

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Наталія Сабат, Надія Сабат

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ
В СИСТЕМІ ОСВІТИ**

навчально-методичний посібник для студентів ОР “магістр”
спеціальності 231 Соціальна робота

Івано-Франківськ – 2021

УДК 37.013.42:371.321

С 12

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (протокол № 6 від 25 березня 2021 р.)*

Рецензенти:

Корнят В. С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка;

Тимків Л. С. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

С 12 Сабат Н. І., Сабат Н. В.

Актуальні проблеми діяльності психологічної служби в системі освіти : навчально-методичний посібник для студентів ОР “магістр” спеціальності 231 Соціальна робота. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. 216 с.

ISBN 978-617-8011-27-7

Навчально-методичний посібник складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньою програмою підготовки магістрів. Представлене видання рекомендоване для студентів спеціальності 231 Соціальна робота.

Навчально-методичний посібник вміщує: передмову, загальну інформацію про навчальну дисципліну, теми лекційного курсу, плани семінарських занять, вимоги до написання та зразок оформлення реферату, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань, глосарій, додатки.

УДК 37.013.42:371.321

© Сабат Н. І., Сабат Н. В.

© Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ	8
ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ ЛЕКЦІЙ.....	10
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	15
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	37
ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ.....	41
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ.....	43
МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ № 3–4.....	53
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	58
КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ...	59
ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ.....	64
ГЛОСАРІЙ.....	68
ДОДАТКИ.....	73

ПЕРЕДМОВА

Сучасні умови спонукають до перезавантаження української освіти з оновленням наявного алгоритму професійної діяльності та переглядом методології роботи з учнями, батьками, вчителями; зміну акцентів та пріоритетів з процесу на результат із використанням ефективних методів практичної психології та соціальної педагогіки/роботи. Саме фахівці психологічної служби покликані навчити, як жити в злагоді з самим собою та з іншими, як вступати в стосунки зі світом, щоб життя приносило задоволення. Тому першочерговим завданням фахівців (соціальних педагогів/працівників) є пошук дієвих засобів і методів профілактичної, корекційної, просвітницької та розвиткової роботи.

У зв'язку з цим, суттєво підвищується роль та значення професійної діяльності працівників психологічної служби у системі освіти (практичних психологів, соціальних педагогів та методистів). Зростає необхідність свідомої активності керівників закладів освіти, спрямованої на підтримку, регулювання і формування здорового соціально-психологічного клімату у педагогічному колективі і закладі в цілому. Необхідна тісна взаємодія керівника навчального закладу освіти та фахівців психологічної служби для подолання негативних психологічних наслідків подій (стресові та посттравматичні стани тощо), що відбуваються в країні, для всіх учасників освітнього процесу.

Відтак актуальності набуває вивчення здобувачами освіти другого (магістерського) рівня, що навчаються за освітньою програмою “Соціальна педагогіка”, навчальної дисципліни “Актуальні проблеми діяльності психологічної служби в системі освіти”.

Мета курсу – набуття майбутніми фахівцями знань щодо основних нормативних документів, які регламентують професійну діяльність, формування навичок планування та проведення дослідницької, корекційної, розвивальної та консультативної роботи; розвиток вмінь виконувати професійно-орієнтовані завдання.

Завдання курсу:

- ознайомлення з нормативно-правовою базою діяльності фахівців психологічної служби у сфері освіти;
- знайомлення з основними видами діяльності соціального педагога/психолога та документами, які її регулюють;
- ознайомлення з особливостями роботи та підготовкою фахівця психологічної служби до роботи в системі освіти;
- оволодіння навичками проведення психодіагностичної, корекційної, розвивальної та консультаційної роботи з дітьми різних вікових груп та дорослими;
- оволодіння навичками виконання професійно орієнтованих завдань.

Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК)

- ФК 7. Здатність до професійної рефлексії.

ФК 8. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.

ФК 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.

ФК 11. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи.

ФК 13. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві.

ФК 17. Здатність вивчати сучасні суспільні проблеми з метою діагностування, прогнозування, надання соціально-педагогічної допомоги й підтримки та здійснення різних напрямів соціально-педагогічної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 5. Збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних.

ПРН 6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості.

ПРН 8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

ПРН 9. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, у тому числі для запобігання професійного вигорання.

ПРН 10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН 11. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командування та координувати командну роботу.

ПРН 13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

ПРН 17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.

ПРН 18. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

Зміст курсу відповідає освітньо-професійній програмі «Соціальна педагогіка» підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення освітнього компоненту, становить 90 год., із них 12 год. – лекції, 18 год. – семінарські заняття, 60 год. – самостійна робота (з них 12 год. – індивідуальні завдання).

Прикінцева форма контролю – екзамен.

Курс складається з одного змістового модуля, що висвітлює основні напрями діяльності фахівця психологічної служби у закладах освіти. Передбачено виконання творчих завдань з окремих тем, підготовку рефератів, виконання тестових завдань.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю з використанням різних його форм, зокрема проведення поточного контролю на семінарських заняттях (виступи і доповіді, участь у дискусіях, рольових іграх тощо), тестового контролю.

Навчально-тематичний план курсу

№ з/п	Тема	Кількість годин
<i>Лекції</i>		
1.	Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти	2
2.	Навчальна та просвітницька діяльність фахівців психологічної служби закладу освіти	2
3.	Діагностична робота фахівців психологічної служби	2

4.	Профілактична та корекційна робота в діяльності фахівця психологічної служби	2
5.	Консультування у роботі працівників психологічної служби	2
6.	Актуальні питання діяльності фахівців психологічної служби	2
<i>Семінарські заняття</i>		
1.	Організація діяльності психологічної служби в системі освіти України	2
2.	Навчальна та просвітницька діяльність у системі роботи працівників психологічної служби закладу загальної середньої освіти	2
3.	Діагностика, профілактика та корекція у системі роботи працівників психологічної служби закладу загальної середньої освіти	4
4.	Консультування як один із найзатребуваніших напрямів роботи працівників психологічної служби	2
5.	Сучасні ресурси задоволення освітніх потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами	4
6.	Робота фахівців психологічної служби в закладі вищої освіти	2
7.	Робота фахівців психологічної служби в умовах пандемії COVID-19	2

ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти

Складна соціально-політична ситуація в Україні (бойові дії в Донецькій і Луганській областях; масове розповсюдження гострої респіраторної хвороби, спричиненої коронавірусом Covid-19 та ін.) та її вплив на учасників освітнього процесу. Потреба і необхідність соціально-психологічного захисту і психологічної допомоги учням, учителям, батькам. Роль інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, позитивні й негативні наслідки їхнього застосування. Необхідність перезавантаження української освіти з оновленням наявного алгоритму професійної діяльності та переглядом методології роботи з учнями, батьками, вчителями; зміну акцентів та пріоритетів з процесу на результат із використанням ефективних методів практичної психології та соціальної педагогіки/роботи. Пошук дієвих засобів і методів профілактичної, корекційної, просвітницької та розвиткової роботи як першочергове завдання працівників психологічної служби. Підвищення ролі та значення професійної діяльності працівників психологічної служби у системі освіти (практичних психологів, соціальних педагогів та методистів). Пошук шляхів взаємодії керівника навчального закладу освіти та фахівців психологічної служби для подолання негативних психологічних наслідків подій (стресові та посттравматичні стани тощо), що відбуваються в країні, для всіх учасників освітнього процесу.

Тема 2. Навчальна та просвітницька діяльність фахівців психологічної служби закладу освіти

Навчальна діяльність як форма активного співробітництва, спрямована на удосконалення, розвиток, формування особистості. “Година психолога” та її роль

у розв'язанні соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі. Впровадження факультативних курсів з метою підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу. Факультативні заняття, тренінги, курси за вибором, гуртки психологічного та соціально-педагогічного спрямування тощо, які проводять працівники психологічної служби; їхня роль щодо формування у здобувачів освіти навичок спілкування з однолітками і дорослими, уміння розв'язувати чи уникати конфліктних ситуацій, адекватно ставитися до збереження власного здоров'я, долати шкідливі звички, протидіяти насильству, розвивати психологічну культуру здобувачів освіти. Вивчення психологічних дисциплін та їхній зв'язок із первинною профілактикою, спрямованою на налагодження конструктивної соціальної взаємодії учасників освітнього процесу, що дає можливість здобувачам освіти пізнати самих себе та оточуючих, виробити імунітет до негативних викликів сьогодення, сформувати усвідомлене ставлення до вибору майбутньої професії, набути комунікативних навичок, розвивати уміння будувати стосунки з протилежною статтю тощо. Аналіз факультативів, спецкурсів і курсів за вибором, що були розроблені працівниками психологічної служби у системі освіти і пройшли апробацію у закладах освіти та рецензування науковців і практиків.

Просвітницька робота фахівців психологічної служби: надання та поширення знань, ознайомлення всіх учасників освітнього процесу зі специфікою діяльності працівників психологічної служби закладу, методами їхньої роботи та можливостями. Основний зміст просвітницької роботи фахівця психологічної служби закладу освіти. Ознайомлення педагогів та батьків з основними закономірностями та умовами сприятливого розвитку дитини. Формування у фахівців психологічної служби потреби в психологічних знаннях, бажання використовувати їх у роботі з дитиною або в інтересах розвитку власної особистості. Ознайомлення учнів з основами самопізнання, самовиховання; сприяння розумінню необхідності роботи психолога/соціального педагога у

закладі освіти. Врахування у проведенні просвітницької діяльності потреб конкретного закладу освіти. Активні та формальні варіанти просвітницької діяльності зі здобувачами освіти. Форми просвітницької діяльності фахівців психологічної служби. Профорієнтаційна робота у закладі освіти як комплекс заходів, призначених для визначення у підростаючого покоління професійно важливих якостей майбутньої фахової діяльності. Підвищення компетентності професійної діяльності фахівців психологічної служби у напрямі оволодіння сучасними технологіями профорієнтаційної роботи та кар'єрного консультування.

Тема 3. Діагностична робота фахівців психологічної служби

Особливості діагностики в роботі фахівців психологічної служби, її основні відмінності від традиційної дослідницької діагностики. Ознайомлення з методичними рекомендаціями “Застосування діагностичних мінімумів у діяльності працівників психологічної служби”, розробленими Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи. Методичні рекомендації, орієнтовні циклограми діяльності працівників психологічної служби різних типів закладів освіти, розроблені Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Тема 4. Профілактична та корекційна робота в діяльності фахівця психологічної служби

Профілактична робота працівників психологічної служби як система заходів, спрямованих на охорону психічного здоров'я, попередження неблагополуччя у розвитку людини, групи, суспільства, відхилень у розвитку особистості, виникнення конфліктів та проблем у міжособистісних стосунках, запобігання створення конфліктних ситуацій у освітньому процесі. Основні напрями профілактичної роботи в закладі освіти. Здійснення профілактичних

заходів у закладах освіти щодо зниження рівня вживання алкоголю та наркотичних речовин підлітками. Просвітницька і профілактична робота з подолання злочинності серед неповнолітніх як один із важливих напрямів діяльності працівників психологічної служби. Комплексний і системний вплив на всіх учасників освітнього процесу з метою формування моделі поведінки, заснованої на взаємній повазі та недопущенні насильства в міжособистісних стосунках, спільній діяльності. Профілактика та корекція суїцидальної поведінки у діяльності працівників психологічної служби закладу освіти.

Корекційна робота фахівця психологічної служби як продовження діагностичної. Сприяння повноцінному психічному та особистісному розвитку здобувачів освіти як основна мета корекційної роботи зі здобувачами освіти. Основні принципи корекційної роботи зі здобувачами освіти. Функції фахівців психологічної служби у здійсненні психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Використання в корекційно-розвитковій роботі інформаційно-комп'ютерних технологій.

Тема 5. Консультування у роботі працівників психологічної служби

Консультування у роботі працівників психологічної служби як один із найзатребуваніших напрямів роботи. Сутність, мета консультування, його основні види. Питання консультативної допомоги учасникам освітнього процесу із застосуванням ІКТ. Онлайн-консультування як додатковий засіб, підключений до процесу консультування «тет-а-тет» або незалежний процес. Електронна пошта, відеоконференція один зі способів для консультацій через Інтернет.

Тема 6. Актуальні питання діяльності фахівців психологічної служби

Зв'язки з громадськістю у роботі фахівців психологічної служби. Розвиток, розширення та зміцнення зв'язків з представниками громадських та міжнародних

організацій. Використання нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір. Віртуальна психологічна служба “Кабінет психолога/соціального педагога”, її можливості для допомоги здобувачам освіти та їхнім батькам.

Організаційно-методична робота як важлива складова планування діяльності працівників психологічної служби. Нормативно-правові акти та службова кореспонденція фахівців психологічної служби. Узгодження плану діяльності фахівців психологічної служби із потребами закладу освіти.

Професійна майстерність фахівців психологічної служби. Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів “Нові технології у новій школі”. Лекції, семінари та практичні заняття для підвищення професійних можливостей та компетентностей фахівців психологічної служби.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Організація діяльності психологічної служби в системі освіти України

I. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

- 1. Структура, управління та зміст діяльності психологічної служби.**
- 2. Основні завдання, принципи та функції психологічної служби.**
3. Нормативно-правові документи, які регламентують діяльність психологічної служби в системі освіти.
4. Професійний стандарт “Практичний психолог закладу освіти” як інструмент для систематизації вмінь і навичок; підготовки молодих фахівців; само- та оцінювання діяльності практичного психолога; підвищення кваліфікації та професійного розвитку.
5. Посадові обов’язки соціального педагога та практичного психолога.
6. Мета, завдання та функції соціального педагога.

II. Темі рефератів

1. Психологічна служба як соціальне явище.
2. Прикладна психологія та її місце у системі психологічного знання.
3. Соціальні технології як методична основа діяльності психологічної служби.
4. Етичні засади професійної діяльності працівників психологічної служби.

Рекомендована література

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с.

2. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб : навч. посібн. Львів : Новий Світ – 2000, 2020. 372 с.
3. Неїжпапа Л. С. Соціально-педагогічна діяльність психологічної служби закладу загальної середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 25. С. 50–57.
4. Положення про психологічну службу у системі освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
5. Професійний стандарт за професією “Практичний психолог закладу освіти” (затверджений наказом Мінекономіки від 24.11.2020 № 2425). URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
6. Психологічна служба : підручник / за ред. В. Г. Панка. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Семінарське заняття № 2

Навчальна та просвітницька діяльність у системі роботи працівників психологічної служби закладу загальної середньої освіти

1. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Навчальна діяльність як форма активного співробітництва, спрямована на удосконалення, розвиток, формування особистості.
2. “Година психолога” як засіб вирішення соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі.

3. Викладання працівниками психологічної служби навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків психологічного та соціально-педагогічного спрямування.

4. Основний зміст просвітницької роботи фахівця психологічної служби закладу освіти.

5. Форми просвітницької діяльності фахівця психологічної служби закладу освіти:

а) наочні;

б) вербально-наочні.

6. Профорієнтаційна робота у діяльності фахівця психологічної служби.

7. Діагностичний інструментарій виявлення індивідуальних нахилів та здібностей кожної дитини для цілеспрямованого розвитку і профорієнтації, сприяння активізації внутрішніх механізмів самодіяльності особистості.

II. Теми рефератів

1. Курси за вибором, факультативи, гуртки як навчальна діяльність працівників психологічної служби.

2. Формування працівниками психологічної служби навичок спілкування з однолітками і дорослими у здобувачів освіти.

3. Формування працівниками психологічної служби уміння розв'язувати чи уникати конфліктних ситуацій у здобувачів освіти.

4. Формування працівниками психологічної служби адекватного ставлення до збереження власного здоров'я здобувачами освіти.

5. Розвиток психологічної культури здобувачів освіти працівниками психологічної служби.

6. Підвищення компетентності професійної діяльності фахівців психологічної служби у напрямі оволодіння сучасними технологіями профорієнтаційної роботи та кар'єрного консультування.

III. Творчі завдання

1. Підготуйте “годину психолога” для учнів (тему і клас оберіть самостійно). При підготовці керуйтеся листом МОНмолодьспорту від 04.07.2012 № 1/9-488 “Щодо організації та проведення “години психолога” у загальноосвітніх навчальних закладах”, який розміщений за покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1XJeuteWxmdYypqcgHbAkIm7TYdSDPFF/view>

2. Ознайомтеся з переліком факультативів, спецкурсів і курсів за вибором, що розміщений за покликанням: <https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/fakul-tatyvy/>

Визначте, які з них є найоптимальнішими для вирішення наступних завдань:

1) налагодження конструктивної соціальної взаємодії учасників освітнього процесу;

2) пізнання самих себе та оточуючих, вироблення імунітету до негативних викликів сьогодення;

3) формування усвідомленого ставлення до вибору майбутньої професії;

4) набуття комунікативних навичок;

5) розвиток умінь будувати стосунки з протилежною статтю.

3. Ознайомтеся з одним із блогів соціального педагога (наприклад, блог Ірини Гошків https://irinagoskiv.blogspot.com/2021/11/blog-post_8.html). Проаналізуйте тематику викладених матеріалів. За допомогою яких форм соціальний педагог найчастіше реалізує навчальну/просвітницьку діяльність? Обґрунтуйте доцільність та ефективність використання цих форм.

IV. Перегляд відео з наступним обговоренням

Перегляд відео “Дитяча мрія” за посиланням: http://cprpp.kupyansk-rada.gov.ua/files/docs/2021/26679_Video_Dityacha_mriya.mp4 з наступним обговоренням.

Питання для обговорення:

- Який посил закладено у сюжеті?
- Які асоціації викликав у вас перегляд відео?
- Як сюжет відео перегукується з ідеями педагогів-гуманістів щодо природовідповідності у вихованні?
- Чи співзвучний сюжет відео ідеї “сродної праці” Г. Сковороди? Мотивуйте відповідь.
- Як фахівці психологічної служби можуть допомогти батькам у реалізації дитячих мрій?
- Чому дитині важливо займатися тим, до чого лежить душа? Які наслідки має “ламання” дитячих прагнень, нав’язування престижних, на думку батьків, видів діяльності?

Рекомендована література

1. Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби : метод. рек. / авт.-упор. : В. М. Горленко, Ю. А. Луценко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 132 с.
2. Підлипна Л. В. До питання інтеграції психолога в педагогічний колектив. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2012. Випуск 17. Частина 2. С. 164–17.
3. Підлипна Л. В. Інноваційні технології в роботі практичного психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 2013. № 5. С. 56–60.

4. Підлипна Л. В. Роль психолога у формуванні корпоративної культури школи. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2013. Випуск 18. Частина 2. С. 10–22.

5. Підлипна Л. В. Співпраця психолога та педагога. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2012. Випуск 17. Частина 1. С. 67–74.

6. Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2020/2021 н. р. : лист Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту освіти” № 22.1/10-1495 від 27.07.2020. URL: <https://imzo.gov.ua/2020/07/27/lyst-imzo-vid-27-07-2020-22-1-0-1495-pro-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-na-2020-2021-n-r/>

Семінарське заняття № 3-4

Діагностика, профілактика та корекція у системі роботи працівників психологічної служби закладу загальної середньої освіти

1. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Особливості діагностичної роботи фахівців психологічної служби.
2. Циклограми як ефективний інструмент діяльності фахівців психологічної служби.
3. Напрями профілактичної роботи в закладі освіти.
4. Характеристика умов, які сприяють гармонійному психічному та особистісному розвитку здобувачів освіти.
5. Просвітницька та профілактична робота з подолання злочинності серед неповнолітніх.
6. Діяльність фахівців психологічної служби в напрямі протидії булінгу (цькуванню) у закладах освіти.

7. Напрацювання у рамках експерименту всеукраїнського рівня за темою “Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі “Мирна школа” на 2019-2022 роки”.

8. Психологічна профілактика та корекція суїцидальної поведінки.

9. Корекційна робота зі здобувачами освіти: суть, мета, завдання, принципи.

10. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти.

11. Використання ІКТ в корекційно-розвитковій роботі.

12. Використання мультстудій у роботі зі здобувачами освіти.

II. Темы рефератів

1. Психологічна просвіта учасників освітнього процесу.

2. Створення позитивного психологічного клімату у закладі освіти і сім'ї.

3. Психологічна та педагогічна діагностика суїцидальних тенденцій.

4. Психолого-педагогічна корекція суїцидальних тенденцій.

5. Діяльність фахівця психологічної служби зі створення умов для повноцінної життєдіяльності та самореалізації учасників освітнього процесу.

6. Корекційна робота в діяльності фахівця психологічної служби закладу освіти.

7. Сприяння повноцінному психічному та особистісному розвитку здобувачів освіти як основна мета корекційної роботи.

8. Надання корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами згідно з індивідуальною програмою розвитку.

9. Просвітницька робота щодо формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі.

III. Творчі завдання

1. Розробіть пам'ятку для батьків “Як керувати своїми емоціями”.
2. Розробіть рекомендації для педагогів та родини – як організувати підтримуюче середовище та що змінити у взаємостосунках “дорослий – дитина/підліток”.
3. Розробіть рекомендації учасникам освітнього процесу щодо шляхів ефективної інтеграції дитини з ООП в колектив однолітків, формування позитивного мікроклімату в дитячому колективі, подолання особистісних, міжособистісних конфліктів.

IV. Завдання для домашнього опрацювання

1. Ознайомитися з діагностичним мінімумом, розміщеним за покликанням:
<https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/navchalno-metodychni-materialy-dlya-psycholohiv/psychodiahnostychna-robota/>
2. Ознайомитися з методичними рекомендаціями, орієнтовними циклограмами діяльності працівників психологічної служби різних типів закладів освіти, розробленими Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи. Матеріали розміщені за покликанням:
<https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/navchalno-metodychni-materialy-dlya-psycholohiv/psychodiahnostychna-robota/>
3. Ознайомитися з “Банком програм для неповнолітніх у конфлікті з законом” за покликанням: **<https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/najkraschi-rozrobky-metodyky-treninhy-zhurnaly/>**
4. Ознайомитися з профілактичними програмами для фахівців психологічної служби, розміщеними за покликанням:

<https://docs.google.com/document/d/1zi31pjwMLqRSjoXpe5vFCkPdl8Sqs2JbSYeOITyfgk/edit>

Рекомендована література

1. Богданов С., Залеська О. Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації : методичний посібник для педагогів. Київ : Пульсари, 2018. 76 с.

2. Жук А. Дитячий та підлітковий суїцид: як запобігти та допомогти. 2021.
URL: <https://ns-plus.com.ua/2019/06/01/dytyachyj-ta-pidlitkovyj-suyitsyd-yak-zapobigty-ta-dopomogty/>

3. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти : навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В., Войцях Т. В., Калашник О. А. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О., 2020. 196 с.

4. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.

5. Підлипна Л. В. Казкотерапія як ефективний метод психокорекції в роботі практичного психолога. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2013. Випуск 18. Частина 1. С. 203–210.

6. Попередження насильства в закладах освіти : методичний посібник для педагогічних працівників. Видання друге, доповнене та оновлене / упоряд. : І. Скорбун, Т. Слободян. Київ : Благодійний фонд “Здоров’я жінки і планування сім’ї”, 2020.

7. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України) [Електронний ресурс] / авт. кол. : О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін.; упор. : В. Г. Панок, Ю. А. Луценко. Київ :

Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см.

8. Рибалка В. В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій в учнівської молоді : методичні рекомендації. Київ : ІПППО АПН України, КФ ВМУРОЛ “Україна”, ПП Щербатих О. В. 2007. 68 с.

9. Романовська Д. Д., Швачій Р. А. Методичні рекомендації для працівників психологічної служби щодо запобігання суїцидальної поведінки у здобувачів освіти підліткового віку. URL: <https://docs.google.com/document/d/1vV9BrbPzo-vb-kezDxQf7KfCfFJTSfElg9pJ2za-1HI/edit>

10. Строчинська Ю. Смертельний челендж у ТікТок. Як уберегти підлітків від негативного впливу соцмереж? 2021. URL: <https://pereiaslav.city/read/events/129146/smertelnij-chelendzh-u-tiktok>

11. Технології психологічного забезпечення освітнього процесу в інклюзивній школі : методичний посібник / автори-упорядники Д. Д. Романовська, Р. І. Мінтянська / за загальною редакцією Д. Д. Романовської. Чернівці : Технодрук, 2019. 158 с.

12. Флярковська О. В. Школа самовдосконалення “Повір у себе” : метод. посіб. Чернівці : Видавничий дім “Букрек”, 2014. 104 с.

Семінарське заняття № 5

Консультування як один із найзатребуваніших напрямів роботи працівників психологічної служби

1. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Консультування як форма взаємодії між учасниками освітнього процесу.
2. Особливості та напрями консультативної діяльності.

3. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій.

3.1. Система психосоціальної допомоги дітям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій, у закладі освіти.

3.2. Процедури і техніки консультування в процесі соціально-психологічного супроводу дітей і сімей, які отримали травматичний досвід.

3.3. Емоційно-вольові та поведінкові порушення дітей підліткового віку, що пережили травмуючі події.

3.4. Корекція емоційних розладів дітей, які зазнали травматичного досвіду, та членів їхніх сімей в процесі консультування.

3.5. Практичні аспекти формування соціально-психологічних компетентностей в учнів і молоді, що пережили кризові події.

3.6. Розвиток батьківської компетентності у системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, які пережили травмуючі події, в процесі консультування.

3.7. Збереження та відновлення психоемоційного здоров'я практичного психолога в процесі консультування дітей і сімей, які зазнали травматичного досвіду.

4. Онлайн-консультування у системі роботи практичних психологів/соціальних педагогів.

II. Темі рефератів

1. Принципи психосоціальної допомоги дітям.

2. Перенаправлення як система організації взаємодії фахівців різного профілю у наданні кваліфікованої допомоги дітям і сім'ям, які пережили психотравмуючі події.

3. Перша психологічна допомога дитині в умовах закладу освіти.
4. Консультаційний супровід батьків та педагога з метою надання рекомендацій щодо створення підтримуючого середовища, визначення динаміки змін у дитини.

Рекомендована література

1. Бушай І. М. Психологічні особливості консультування дітей молодшого шкільного віку. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент* : зб. наук. пр. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 10. С. 28–35.
2. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : навч. посібник. Київ : Четверта хвиля, 2004. 256 с.
3. Гапончук О. Як оптимізувати консультативну діяльність соціального педагога : методичні рекомендації та практичні матеріали. Луцьк, 2017. 132 с.
URL:
https://www.academia.edu/s/00e2e77562/haponchukoptymizacia_konsyltuvannia_pdf?source=link
4. Клочан Ю. В. Особливості соціально-педагогічного консультування. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 5 (240), Ч. I. С. 85–90.
5. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол.; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
6. Пожидаєва О. В. Консультування як один із напрямів професійної діяльності соціального педагога. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2007. № 3 (5). С. 519–524.
7. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи : навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.

8. Сучасний науково-педагогічний дискурс у вирішенні освітніх проблем : кол. монографія / Харченко С. Я. та ін.; за наук. ред. Харченка С. Я.; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», Старобільськ – Київ : Талком, 2021. 467 с.

9. Теорія і практика консультування у соціально-педагогічній діяльності : навч.-метод. комплекс / уклад. : О. В. Пожидаєва. Київ : ТОВ “Інфодрук”, 2010. 96 с.

Семінарське заняття № 6-7

Сучасні ресурси задоволення освітніх потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

I. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Роль фахівців психологічної служби у виконанні основних завдань, покладених на заклади загальної середньої освіти Законами “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, Концепцією “Нова українська школа”.

2. Партнерство між дитиною, родиною і закладом освіти як передумова успішної інклюзії.

3. Співпраця вчителя та його асистента в інклюзивному класі як передумова забезпечення корекційної спрямованості навчання.

4. Педагогічні підходи та практичні поради в роботі з дітьми, які мають розлади аутичного спектра.

5. Психологічний супровід роботи закладу освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

II. Темі рефератів.

1. Психологічне здоров’я батьків – необхідна умова здоров’я дітей.

2. “Коло друзів” як методика групової роботи в інклюзивному класі.
3. Педагогіка партнерства: дитина, педагоги, батьки в інклюзивному просторі.
4. Важливість програм раннього втручання для розвитку дитини.
5. Створення сприятливого освітнього середовища задля ефективної навчальної діяльності дітей.
6. Забезпечення учасникам освітнього процесу можливостей позитивної соціальної взаємодії.
7. Формування позитивного ставлення здорових вихованців та їхніх батьків, педагогічного колективу до дітей з психофізичними порушеннями.

III. Творчі завдання

1. Підберіть методики групової роботи в інклюзивному класі.
2. Підберіть форми та методи для вивчення сім’ї дитини з особливими освітніми потребами.
3. Сформууйте власний кейс за темою практичного заняття.
4. Розробіть інтегроване заняття для розвитку навичок толерантності (на вибір: для учнів 1-4 класів; 5-9-х; 10-11-х).
5. Підберіть форми роботи з учнями початкових класів, спрямовані на формування дружніх зв’язків і позитивних стосунків.
6. Обґрунтуйте необхідність раннього вивчення стану розвитку дитини та надання корекційної допомоги дітям у початковій школі.
7. Обґрунтуйте потребу гнучких технологій підтримки дітей з особливими освітніми потребами.

Рекомендована література

1. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн: навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. К., 2013. 128 с.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Козіброда Л. Основні моделі організації інклюзивної освіти в умовах загальноосвітньої школи (початок ХХІ ст.). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 8 (102). С. 15–27.
4. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
5. Концепція розвитку інклюзивної освіти, затверджена Наказом міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
6. Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти до 2030 року. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiya-inklyuziya.pdf>
7. Розбудова безбар'єрної України: ключові кроки у сфері інклюзивної освіти. 12 липня 2021 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozbudova-bezbaryernoji-ukrayini-klyuchovi-kroki-u-sferi-inklyuzivnoyi-osviti>
8. Corto Ian (2018) – Fundación Ian. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6dLEO8mwYWQ>

Семінарське заняття № 8

Робота фахівців психологічної служби в закладі вищої освіти

I. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Професійна майстерність фахівців психологічної служби.
2. Організація діяльності студентської соціальної служби як механізм вирішення соціальних проблем студентів.
3. Соціальна адаптація студентів закладів вищої освіти в умовах діяльності соціально-психологічних служб.
4. Соціальний супровід осіб з обмеженими можливостями в освітньому просторі закладів вищої освіти як форма комплексної соціальної допомоги.
5. Тайм-менеджмент – основа продуктивної діяльності соціального педагога та психолога.
6. Інтервізія та супервізія як форми методичного супроводу професійного розвитку фахівців психологічної служби.
7. Засоби спонукання фахівців психологічної служби до професійного й особистісного самовдосконалення.

II. Темі рефератів.

1. Супервізія та інтервізія – методи професійної підтримки.
2. Шляхи запобігання професійному вигоранню викладачів ЗВО.
3. Шляхи адаптації студентів до середовища закладів вищої освіти в умовах діяльності соціально-психологічних служб.

III. Творчі завдання

1. Розробіть практикум подолання “професійного вигорання” для вчителів.

2. Підберіть тренінги, спрямовані на запобігання професійному вигоранню вчителів/викладачів. Підготуйте один із елементів тренінгу для проведення зі студентами під час практичного заняття.

3. Виокремте основні функції супервізії, охарактеризуйте їх.

4. Підберіть актуальну тема та розробіть програму тематичного івенту для фахівців психологічної служби ЗВО.

Рекомендована література

1. Слезанська Г. Інтеграція осіб з обмеженими можливостями в систему вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2013. Вип. 26. С. 198–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_26_65

2. Слезанська Г. Соціальний супровід осіб з обмеженими можливостями в освітньому просторі вищих навчальних закладів як форма комплексної соціальної допомоги. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2013. Вип. 29. С. 199–203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_29_59

3. Слезанська Г. І. Соціальна адаптація студентів вищих навчальних закладів в умовах діяльності соціально-психологічних служб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 36. С. 161–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2015_36_53

4. Чубук Р. В. Організація діяльності студентської соціальної служби як механізм вирішення соціальних проблем студентів. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*: міжвузівський зб. наук. праць. Вип. 33/34. Одеса : Астропринт, 2007. С. 163–168.

Семінарське заняття № 9

Робота фахівців психологічної служби в умовах пандемії COVID-19

I. Питання для поглибленого опрацювання та обговорення

1. Соціально-психологічні наслідки пандемії.
2. Основні завдання фахівців психологічної служби в умовах пандемії:
  - зменшення психоемоційного напруження;
  - підвищення стресостійкості (резильєнтності);
  - профілактика дискримінації і стигматизації інфікованих;
  - формування позитивної життєвої перспективи.
3. Напрями діяльності працівників психологічної служби зі всіма учасниками освітнього процесу – здобувачами освіти, педагогами, батьками – в період карантину та самоізоляції:
  - зниження рівня тривоги, страхів, паніки;
  - профілактика домашнього насильства та булінгу;
  - формування навичок безпечної поведінки;
  - запобігання професійному вигорянню в умовах пандемії;
  - професійна орієнтація;
  - підвищення рівня стресостійкості й підтримка емоційної рівноваги;
  - мотивація дитини до навчання вдома;
  - організація змістовного розвивального дозвілля;
  - запобігання соціальним ризикам серед дітей та підлітків, які перебувають вдома без догляду дорослих;
    - консультування (в онлайн-режимі, Skype-режимі, Viber, телефонному режимі) та ін.
4. Кращі практики і знахідки психологічної спільноти щодо діяльності фахівців психологічної служби в умовах пандемії.
5. Психологічні потенціали інтернет-тренінгів під час карантину.

6. Профілактика стигматизації осіб із COVID-19 в умовах поширення пандемії коронавірусу.

7. Перспективи використання напрацьованого досвіду в умовах карантинних обмежень і посткарантинного періоду.

8. Психологічна служба в умовах діджиталізації.

II. Темы рефератів

1. Інфодемія і дистанційний бум – нові тренди впровадження наукових психологічних розробок.

2. Дистанційна форма роботи практичних психологів та соціальних педагогів закладів освіти.

3. Робота з особистим дискурсом самоконструювання суб'єкта під час надання дистанційної психологічної підтримки.

4. Особливості дистанційної роботи психолога зі школярами в умовах пандемії.

5. Психотерапія в умовах пандемії.

6. Розвиток нових навичок і здібностей під час карантину як метод боротьби зі стресом.

III. Творчі завдання

1. Підберіть принципи організації фахової індивідуальної онлайн-підтримки в умовах карантину.

2. Розробіть шляхи розвитку навичок самопомоги і самопіклування для школярів.

3. Розробіть методичні матеріали для інформування населення про психологічні ризики, пов'язані з пандемією і карантинном.

4. Розробіть пам'ятку щодо організації оптимальної поведінки особистості в умовах коронавірусної пандемії COVID-19.

5. Розробіть пам'ятку для волонтера “Що потрібно робити самому для себе в умовах пандемії”.

Рекомендована література

1. Досвід переживання пандемії covid-19: дистанційні психологічні дослідження, дистанційна психологічна підтримка: матеріали онлайн-семінарів 23 квітня 2020 року “Досвід карантину: дистанційна психологічна допомога і підтримка” та 15 травня 2020 року “Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії covid-19 і карантину” / [за наук. ред. М. М. Слюсаревського, Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської]. Київ : ІСПП НАПН України, 2020 [електронне видання]. 121 с. URL: http://ispp.org.ua/wp-content/uploads/Static/dosvid_onl-sem_23-04-20_and_15-05-20_ncov19.pdf

2. Карантин без стресу: поради батькам. URL: https://khm.gov.ua/uk/content/karantyn-bez-stresu-porady-batkam_

3. Коробка Л. М. Стигматизація осіб із COVID-19 в умовах поширення пандемії коронавірусу: соціально-психологічний аспект. *Проблеми політичної психології*. Збірник наукових праць. 2020. Випуск 9 (23). С. 94–109.

4. Курс відеолекцій із науковими даними та конкретними техніками роботи під час пандемії COVID-19. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=225Y6gPOIqU&list=PLtgneZ7zqaeCB5fZGBsoo4TnheJp-SGiT>

5. Мамо, обійми: поради від психолога, як налагодити стосунки з дітьми різного віку. URL: https://novograd.city/read/experiance/61194/mamo-obijmi-poradi-vid-psihologa-yak-nalagoditi-stosunki-z-ditmi-riznogo-viku_

6. Методики вивчення повсякденного стресу і способів розв'язання кризових життєвих ситуацій: для працівників шкільної психологічної служби, державних соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді / О. Я. Кляпець,

Б. П. Лазоренко, Л. А. Лєпіхова, В. В. Савінов; АПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ : Міленіум, 2009. 119 с.

7. Методичні рекомендації щодо організації роботи сайту закладу освіти (із фокусом на повагу прав людини в онлайн-просторі) / Громко Г., Мельник О., Сокол І., Черних О. Київ : ВАІТЕ, 2020. 20 с.

8. Надання психологічної допомоги вразливим групам населення під час та після карантину через пандемію COVID-19 : практичний посібник для психологів і фахівців соціальної роботи / Циганенко Галина Валентинівна, Великодна Мар'яна Сергіївна. Київ; Кривий Ріг : Вид. Р. а. Козлов, 2020. 100 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/3827>

9. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя : матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції (22-23 лютого 2018 року, м. Суми) / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 428 с.

10. Поговори зі мною просто: як батькам знайти спільну мову зі своєю дитиною. URL: <https://gylyajpole.city/read/dosvid/63201/pogovori-zi-mnoyu-prosto-yak-batkam-znajti-spilnu-movu-zi-svoeyu-ditinoyu>

11. Психологічна профілактика і гігієна особистості у протидії пандемії COVID-19 : методичний посібник / авт. кол.: Рибалка В. В., Помиткін Е. О., Ігнатович О. М., Павлик Н. В., Іванова О. В., Радзімовська О. В., Становських З. Л., Калюжна Є. М., Кабиш-Рибалка Т. В.; за ред. Рибалки В. В. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2020. 123 с.

12. Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: проблеми та технології забезпечення : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції з організаційної та економічної психології (21 травня 2020 року) / за наук. ред. С. Д. Максименка,

Л. М. Карамушки. Н. М. Бендерезь, А. М. Шевченко, О. В. Креденцер. Київ – Біла Церква, 2020. 135 с.

13. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19 : Інтернет-посібник / за наук. ред. В. Г. Кременя; [координатор інтернет-посібника В. В. Рибалка; колектив авторів]. Київ : ТОВ “Юрка Любченка”, 2020. 243 с.

14. Рогожина О. О. Методичні рекомендації щодо онлайн-безпеки учасників освітнього процесу в умовах дистанційного та змішаного навчання.

URL: <http://edu-post-diploma.kharkov.ua/?news=%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD-%D0%B1>

15. Романовська Д. Д. Психологічні поради батькам: як зберегти психічне здоров'я дітей в період карантину. URL: <https://drive.google.com/file/d/1KDZowF71xQNhs9XCRIp7hF9Y-UPA9qvL/view>

16. Романовська Д. Д., Мінтянська Р. І. Методичні рекомендації фахівцям психологічної служби щодо збереження психічного здоров'я та благополуччя учасників освітнього процесу у 2020/2021 н.р. URL: <https://drive.google.com/file/d/18apnP9gvygOjdkugYqipRonHjRYe9Rk/view>

17. Слюсаревський М. М. “ОНЛАЙН-КОЛО”: досвід психологічної підтримки і допомоги населенню під час пандемії COVID-19. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. № 2 (1). URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-8>

18. Соціальна стигма, пов'язана з COVID-19. Посібник із запобігання та подолання соціальної стигми. 2020. URL: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/ukr_covid-19_social_stigma.pdf

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими *напрямами*:

- підготовка теоретичних питань до семінарських занять;
- виконання творчих завдань;
- підготовка рефератів;
- конспектування першоджерел;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзаменів або заліків.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання теми за питаннями семінарського заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і повністю виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки:

– визначте питання для підготовки (мають бути розглянути усі питання, вказані у плані семінарського заняття);

– візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним). Ви також можете користуватися електронними варіантами підручників, що містяться у Репозитарії ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефника”;

– визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання семінарського заняття. Прочитайте ці розділи;

– складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання. Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти;

– проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу;

– визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.

– перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників, твори відомих вітчизняних та зарубіжних вчених.

Алгоритм підготовки:

– прочитайте запропоноване першоджерело;
– правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані);

– складіть план (простий або складний). Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі;

– представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, за потреби, схеми, таблиці, графіки тощо. Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки:

- ознайомтеся з вимогами до реферату;
- оберіть тему реферату;

– підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним);

– складіть план реферату;

– опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел;

– систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату;

– дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми;

– оформіть реферат відповідно до вимог;

– здайте реферат викладачу у зазначений термін.

Виконання індивідуальних (професійно орієнтованих) завдань має на меті вироблення умінь, необхідних для вирішення професійних завдань.

Алгоритм виконання:

– ознайомтеся з вимогами до індивідуального завдання;

– ознайомтеся зі змістом індивідуального завдання. Визначте, чи доводилося Вам виконувати подібні завдання;

– проаналізуйте теоретичний матеріал, необхідний для виконання індивідуального завдання;

– визначте питання, на які Ви не можете дати відповіді самостійно, та зверніться з ними на консультації до викладача;

– конкретизуйте завдання, які Ви маєте вирішити в ході виконання індивідуального завдання;

– складіть розгорнутий план виконання завдання;

– підберіть методи виконання завдання;

– виконайте індивідуальне завдання відповідно до плану;

– проаналізуйте, чи всі поставлені завдання Ви виконали;

– внесіть, за потреби, корективи до виконаного завдання;

- оформіть завдання відповідно до вимог;
- здайте завдання викладачу у зазначений термін.

Підготовка до підсумкових модульних робіт (ПМР), заліків та екзаменів має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни загалом.

Алгоритм виконання:

- ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР, заліку або екзамену;
- підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в інструктивно-методичних матеріалах до модуля або курсу);
- перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками;
- визначте рівень знань з кожного питання;
- визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, розв'язання окремих типів задач тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до семінарських занять. Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або вирішіть практичне завдання.

Примітка:

- при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, Ви можете звертатися за консультацією до викладача. Про час проведення консультацій повідомляє викладач;
- теми, які у повному обсязі виносяться на самостійне опрацювання, та індивідуальні завдання студент має здати викладачу на консультації (дату проведення консультації повідомляє викладач), а в умовах дистанційного навчання завантажити на Google Диск.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють уверху справа сторінки без крапки в кінці.

Вступ. Містить обґрунтування актуальності обраної теми, оцінку робіт, що реферуються, формулювання мети реферату. Як правило, не містить цитат, абстрактних розмірковувань. Орієнтовний обсяг вступу – 1 сторінка.

Основна частина. Головне завдання референта при написанні даної частини реферату полягає у самостійному вичерпному викладенні суті наукової інформації з обраної теми. Може складатися з кількох глав або підглав, що залежить від теми, проблематики та обсягу матеріалу реферату. Для підтвердження або спростування певних думок, ідей часто використовують цитування (як дослівне, так і своїми словами). Проте необхідно пам'ятати, що цитований матеріал не повинен перевищувати 30 % реферату. Загальний обсяг основної частини складає близько 10-13 сторінок.

Висновки. Підсумовування результатів виконаної роботи. Передбачають коротке узагальнення автора з досліджуваної проблеми. Їх викладають чітко, точно, лаконічно, без будь-яких цитат, розмірковувань, припущень. Часто для зручності висновки нумерують.

Окрім зазначених компонентів у рефераті подається *список використаних джерел* (у алфавітному порядку або в порядку використання джерельної бази), а за необхідності формуються додатки. У додатки можуть вноситися зразки документів, графічні схеми, діаграми, таблиці, фотографії. Кожен додаток, як правило, починається з нової сторінки та повинен мати заголовок.

Обсяг реферату залежить від значущості проблеми, опрацьованого матеріалу. Як правило, він сягає в середньому 15 сторінок.

Робота над рефератом відбувається з дотриманням такого порядку:

- вибір або формулювання теми. З'ясування форми реферату, яка б відповідала його меті;
- обмірковування теми, складання попереднього плану реферату;
- ознайомлення з науковою літературою, що відповідає темі роботи. Вибір джерел, що розкривають тему;
- формулювання мети реферату, коригування первинного плану;
- виклад матеріалу відповідно до складеного плану.

Вимоги до оформлення :

Реферат друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) від двадцяти п'яти до тридцяти рядків на сторінці і не менше сорока знаків у рядку.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий – не менше 30 мм, правий – не менше 10 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм. Шрифт: Times New Roman та подібні. Розмір шрифту – 14. Інтервал – 1,5.

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Педагогічний факультет

кафедра соціальної педагогіки
та соціальної роботи

РЕФЕРАТ

**ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ:
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Виконала
студентка групи СР-11
Коржик Ірина

Перевірила:
кандидат пед. наук, доцент
Сабат Н. В.

Івано-Франківськ

2021

ПЛАН

ВСТУП.....	3
1. Характеристика основних термінів гендерної педагогіки.....	5
2. Гендерні стереотипи як предмет соціально-педагогічного аналізу....	7
3. Концепти “чоловік”, “жінка” як результат актуалізації психологічних стереотипів українців.....	9
4. Соціальна типізація гендерних стереотипів в українській мові.....	11
5. Фразеологічна репрезентація вікових характеристик чоловіка та жінки.....	13
ВИСНОВКИ.....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17
ДОДАТКИ.....	21

ВСТУП

Актуальність теми (1-2 абзаци)

Останнім часом у педагогіці активно застосовують цікаві та інноваційні підходи. Одним із таких є гендерний підхід, який дозволяє розглянути соціальні стереотипи, з іншої точки зору, подивитися на особливості поведінки індивіда в залежності від статі та уявлень про фемінність та маскуліність в межах культури окремого суспільства.

Хто з учених вивчав цю тему

Соціальні стереотипи як одна з найбільш цікавих і небайдужих сфер у функціонуванні суспільства протягом століть вивчалася багатьма дослідниками, такими як У. Ліппманом, Т. Шібутані, В. Тусов, Л. Стрікленд, А. Бодалевим та іншими. Серед українських вчених ґрунтовні дослідження гендерної системи в Україні здійснюють І. Жеребкіна, І. Головашенко, В. Кравець, І. Лебединська, Т. Мельник, Н. Чухим; гендерних стереотипів і гендерних ролей – Т. Виноградова, Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Семенов, П. Горностай та ін.

Формулювання мети реферату

Мета реферату полягає у розгляді гендерних стереотипів, які побутують в українському суспільстві.

1. Характеристика основних термінів гендерної педагогіки

Гендерні дослідження зародилися під впливом феміністського руху другої хвилі (60-ті роки ХХ ст.), який виявив проблему нерівності можливостей за ознакою статі при формальній юридичній рівності статей. Боротьба за соціальну рівність на початку ХХІ ст. полягає, окрім іншого, в тому, щоб можливості людини якомога менше визначались фактором статі. Коли на законодавчому рівні ця проблема була вирішена, виявилось, що фактична нерівність за ознакою статі, проте, збереглася в усіх сферах життя. Саме це й стало причиною появи другої хвилі феміністського руху.

Гендерні дослідження привели до розуміння того, що проблема нерівності набагато глибша, ніж це уявлялось; що вона впирається у відтворення нерівності можливостей. Була переосмислена роль культури, популярних стереотипів, упередженості науки у формуванні уявлень про жіноче й чоловіче, про мужність і жіночність та їх роль у творенні бар'єрів перед жінками і чоловіками. Гендерні дослідження вивчають динаміку змін чоловічих і жіночих ролей у суспільстві і культурі, розробляють перспективну стратегію досягнення фактичної рівності можливостей жінок і чоловіків [42, с. 456].

Гендер – досить складне поняття, оскільки розкриває багатоаспектний зміст явища. У науковій літературі воно вживається в кількох значеннях:

- гендер як соціально-рольова й культурна інтерпретація рис особистості і моделей поведінки чоловіка та жінки, на відміну від біологічної;
- гендер як набуття соціальності індивідами, що народилися в біологічних категоріях жіночої або чоловічої статей;
- гендер як політика рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, а також діяльність зі створення механізмів щодо її реалізації.

У всіх цих значеннях гендер вивчається в системі наукових гендерних досліджень.

Гендерні дослідження – напрям наукової діяльності та її соціальної організації, спрямований на вивчення місця, ролі, активності, волевиявлення й самореалізації чоловіків і жінок у змінних історичних умовах соціального буття певної епохи [16, с. 50].

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

... урахування статевої належності; залучення дитини до створення найсприятливіших умов для реалізації нею свого особистісного потенціалу як представника певної статі; формування основ ціннісного ставлення до людей як до представників різної статі та самої себе [36, с. 13].

Мета гендерного виховання – особистісне виховання людини як представника певної статі; формування правильного розуміння сутності моральних норм та установок у взаєминах між чоловіками й жінками, потреби керуватися ними в усіх сферах та видах діяльності.

Зміст гендерного виховання визначається навколишнім життям: особистим життям людей в умовах сім'ї; взаєминами між представниками певної статі, моральними нормами цих взаємин; сферами діяльності чоловіків та жінок тощо.

Завдання гендерного виховання (за І. Товкач): виховання особистості як представника певної статі; формування соціальної відповідальності у взаєминах, здатності розуміти людину як представника іншої статі, поваги до неї; прагнення мати люблячу, міцну й дружню сім'ю, що відповідає сучасним вимогам суспільства, рівноправності батька й матері в сім'ї, бажання народжувати й виховувати дітей в умовах сім'ї; ставлення до їх виховання як до одного зі своїх основних обов'язків перед суспільством загалом; враховувати й поважати специфічні індивідуальні (статеві) особливості в процесі будь-якої спільної діяльності; усвідомлення себе представником своєї статі, здатність й прагнення адекватно оцінювати свої вчинки стосовно інших людей з урахуванням статевої

належності, необхідних навичок спілкування й взаєморозуміння, уміння любити й дружити з представниками своєї та іншої статі [36, с. 13-14].

Отже, теорія гендеру формується як науковий напрям і навчальна дисципліна, гендерні дослідження сьогодні є надзвичайно актуальними.

2. Гендерні стереотипи як предмет соціально-педагогічного аналізу

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

3. Концепти “чоловік”, “жінка” як результат актуалізації психологічних стереотипів українців

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

4. Соціальна типізація гендерних стереотипів в українській мові

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

5. Фразеологічна репрезентація вікових характеристик чоловіка та жінки

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст

ВИСНОВКИ

Нами простежено соціально-педагогічні особливості гендерних стереотипів та фразеологічної актуалізації гендеру.

У рефераті ми класифікували фразеологічний матеріал з точки зору специфіки відображення в ньому гендерних стереотипів. За основу нами було взято класифікацію гендерних стереотипів Т. Говорун, О. Кікінеджі. Так як вищезгадана класифікація включає й стереотипи, які зародилися порівняно недавно і не досить повно представлені у ФО, то зібрані й проаналізовані фразеологізми ми об'єднали в такі семантичні групи: 1) психологічні стереотипи; 2) соціальні стереотипи; 3) вікові стереотипи. У деяких семантичних сферах фразеологічні одиниці важко піддаються чіткому розмежуванню, оскільки тут є тісний зв'язок між представниками обох статей.

Перша група стереотипів базується на відповідних уявленнях про психологічні риси та якості особистості чоловіків та жінок – стереотипи маскулінності-фемінінності. Що стосується зовнішності чоловіка, то найважливішими характеристиками є сила, мужність, здатність забезпечити сім'ю.

Стереотипному уявленню маскулінності приписуються “активно-творчі” характеристики, інструментальні риси особистості, як-от: активність, домінантність, впевненість у собі, агресивність, логічне мислення, здатність до лідерства. Фемінінність, навпаки, розглядається як “пасивно-репродуктивне начало”, що проявляється в експресивних особистісних характеристиках: залежності, турботливості, низькій самооцінці, емоційності. Маскулінні характеристики зазвичай протиставляються фемінінним, розглядаються як протилежні, взаємодоповнюючі.

Однією з характерних рис українського фразеологічного матеріалу є явне переважання негативної оцінки жінки в загальній масі фразеологічних одиниць. Особливо старанно зберігають архаїчні уявлення про жінку фразеологізми, які

приписують їй цілу низку негативних характеристик: балакучість, вередливість, нерозумність.

В основу виокремлення нами другої групи стереотипів покладені соціальні начала. Ця група гендерних стереотипів включає уявлення про розподіл сімейних і професійних ролей між чоловіками і жінками. Аналіз зібраних фразеологічних одиниць показав, що для жінки значущою соціальною роллю вважається роль домогосподарки, матері. Жінці приписується перебування у приватній сфері життя – дім, народження дітей, на неї покладається відповідальність за взаємини в сім'ї. Чоловікам приписується активність у громадському житті, професійний успіх, відповідальність за забезпечення сім'ї. Порушення гендерних ролей призводить до конфліктів.

Низка стереотипів стосується специфіки змісту чоловічої та жіночої праці. Відповідно до традиційних уявлень вважається, що жіноча праця має носити виконавський, обслуговуючий характер, бути частиною експресивної сфери діяльності. Для чоловіків можлива творча і керівна робота. Їхня праця визначається в інструментальній сфері діяльності. Традиційно чоловічі ролі суспільно значущі, а жіночі – часто обмежуються сімейними рамками тому перші автоматично стають домінуючими в соціальному житті.

Третю групу – вікові стереотипи – ми умовно поділили на кілька підгруп: фразеологізми, які розглядають ставлення суспільства до віку чоловіків та жінок; вік як один із чинників створення сім'ї; повторний шлюб. Зміст проаналізованих нами прислів'їв та приказок засвідчив неоднакове ставлення суспільства до віку чоловіків та жінок. Так, чоловікам прожиті роки надають солідності, статечності, мужності, тоді як для жінки роки – обуза: втрачена краса, нижчі шанси вийти заміж тощо. Стосовно шлюбу, то старшому чоловікові легше створити сім'ю, ніж жінці.

Однак занадто велика різниця у віці не схвалюється українською фразеологією, адже молода дружина має інші від старого чоловіка захоплення,

інші погляди на життя. Також молода дружина буває причиною неспокою і ревності старшого за себе чоловіка.

У прислів'ях і приказках віддзеркалено також народну мудрість щодо необхідності вчасного створення сім'ї. Різниця подружжя у віці виправдана, якщо молодшою в сім'ї є дружина. Ще один аспект гендерних стереотипів відображає менші можливості на створення сім'ї тих, хто вже був у шлюбі. Ми знайшли також прислів'я, в яких і чоловіків, і жінок застерігають від шлюбу зі старими.

Усі групи стереотипів тісно переплетені між собою, мають міцні позиції в суспільстві, а тому суттєво впливають на нього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник української мови : близько 40 000 слів / [упоряд. Т. В. Ковальова]. Харків : Фоліо, 2005. 767 с.
2. Венжинович Н. Позитивна репрезентація людини у фразеологізмах української мови. *Українська мова*. 2010. № 2. С. 33-43.
3. Галустян Ю. М., Новицька В. П. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості. *Український соціум*. 2004. № 1. С. 7-13.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа. Головне вид-во. 1985. 360 с.
5. Говорун Т., Кікінеджи О. Гендерна психологія. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
6. Данилевська О. Гендерна лінгвістика й мовна освіта школярів: чому дітям варто знати про гендерні упередження та стереотипи, закріплені в мові. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2009. № 4. С. 16-19.

МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ № 3–4

Небезпечні челенджі: у США дівчинка-підліток отримала опіки, відтворюючи відео з TikTok

Малолітня дівчинка спробувала відтворити популярне відео, в якому пропонують використати легкозаймисту рідину для малюнку на дзеркалі, потім зображення підпалюють

13-річна дівчинка з Орегону госпіталізована після того, як отримала опіки третього ступеня під час спроби виконати умови челенджу з соціальної мережі TikTok.

Дестіні Крейн із Портленду принесла свічку, запальничку та спирт у ванну кімнату у будинку своєї родини, щоб спробувати відтворити популярне відео, в якому учасник за допомогою легкозаймистої рідини на дзеркалі малює фігуру, а потім підпалює її.

У дівчинки серйозні опіки шиї та правої руки, дитину вже тричі оперували, лікарям довелося зробити їй пересадку шкіри, вона понад два тижні перебуває у відділенні інтенсивної терапії.

Інцидент стався 13 травня у ванній кімнаті будинку, де проживає сім'я, про це розповіла її сестра Андреа Крейн для ABC News. Наразі Дестіні не може говорити, щоб повідомити їм, що сталося.

Але виходячи з того, що родина виявила у ванній і після розмови з її друзями, вони вважають, що семикласниця, яка "жила в TikTok", як сказала її мати, намагалася скопіювати відео з TikTok, на якому хтось малює фігуру за допомогою легкозаймистої рідини на дзеркалі, а потім підпалює.

Дестіні принесла у ванну кімнату свічку, запальничку та пляшку алкоголю, який, на їхню думку, вибухнув у погано провітрюваному просторі, підпаливши її та все довкола, розповіла її сестра.

Коли родичі дістали телефон Дестіні, у TikTok все ще записувалось відео, розповіла ABC News її мати Кімберлі Крейн.

Дестіні Крейн, яка постраждала під час знімання відео для TikTok

"Я була у вітальні і почула, як вона мене гукає", - згадує мати Кімберлі Крейн. "Тож я побігла і відкрила двері ванної кімнати, там все горіло. Дестіні горіла. Речі у ванній палали".

Кімберлі Крейн вивела доньку на вулицю і в кінцевому підсумку зняла свою палаючу сорочку. Сусід зателефонував у 911.

З того часу Дестіні перебуває у реанімації, і її сім'я сподівається, що незабаром вона зможе переїхати до опікової палати для подальшого догляду.

Швидше за все знадобиться ще кілька місяців для відновлення, включаючи стаціонарну реабілітацію, щоб відновити чутливість та рухову активність м'язів руки та шиї, плечей та пальців, сказала її сестра.

"Через опіки у неї буде обмежена рухливість", - сказала Андреа Крейн. "Це буде справою на все життя, доведеться займатися фізичною терапією, щоб зберегти свою рухливість".

13-річна Дестіні Крейн госпіталізована з опіками третього ступеня, які вона отримала намагаючись зняти відео для TikTok

Дестіні приймає знеболюючі препарати, зазначає її сім'я, і вони вірять, що вона знає, що вона перебуває в лікарні, але не до кінця розуміє, що з нею сталося.

"Я знаю, що коли вона прокинеться і повністю зрозуміє, вона, мабуть, зійде з розуму", - сказала її мати. "Але, чесно кажучи, я думаю, що вона досить сильна, щоб пройти через це".

Сім'я заявила, що їх церква та школа Дестіні підтримували їх з моменту інциденту. Андреа Крейн, студентка Університету Західного Орегону в Монмуті, також переїхала додому, щоб допомогти доглядати за своєю сестрою, яка любить кататися на скейтборді та грати в онлайн гру Roblox.

"Ми завжди були дуже дружніми", - сказала вона. "Перебувати в Монмуті для мене просто не було нестерпним, оскільки я хотіла бути тут, коли моя сім'я потребувала мене".

На

фотографії Дестіні Крейн з матір'ю Кімберлі Крейн

Розповівши все у відео, сім'я поділилася своєю історією та сподівається заохотити інші сім'ї бути більш присутніми у соціальних медіа дітей.

"Я просто не була з нею", - сказала сестра Андреа Крейн. "Коли вона показувала мені TikTok і щось робила, я казала: "О, я зайнята або "Я роблю шкільні завдання".

"Насправді важливо спілкуватися зі своїми дітьми, тому що ми маємо їх контролювати, у нас є обов'язок батьківського контролю, ми можемо робити все, що хочемо, але все слід пильнувати", - сказала жінка. "І тому дуже важливо бути близькими зі своїми дітьми та цікавитися їхніми справами: "Гей, чим ти займаєшся? Що ти зараз робиш?"

Мінімальний вік для реєстрації у застосунку TikTok - 13 років, відповідно до умов використання програми.

Дитяча організація з питань безпеки в Інтернеті Internet Matters попереджає, що підлітки "можуть спокуситися ризикнути, щоб отримати більше підписок чи вподобань у відео, тому важливо слідкувати за тим, чим вони діляться".

Common Sense Media рекомендує батькам ділитися обліковим записом з дітьми старше 13 років, щоб вони могли "стежити за тим, дитина переглядає та розміщує".

Батьки можуть обмежити вміст, який не підходить для користувача, увімкнувши в обліковому записі "обмежений режим".

ABC News звернувся до TikTok за коментарем.

На тлі повідомлень про так званий "проломи-череп-челендж" (skull-breaker challenge) минулого року, витівка, в результаті якої деякі діти отримали важкі травми, ТікТок заявив у дописі до своєї редакції, що "ми не дозволяємо вміст, який заохочує або повторює небезпечні виклики, які можуть призвести до травми".

"Що ще важливіше, ми закликаємо всіх проявляти обережність у своїй поведінці в Інтернеті чи поза мережею", - зазначили в компанії. "Ніхто не хоче, щоб їхні друзі чи родина постраждали, знімаючи відео або намагаючись виконати трюк".

за матеріалами **ABC News**

Джерело: **<https://firtka.if.ua/blog/view/nebezpechni-chelendzhi-u-ssha-divchinka-pidlitok-otrimala-opiki-vidtvoriuiuchi-video-z-tiktok-foto>**

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання з дисципліни “Актуальні проблеми діяльності психологічної служби в системі освіти” сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачем освіти самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача.

Перелік індивідуальних науково-дослідних завдань (студент самостійно обирає одне з них)

1. Підготовка та проведення круглого столу спільно з соціальними педагогами та психологами закладів освіти м. Івано-Франківська “Фахівці соціальної служби – агенти змін у вирішенні соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі”.

2. Підготовка соціального проєкту “Комплексний підхід у формуванні успішної особистості шляхом соціального партнерства”.

3. Підбір стандартизованих опитувальників та проєктивних методик для виявлення тривожності:

- а) дітей молодшого шкільного віку;
- б) підлітків.

4. Характеристика методів соціально-педагогічної та психологічної допомоги дітям з високим рівнем тривожності.

5. Розробка тренінгової програми з використанням рольових ігор для корекції агресивності школярів.

6. Розроблення програми з корекції страхів молодших школярів із використанням ігор та поетапного малювання.

7. Розроблення програми розвитку емоційно-особистісної сфери молодших школярів.

8. Психологічна профілактика та просвіта у роботі з девіантами: розроблення сценарію/плану заходу на самостійно обрану тему.

9. Підбір профорієнтаційних методик та проведення профорієнтаційної роботи зі старшокласниками шкіл Івано-Франківська чи школи за місцем проживання здобувача освіти.

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.

Знання студентів з навчальної дисципліни оцінюються за такими критеріями:

– «відмінно» – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– «добре» – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно» – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– «незадовільно» – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та

рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Види контролю

У процесі вивчення навчальної дисципліни “Актуальні проблеми діяльності психологічної служби в системі освіти” використовуються такі види контролю: поточний та підсумковий.

Поточний контроль проводиться викладачем на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічними працівниками для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум.

Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на семінарських заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Результати поточного контролю є основною інформацією при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічними працівниками при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з даної навчальної дисципліни.

Формами поточного контролю є ректорські контрольні роботи (зрізи поточних та залишкових знань), які можуть проводитись двічі на навчальний рік.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів певного освітнього (освітньо-професійного) ступеня на проміжних або заключному етапі їх навчання. Він включає семестровий контроль і атестацію.

Семестровий підсумковий контроль з певної навчальної дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену чи заліку у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з певної навчальної дисципліни, і складається із зданих залікових змістових модулів, виконаних тестових завдань, ситуаційних робіт, опрацювання завдань робочих зошитів, тематичних рефератів, лабораторних робіт тощо, передбачених робочою навчальною програмою.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань. Порядок та система оцінювання передбачається у робочих навчальних програмах дисципліни.

Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Зміст екзаменаційних завдань та критерії оцінювання встановлюються кафедрами навчальних структурних підрозділів.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі (письмова, усна, тестова), визначеній відповідною кафедрою. При цьому тривалість письмової компоненти не повинна перевищувати дві академічні години. Якщо підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку (диференційованого заліку), то він виставляється за результатами поточного контролю з усіх видів навчальної роботи (у тому числі теоретичних занять) викладачем, який вів практичні (лабораторні) заняття (або за рішенням кафедри сумісно з викладачем-лектором), при цьому присутність студента не обов'язкова.

Оцінювання навчальних досягнень студента з усіх видів навчальної роботи здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою:

Шкали оцінювання:			
<i>університетська</i>		<i>національна</i>	<i>шкала ЄКТС</i>
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25		незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з екзамену, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Результати складання екзаменів, заліків оцінюються за національною шкалою і шкалою ЄКТС, заносяться до екзаменаційних відомостей, залікових книжок та навчальних карток студентів.

Присвоєння студенту кредитів з дисципліни здійснюється за умови виконання ним усіх вимог робочої програми і успішного складання підсумкового контролю у визначеній навчальним планом формі.

Студенти, які одержали під час екзаменаційної сесії більше двох підсумкових незадовільних оцінок (F, FX) незалежно від виду контролю (екзамен, залік) – відраховуються з університету за академічну неуспішність.

Студентам, які одержали під час екзаменаційної сесії одну-дві незадовільні оцінки (F, FX), дозволяється ліквідувати академічну заборгованість у встановлені графіком навчального процесу терміни. Студента, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність.

Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон № 2), другий – комісії (талон № 3), яка створюється керівником навчального структурного підрозділу. Друга перездача (талон № 3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням ІТ-технологій. Рішення комісії є остаточним. Якщо студент під час складання екзамену комісії отримав незадовільну оцінку (F, FX), він відраховується з університету за академічну неуспішність. Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважної причини, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ІСПИТУ

1. Структура, управління та зміст діяльності психологічної служби.
2. Основні завдання, принципи та функції психологічної служби.
3. Нормативно-правові документи, які регламентують діяльність психологічної служби в системі освіти.
4. Професійний стандарт “Практичний психолог закладу освіти” як інструмент для систематизації вмінь і навичок; підготовки молодих фахівців; само- та оцінювання діяльності практичного психолога; підвищення кваліфікації та професійного розвитку.
5. Посадові обов’язки соціального педагога та практичного психолога.
6. Мета, завдання та функції соціального педагога.
7. Навчальна діяльність як форма активного співробітництва, спрямована на удосконалення, розвиток, формування особистості.
8. “Година психолога” як засіб вирішення соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі.
9. Викладання працівниками психологічної служби навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів
10. Організація роботи гуртків психологічного та соціально-педагогічного спрямування.
11. Основний зміст просвітницької роботи фахівця психологічної служби закладу освіти.
12. Форми просвітницької діяльності фахівця психологічної служби закладу освіти.
13. Профорієнтаційна робота у діяльності фахівця психологічної служби.
14. Діагностичний інструментарій виявлення індивідуальних нахилів та здібностей кожної дитини для цілеспрямованого розвитку і профорієнтації, сприяння активізації внутрішніх механізмів самодіяльності особистості.
15. Особливості діагностичної роботи фахівців психологічної служби.

16. Циклограми як ефективний інструмент діяльності фахівців психологічної служби.
17. Напрями профілактичної роботи в закладі освіти.
18. Характеристика умов, які сприяють гармонійному психічному та особистісному розвитку здобувачів освіти.
19. Просвітницька та профілактична робота з подолання злочинності серед неповнолітніх.
20. Діяльність фахівців психологічної служби в напрямі протидії булінгу (цькуванню) у закладах освіти.
21. Напрацювання у рамках експерименту всеукраїнського рівня за темою “Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі “Мирна школа” на 2019-2022 роки”.
22. Психологічна профілактика та корекція суїцидальної поведінки.
23. Корекційна робота зі здобувачами освіти: суть, мета, завдання, принципи.
24. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти.
25. Використання ІКТ в корекційно-розвитковій роботі.
26. Використання мультстудій у роботі зі здобувачами освіти.
27. Консультування як форма взаємодії між учасниками освітнього процесу.
28. Особливості та напрями консультативної діяльності.
29. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій.
30. Система психосоціальної допомоги дітям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій, у закладі освіти.
31. Процедури і техніки консультування в процесі соціально-психологічного супроводу дітей і сімей, які отримали травматичний досвід.

32. Емоційно-вольові та поведінкові порушення дітей підліткового віку, що пережили травмуючі події.

33. Корекція емоційних розладів дітей, які зазнали травматичного досвіду, та членів їхніх сімей в процесі консультування.

34. Практичні аспекти формування соціально-психологічних компетентностей в учнів і молоді, що пережили кризові події.

35. Розвиток батьківської компетентності у системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, які пережили травмуючі події, в процесі консультування.

36. Збереження та відновлення психоемоційного здоров'я практичного психолога в процесі консультування дітей і сімей, які зазнали травматичного досвіду.

37. Онлайн-консультування у системі роботи практичних психологів/соціальних педагогів.

38. Роль фахівців психологічної служби у виконанні основних завдань, покладених на заклади загальної середньої освіти Законами “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, Концепцією “Нова українська школа”.

39. Партнерство між дитиною, родиною і закладом освіти як передумова успішної інклюзії.

40. Співпраця вчителя та його асистента в інклюзивному класі як передумова забезпечення корекційної спрямованості навчання.

41. Педагогічні підходи та практичні поради в роботі з дітьми, які мають розлади аутичного спектра.

42. Психологічний супровід роботи закладу освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

43. Професійна майстерність фахівців психологічної служби.

44. Організація діяльності студентської соціальної служби як механізм вирішення соціальних проблем студентів.

45. Соціальна адаптація студентів закладів вищої освіти в умовах діяльності соціально-психологічних служб.
46. Соціальний супровід осіб з обмеженими можливостями в освітньому просторі закладів вищої освіти як форма комплексної соціальної допомоги.
47. Тайм-менеджмент – основа продуктивної діяльності соціального педагога та психолога.
48. Інтерв'язія та суперв'язія як форми методичного супроводу професійного розвитку фахівців психологічної служби.
49. Засоби спонукання фахівців психологічної служби до професійного й особистісного самовдосконалення.
50. Соціально-психологічні наслідки пандемії.
51. Основні завдання фахівців психологічної служби в умовах пандемії.
52. Напрями діяльності працівників психологічної служби зі всіма учасниками освітнього процесу – здобувачами освіти, педагогами, батьками – в період карантину та самоізоляції.
53. Кращі практики і знахідки психологічної спільноти щодо діяльності фахівців психологічної служби в умовах пандемії.
54. Психологічні потенціали інтернет-тренінгів під час карантину.
55. Профілактика стигматизації осіб із COVID-19 в умовах поширення пандемії коронавірусу.
56. Перспективи використання напрацьованого досвіду в умовах карантинних обмежень і посткарантинного періоду.
57. Психологічна служба в умовах діджиталізації.
58. Посадові обов'язки соціального педагога та практичного психолога.
59. Співпраця фахівців психологічної служби з державними та недержавними організаціями.
60. Робота фахівців соціально-психологічної служби з дітьми та сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах.

ГЛОСАРІЙ

Агресивність – (від лат. aggression – напад) – психічне явище, що проявляється в прагненні до насильства в міжособистісних стосунках. Може проявлятися як ситуативний короткочасний психічний процес або стан. Але може бути і ознакою особистості і навіть рисою характеру як результат недостатнього виховання або симптомом психічного захворювання.

Адиктивна поведінка – залежність від когось чи від чогось (наприклад, психотропних речовин).

Акцентуація – це індивідуальні риси, що мають тенденцію до переходу в патологічний стан. Надмірний прояв цих рис може накладати відбиток на особистість як таку, набувати патологічного змісту та руйнувати структуру особистості. В акцентуєваних особистостях потенційно закладені як можливості соціально-позитивних, так і негативних досягнень.

Ворожість – агресія, яка характеризується цілеспрямовано-свідомим наміром нанести шкоду іншому.

Гіперактивність – (від лат. activus – діючий, діяльний, «гіпер» – від грецького hyper – понад-, зверх-,) вказує на перевищення норми.

Готовність дитини до систематичного навчання в школі («шкільна зрілість») – це той рівень морфологічного, функціонального і психічного розвитку дитини, при якому вимоги систематичного навчання не будуть занадто високими і не приведуть до порушення здоров'я дитини.

Девіантна поведінка – відхилення від соціально прийнятих норм і шаблонів поведінки. Це поняття включає різні види порушення поведінки – від алкоголізації до спроб суїциду.

Делінквентна поведінка включає дії конкретної особи, які відхиляються від прийнятих в певному суспільстві норм та діючих законів, це поведінка, яка загрожує благополуччю інших людей та підпадає під статті кримінального кодексу країни.

Діагностика – психологічне обстеження вихованців, учнів, студентів, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання.

Діагностичний мінімум – це комплексне психолого-педагогічне обстеження всіх школярів. Метою такого обстеження є виявлення «психологічно благополучних» дітей та дітей з труднощами в навчанні та розвитку.

Емоційна автономія – потреба позбавлення від батьківської емоційної залежності.

Етичний кодекс психолога – основний деонтологічний документ, який регламентує діяльність практичного психолога в закладах освіти.

Ігрова психотерапія – вид психологічної допомоги, який найчастіше використовується для вирішення проблеми страхів, тривожності, агресивності, гіперактивності тощо.

Консиліум – форма спільної роботи працівників школи та представників інших освітніх служб.

Конфлікт – зіткнення протилежно спрямованих цілей, інтересів, позицій, думок і поглядів опонентів або суб'єктів взаємодії.

Корекція – здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та індивідуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи.

Критерій – одна з основних ознак, мірило для визначення, оцінки, класифікації чого-небудь.

Особистісна тривожність визначається як риса особистості, набута поведінкова диспозиція, яка характеризується стійкою схильністю сприймати об'єктивно безпечні ситуації як такі, що містять загрозу.

Пасивність (від лат. *passivus* – недіяльний) – властивість особистості, протилежна активності і має ряд виявів: бездіяльність, байдужість, пасивність, безініціативність, безволя, несамостійність.

Побутова психологія – це історично закріплений у традиціях, навичках, звичаях, інтуїції та інших сталих формах поведінки досвід управління індивідуальним розвитком і активністю людини, досвід, що функціонує як елемент фольклору, традицій, соціальної практики тощо.

Позанаукова психологія – це специфічний вид психологічного знання, що ґрунтується на релігійних і псевдорелігійних, містичних засадах, на передбаченнях і припущеннях, на недоведених за допомогою наукових методів концепціях, поглядах і переконаннях, основу чого складає особиста впевненість в існуванні тих чи інших закономірностей і механізмів, віра в ту чи іншу гіпотезу або ідею.

Практична психологія – специфічний вид професійної діяльності, основним змістом якої є розробка на основі наукової методології технологій, технік і методів психологічної практики, застосування психологічних механізмів впливу для корекції активності та розвитку людей у контексті їхніх життєвих обставин і життєвого шляху, котрі інтерпретуються як неповторні обставини та неповторна суб'єктність, індивідуальність.

Прогностика – розробка та застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямків індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів і складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

Профілактика – своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі.

Психогімнастика – це форма розвитку довільності поведінки, яка ґрунтується на поєднанні фізичних вправ з образами уяви, що мають насичений емоційний зміст.

Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти – це спеціально обладнане приміщення для здійснення професійної діяльності практичного психолога (соціального педагога).

Психолого-педагогічна корекція – сукупність спеціальних психолого-педагогічних впливів на особистість занедбаної дитини з метою її адаптації в якості суб'єкта спілкування, діяльності та самосвідомості.

Реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, учням, студентам, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності.

Реакція емансипації – це прагнення підлітків звільнитися від опіки та контролю з боку дорослих.

Сензитивність (від лат. *sensitivus* – чуттєвий) – психічне явище як підвищене реагування на емоційні подразники. Буває психічним станом, часовою властивістю особистості або рисою характеру.

Соціально-педагогічна занедбаність – це стан особистості дитини, який проявляється в низькому рівні розвитку властивостей суб'єкта діяльності, спілкування, самосвідомості та концентровано виражається в порушеному «образі Я».

Соціально-психологічна адаптація – це пристосування до нових соціальних умов, звикання до нових соціальних ролей, засвоєння нових правил та норм поведінки.

Страх – це найбільш біологічно зумовлена емоція як відображення потреби уникнути небезпеки, в основі якої лежить пасивно або активно охоронний рефлекс, який визначає астеничне або стеничне його виявлення. Страх має різні форми: боязливість, острах, тривожні очікування, паніка, фобія.

Суїцидальна поведінка включає дії, спрямовані на позбавлення себе життя.

Тренінг – групова форма роботи з педагогами, учнями та батьками, метою якої є розвиток певних особистісних якостей.

Урок психології – форми роботи практичного психолога, яка проходить у вигляді лекцій, психодіагностичного практикуму, експресивних методів творчого самовираження, соціально-психологічних тренінгів, дискусій, аналізу конкретних ситуацій, ігрового моделювання.

Шкільна дезадаптація визначається як утворення неадекватних механізмів пристосування дитини до школи у формі порушень навчання і поведінки, конфліктних стосунків, психогенних захворювань і реакцій, підвищеного рівня тривожності, проблем в особистісному розвитку.

Шкільна тривожність виражається у хвилюванні, підвищеному неспокої в учбових ситуаціях, очікуванні негативного ставлення до себе та негативної оцінки з боку вчителів та ровесників.

Шкільні страхи – афективне (емоційно загострене) відображення у свідомості молодшого школяра конкретної загрози, пов'язаної зі шкільними ситуаціями.

ДОКУМЕНТИ ТА КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Положення про психологічну службу у системі освіти України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти
і науки України
22 травня 2018 року № 509

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
31 липня 2018 р.
за № 885/32337

ПОЛОЖЕННЯ

про психологічну службу у системі освіти України

І. Загальні положення

1. Це Положення визначає мету, структуру психологічної служби, організацію управління нею, основні завдання, принципи, функції, зміст та порядок діяльності працівників психологічної служби установ освіти, закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, позашкільної освіти, спеціалізованої освіти, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та вищої освіти, є правовою та організаційно-методичною основою її роботи.

2. У системі освіти діє психологічна служба, що забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти.

Психологічне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти здійснюють практичні психологи.

Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам. Соціально-педагогічний патронаж здійснюють соціальні педагоги.

3. Метою діяльності психологічної служби є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

4. У своїй діяльності психологічна служба керується [Конституцією України](#), Законами України [«Про освіту»](#), [«Про дошкільну освіту»](#), [«Про загальну середню освіту»](#), [«Про позашкільну освіту»](#), [«Про професійно-технічну освіту»](#), [«Про вищу освіту»](#), іншими законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, а також цим Положенням.

5. Терміни, що використовуються у цьому Положенні, вживаються у значеннях, наведених у Законах України [«Про освіту»](#), [«Про дошкільну освіту»](#), [«Про загальну середню освіту»](#), [«Про позашкільну освіту»](#), [«Про професійно-технічну освіту»](#), [«Про вищу освіту»](#), [«Про запобігання та протидію домашньому насильству»](#), [«Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»](#), [«Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»](#), [«Про охорону дитинства»](#), [«Про соціальні послуги»](#) та інших актах законодавства України.

6. Психологічна служба співпрацює з органами охорони здоров'я, соціальної політики, молоді та спорту, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також комунальними закладами соціального захисту дітей, підтримки сімей, дітей та молоді, фахівцями із соціальної роботи об'єднаних територіальних громад, громадськими організаціями.

II. Структура, управління та зміст діяльності психологічної служби

1. Структура психологічної служби:

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»;

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України;

навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласні, Київський(а) і Севастопольський(а) міські;

районні (міські) навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби, методисти психологічної служби районних (міських) методичних центрів/кабінетів/лабораторій, управлінь (відділів) освіти, об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ); підрозділи психологічної служби у закладах вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти; практичні психологи і соціальні педагоги психологічної служби закладів освіти.

2. До складу психологічної служби входять практичні психологи, соціальні педагоги закладів освіти міст, районів, ОТГ, керівники (директори), методисти навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласних, Київського(і) і Севастопольського(і)

міських, працівники психологічної служби департаментів, управлінь, відділів освіти.

3. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»:
організовує діяльність психологічної служби на всіх рівнях;
бере участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань діяльності психологічної служби;
організовує заходи із підвищення професійного рівня працівників психологічної служби;
здійснює організаційне забезпечення проведення фахових конкурсів;
організовує діяльність науково-методичної комісії щодо експертиз освітніх програм, освітньої літератури відповідного напрямку роботи тощо;
співпрацює з установами (закладами), громадськими організаціями з питань діяльності психологічної служби;
проводить дослідження з проблем психологічної та суміжних наук;
здійснює аналіз стану діяльності психологічної служби та прогнозування тенденцій її розвитку;
забезпечує узагальнення, поширення та обмін науково-методичними здобутками шляхом публікації результатів досліджень, організації та проведення заходів.

4. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України:
організовує прикладні наукові дослідження та інноваційні розробки у сфері соціальної педагогіки та прикладної психології;
бере участь у науково-методичному забезпеченні психологічної служби у межах компетенції;
розробляє науково-методичні вимоги до змісту діяльності працівників психологічної служби;
бере участь у науково-дослідних, дослідно-експериментальних роботах з питань практичної психології і соціальної роботи;
залучається до проведення незалежної наукової експертизи;
розробляє методики, техніки і технології роботи із здобувачами освіти, в тому числі з дітьми з особливими освітніми потребами.

5. Навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласні, Київський(а) і Севастопольський(а) міські створюються місцевими органами виконавчої влади, а також можуть створюватися як структурні підрозділи відповідних департаментів (управлінь) освіти і науки, закладів післядипломної педагогічної освіти або як окремі юридичні особи та підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності.

6. Штати і структуру навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласних, Київського(ї) і

Севастопольського(ї) міських формують засновники відповідно до посад та напрямів роботи:

- керівник (директор), який організовує діяльність психологічних служб;
- методисти, які беруть участь в організації діяльності психологічних служб закладів дошкільної освіти;

- методисти, які беруть участь в організації діяльності психологічних служб закладів загальної середньої освіти, позашкільної освіти;

- практичні психологи та соціальні педагоги, які здійснюють супровід закладів освіти.

7. Навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласні, Київський(а) і Севастопольський(а) міські, районні (міські) навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії є основними організаційно-методичними ланками психологічної служби у системі освіти, які забезпечують діяльність психологічної служби, а саме:

- надають навчально-методичну, інформаційну, консультативну та експертну підтримку працівникам психологічної служби;

- здійснюють та організовують науково-дослідні, дослідно-експериментальні, практичні дослідження за пріоритетними напрямами діяльності психологічної служби;

- організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів;

- впроваджують досягнення психологічної і соціально-педагогічної науки та кращого досвіду у практичну діяльність працівників психологічної служби;

- беруть участь в організації підвищення кваліфікації та розвитку професійної компетентності працівників психологічної служби; оцінюванні, прогнозуванні та формуванні освітньої політики.

8. Районні (міські) навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби створюються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, в тому числі ОТГ, можуть функціонувати як структурні підрозділи органів управління освітою або як юридичні особи та підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності.

9. Штати навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій відповідної території (міст, районів, ОТГ) формують засновники відповідно до посад та напрямів роботи:

- керівник (директор), який організовує діяльність психологічних служб;
- методисти, які беруть участь в організації діяльності психологічних служб закладів дошкільної освіти;

- методисти, які беруть участь в організації діяльності психологічних служб закладів загальної середньої освіти, позашкільної освіти;

практичні психологи та соціальні педагоги, які здійснюють супровід закладів освіти в місті, районі, ОТГ.

За неможливості створення районного(ї) (міського(ї)) навчально-методичного(ї) центру/кабінету/лабораторії психологічної служби системи освіти до штатного розпису районного(ї) (міського(ї)) методичного(ї) центру/кабінету/лабораторії вводиться посада методиста з психологічної служби.

10. Керівник (директор) обласного(ї)/районного(ї) (міського(ї)) центру/кабінету/лабораторії психологічної служби, методист з психологічної служби районного(ї) (міського(ї)) методичного(ї) центру/кабінету/лабораторії підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності.

Штатні працівники навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласних, районних, Київського(ї) і Севастопольського(ї) міських підпорядковуються керівнику (директору).

11. Працівники психологічної служби закладів і установ освіти відповідної території підпорядковуються керівнику (директору) закладу освіти і установи з усіх питань діяльності.

12. Посади працівників психологічної служби вводяться до штатних розписів закладів освіти відповідно до нормативів чисельності працівників психологічної служби, затверджених у встановленому порядку, та в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат. Посади обіймають працівники з вищою освітою за відповідною спеціальністю.

13. Практичний психолог закладу та/або установи освіти здійснює:
психологічне забезпечення освітнього процесу;
психологічний супровід психічного, розумового, соціального і фізичного розвитку здобувачів освіти;
психологічну діагностику та аналіз динаміки психічного, розумового і соціального розвитку здобувачів освіти;
психологічний супровід адаптації до умов освітнього процесу;
реалізацію розвивальних, профілактичних, просвітницьких, корекційних програм з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей здобувачів освіти;
консультативну допомогу всім учасникам освітнього процесу з питань навчання, виховання здобувачів освіти, особистісного та професійного розвитку тощо;
роботу з постраждалими від насильства дітьми тощо.

14. Практичний психолог закладу та/або установи освіти бере участь в: освітній діяльності, спрямованій на забезпечення всебічного розвитку здобувачів освіти як особистості та найвищої цінності суспільства, їх талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання

відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству;

роботі педагогічної ради, психолого-педагогічних консилиумів, семінарів і засідань методичних об'єднань;

розробці та впровадженні розвивальних, корекційних програм, посібників, методичних рекомендацій, планів освітньої діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей здобувачів освіти, а також для осіб, які перебувають на індивідуальній та інклюзивній формі навчання.

15. Практичний психолог закладу та/або установи освіти сприяє:

формуванню у здобувачів освіти відповідальної та безпечної поведінки в ситуаціях ризику, навичок здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я, готовності до самореалізації;

профільному та професійному самовизначенню здобувачів освіти, формуванню життєвої компетентності;

формуванню соціально-комунікативної компетентності обдарованих дітей; попередженню та профілактиці професійного вигорання педагогічних працівників;

формуванню психологічної готовності учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі з дитиною з особливими освітніми потребами;

формуванню психологічної культури учасників освітнього процесу;

попередженню будь-яких видів і форм насильства та конфліктів серед здобувачів освіти;

формуванню небайдужого ставлення здобувачів освіти до постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного інформування педагогів про випадки домашнього насильства і конфліктів серед здобувачів освіти, що стали їм відомі.

16. Соціальний педагог закладу та/або установи освіти здійснює:

соціально-педагогічний супровід здобувачів освіти, колективу та мікрогруп, осіб, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах;

просвітницьку та профілактичну роботу серед учасників освітнього процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, злочинності, алкоголізму, наркоманії тощо;

вивчення та аналіз соціальних умов розвитку здобувачів освіти, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних і дитячих громадських організацій.

17. Соціальний педагог закладу та/або установи освіти бере участь у:

роботі педагогічної ради, психолого-педагогічних консилиумів, семінарів і засідань методичних об'єднань;

плануванні і реалізації завдань соціалізації здобувачів освіти, адаптації їх у новому колективі і соціальному середовищі;

наданні допомоги дітям і сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах або потребують посиленої педагогічної уваги чи мають особливі освітні потреби, в тому числі постраждалим від насильства та військових конфліктів.

18. Соціальний педагог закладу та/або установи освіти, сприяє:

взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам (законним представникам);

захисту прав здобувачів освіти від будь-яких видів і форм насильства, представляє їхні інтереси у правоохоронних і судових органах тощо;

формуванню у здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я;

попередженню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу, запобіганню та протидії домашньому насильству.

19. Атестація практичних психологів, соціальних педагогів, методистів, працівників, керівників (директорів) навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби у системі освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.

20. Психологічна служба закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти підпорядковується керівнику (директору) таких закладів.

Структура та штатний розпис психологічної служби закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти визначаються закладом освіти.

21. Психологічна служба закладів вищої освіти підпорядковується керівнику або одному із заступників таких закладів.

Структуру та штатний розпис психологічної служби закладу вищої освіти визначає заклад вищої освіти.

22. Наукове і методичне забезпечення навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби Автономної Республіки Крим, обласних, Київського(ї) і Севастопольського(ї) міських здійснюється відповідно до [частини першої](#) статті 75 Закону України «Про освіту».

III. Основні завдання, принципи та функції психологічної служби

1. Завдання психологічної служби:

збереження та зміцнення психічного та соціального здоров'я, сприяння особистісному, інтелектуальному, фізичному і соціальному розвитку здобувачів освіти шляхом доповнення сучасних методів навчання та виховання ефективними психолого-педагогічними технологіями;

сприяння забезпеченню психологічної безпеки, надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги всім учасникам освітнього процесу.

2. Принципами діяльності психологічної служби є:

науковість, цілісність і наступність, професійна компетентність та відповідальність;

індивідуальний підхід;

доступність соціально-педагогічних та психологічних послуг (допомоги);

міждисциплінарність, комплексність і системність у здійсненні професійної діяльності;

добровільність;

людиноцентризм та партнерство;

конфіденційність;

дотримання норм професійної етики.

3. Функції психологічної служби:

діагностично-прогностична - психолого-педагогічне вивчення чинників становлення особистості, її індивідуального розвитку;

організаційно-методична - визначення стратегії, мети, завдань, планування діяльності психологічної служби та координація взаємодії учасників освітнього процесу;

корекційно-розвиткова - система впливів, спрямованих на подолання визначених проблем, труднощів, шкідливих звичок, негативних емоційних станів тощо у здобувачів освіти; здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та інтелектуальному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки; сприяння розвитку освітніх, інтелектуальних, загальних, спеціальних та соціальних здібностей, формування мотивації до освітньої діяльності у здобувачів освіти; надання психолого-педагогічної допомоги здобувачам освіти з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

консультативна - допомога у вирішенні проблем щодо розвитку, виховання, навчання та формування психологічної і соціальної компетентності учасників освітнього процесу;

просвітницько-профілактична - поширення психологічних знань, виявлення фактів порушення прав дитини, вжиття заходів щодо подолання негативних чинників, які впливають на життєзабезпечення дитини, її моральний та соціальний розвиток, профілактика та попередження негативних впливів;

соціально-захисна - здійснення соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу, які опинилися у складних життєвих обставинах, перебувають у кризових ситуаціях (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо); захист конституційних прав і статусу, законних інтересів здобувачів освіти.

4. Напрями діяльності працівників психологічної служби:

діагностика - виявлення причин труднощів у навчанні, інтелектуальному розвитку, соціально-психологічній адаптації; вивчення та визначення індивідуальних особливостей динаміки розвитку особистості, потенційних можливостей в освітньому процесі, професійному самовизначенні;

профілактика - своєчасне попередження відхилень у розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунків, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі;

корекція - усунення виявлених труднощів соціально-психічного розвитку здобувачів освіти, зниження ризиків проблем адаптації до освітнього середовища, схильності до залежностей та правопорушень, різних форм девіантної поведінки;

навчальна діяльність - форма активного співробітництва, направлена на удосконалення, розвиток, формування особистості;

консультування - багатофункціональний вид індивідуальної та групової роботи, спрямований на вирішення запитів, з якими звертаються учасники освітнього процесу;

зв'язки з громадськістю - діяльність, спрямована на досягнення взаєморозуміння, співпрацю між окремими особами, колективами, соціальними групами, організаціями, державними органами управління;

просвіта - формування психологічної та соціальної компетентності учасників освітнього процесу.

5. Тривалість робочого тижня та графік роботи практичного психолога і соціального педагога закладу освіти визначаються чинним законодавством з урахуванням типу закладу освіти та змісту роботи працівника.

Практичний психолог та соціальний педагог здійснюють діяльність як у закладі освіти (психологічна просвіта, діагностична, консультативна, освітня діяльність, обробка результатів досліджень тощо), так і за його межами (підготовка до проведення заходів, оформлення робочої документації, планування, звітність, робота у навчально-методичних та наукових центрах, громадських організаціях тощо).

6. Практичному психологу та соціальному педагогу закладу та установи освіти надаються окремі робочі та навчальні приміщення (кабінети) для групової та індивідуальної роботи, що забезпечуються необхідними технічними засобами, канцелярським приладдям, навчально-методичними матеріалами тощо.

7. Працівник психологічної служби зобов'язаний:

знати чинне законодавство щодо діяльності психологічної служби у системі освіти та інші нормативно-правові акти, пов'язані з його діяльністю;

будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри, у тісній співпраці з усіма учасниками освітнього процесу;

застосовувати у роботі психологічний і соціологічний інструментарій, рекомендований для використання;

бути компетентним і постійно збагачувати знання у межах своєї компетенції;

надавати психологічну допомогу за запитами учасників освітнього процесу;

уникати будь-яких неофіційних взаємин з учасниками освітнього процесу;

інформувати учасників освітнього процесу про результати проведених психологічних обстежень, їх значення і можливості подальшого використання (за винятком особистої інформації), про свою діяльність на основі об'єктивних і точних даних таким чином, щоб не зашкодити професії;

здійснювати індивідуальну діагностику, корекцію за запитом учасників освітнього процесу, отримавши письмову згоду батьків (законних представників). Зазначена згода може бути відкликана у будь-який момент;

виконувати функції та надавати оцінювальні судження щодо учасників освітнього процесу, зокрема щодо їх поведінки, особистих рис, відповідності соціальним нормам, з неупередженістю;

використовувати науково обґрунтовані методи і технології професійної діяльності;

поважати професійну компетентність своїх колег та представників суміжних професій;

популяризувати соціально-психологічні знання;

поважати гідність здобувачів освіти;

виконувати свої посадові обов'язки в межах своїх повноважень;

нести особисту відповідальність за результати і наслідки своєї професійної діяльності;

пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків (законних представників);

постійно підвищувати свій професійний рівень;

знати вимоги державних стандартів щодо забезпечення освітнього процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

8. Працівник психологічної служби має право:

визначати різні види робіт з огляду на потреби закладу, установи;

планувати діяльність відповідно до рекомендацій методичних установ психологічної служби;

ознайомлюватися з документами, скаргами, що містять оцінювання його роботи, надавати щодо них роз'яснення;

захищати професійну честь і гідність;

здійснювати індивідуальну освітню (наукову, творчу, мистецьку тощо) діяльність за межами закладу освіти;

отримувати методичну допомогу, в тому числі й супервізію та інтервізію, підвищувати кваліфікацію, здійснювати перепідготовку;

вільно обирати освітні програми, форми навчання, заклади освіти, установи і організації, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку працівників психологічної служби;

відмовитись від виконання розпоряджень керівника (директора) в тих випадках, коли вони суперечать професійно-етичним принципам, та виконання діяльності, не передбаченої трудовим договором, посадовими обов'язками та планом роботи.

IV. Фінансування діяльності психологічної служби

1. Фінансування діяльності працівників психологічної служби здійснюється згідно із законодавством.

2. Фінансування діяльності працівників психологічної служби закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої, вищої освіти (у тому числі оплата праці) здійснюється за рахунок коштів засновника відповідно до законодавства.

Генеральний директор
директорату інклюзивної
та позашкільної освіти

Л.С. Самсонова

Додаток А.2

Корисні посилання

Міністерство освіти і науки України
<https://mon.gov.ua/ua>

Інститут модернізації змісту освіти
<http://imzo.gov.ua/>

Освіта.UA
<http://osvita.ua/>

Психологічна служба системи освіти України НАПН України
<https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1366893680152502/>

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України
<http://www.psyua.com.ua/>

Проект (інформаційно-освітня кампанія) #Stop_sexтинг (захист українських дітей від сексуального насильства в Інтернеті)

<https://stop-sexting.in.ua/>

<https://stop-sexting.in.ua/category/materials/>

Додаток А.3

Нормативно-правові документи для фахівця психологічної служби

- ❖ [Про затвердження професійного стандарту "Практичний психолог закладу освіти"](#)
- ❖ [Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2020/2021 н. р.](#)
- ❖ [Про перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти](#)
- ❖ [Про перелік діагностичних методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей](#)
- ❖ [Про документацію працівників психологічної служби у системі освіти України](#)
- ❖ [Наказ МОН від 22.05.2018 № 509 "Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України"](#)
- ❖ [Лист МОН від 07.08.2018 № 1/9-487 "Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2018-2019 н.р."](#)
- ❖ [Наказ Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки України щодо розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2020 року](#)
- ❖ [Наказ Про внесення змін до деяких наказів Міністерства освіти і науки України і Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України](#)
- ❖ [Лист МОН України від 20.07.2016 р. № 1/9-383 «Про забезпечення навчальних закладів практичними психологами і соціальними педагогами та організацію у 2016-2017 н. р. належного психологічного супроводу учасників навчально-виховного процесу»](#)
- ❖ [Лист МОН «Про забезпечення фахівцями психологічної служби системи освіти та пріоритетні напрями діяльності у 2017-2018 н.р.»](#)
- ❖ [Лист МОН Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання](#)
- ❖ [Лист МОН Про впровадження факультативних курсів працівниками психологічної служби системи освіти](#)
- ❖ [Лист МОН Щодо організації та проведення години психолога у ЗНЗ](#)
- ❖ [Лист МОН Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання](#)

Контакти гарячих ліній та консультативних сервісів, що стосуються психологічного добробуту

1. Ла Страда

Тут можуть проконсультувати дорослих та дітей з питань сімейного насилля, захисту прав, гендерної рівності та насилля, торгівлі людьми.

🌐 Сайт: <https://la-strada.org.ua/>

☎️Номер телефону гарячої лінії для дорослих: 116 123 (з мобільного)

☎️Для дітей: 116 111 (з мобільного)

2. Загальнонаціональна гаряча лінія з питань ВІЛ/СНІД та туберкульозу

З назви зрозуміло, що консультують з питань профілактики й лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу. Консультацію можна отримати на сайті онлайн або за номерами телефонів:

☎️ВІЛ/СНІД: 0 800 500 451

☎️Туберкульоз: 0 800 50 30 80

🌐Сайт: <http://helpme.com.ua/>

3. Урядовий контактний центр

Тут надають консультації різної спрямованості. На сайті є інформація з номерами телефонів великої кількості гарячих ліній. Ми хочемо виділити Урядову консультаційну лінію з питань безпеки дітей в Інтернеті до якої можуть звернутися діти, які потрапили в небезпечну ситуацію та дорослі – з питань, яким чином убезпечити дітей, дізнатися більше про технології та особливості попередження ризиків порушення безпеки в інтернеті.

🌐Сайт: <https://ukc.gov.ua/>

☎️Номер телефону консультаційної лінії з питань безпеки дітей в інтернеті: 1545, далі обрати 3

4. Телеграм-бот “Без паніки”

Цей чат-бот створений нашим центром і корисний людям, які мають панічні атаки. Ви можете в ньому знайти інформацію про те, що таке панічні атаки та техніки, які допомагають з ними справлятися.

🌐Посилання на чат-бот: https://t.me/bez_paniki_bot

5. Онлайн курси від “ДІЯ”:

🌐Онлайн-інструменти протидії домашньому насильству: <https://osvita.diia.gov.ua/.../countering-domestic-violence>

🌐Про кібербулінг для підлітків: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/cyberbullying>

🌐Серіал для батьків “Безпека дітей в інтернеті”: <https://osvita.diia.gov.ua/.../serial-dlya-batkiv-onlayn...>

6. Teenergizer

Проект, який об'єднує підлітків з різних країн. Він спрямований на просвіту та підтримку підлітків з питань, які їх турбують. На сайті вони можуть знайти купу важливої інформації, доєднатися до спільноти та отримати онлайн консультацію з психологом в чаті.

🌐 Посилання на сайт: <https://teenergizer.org/>

7. Lifeline Ukraine

Національна гаряча лінія з питань профілактики самогубств.

☎️ Номер телефону: 7333

Додаток А.5

Записи вебінарів для батьків, вчителів, шкільних психологів та соціальних працівників

Вебінар “Превенція деструктивної поведінки (в т.ч. суїцидів) дітей і підлітків в Україні”, 18.03.2021

<https://www.youtube.com/watch?v=PTsVd8IbF3I>

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ПРОФЕСІЙНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

1.1. Діагностична робота

- [Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби](#)
- [Перелік діагностичних методик з виявлення домашнього насильства відносно дітей](#)
- [Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби](#)
- [Інструменти діагностики](#)
- [Соціометричний метод дослідження](#)
- [Референтометрія](#)
- [Проективні малюнок «Моя сім'я» \(за Р. Ф. Беляускajte\)](#)
- [Інтерпретація проективної методики «Малюнок сім'ї»](#)
- [Тест будинок, дерево, людина](#)
- [Методика Шуберта «Діагностика ступеня готовності до ризику»](#)
- [Оцінка рівня нервово-психічної стійкості \(методика «Прогноз» за В. А. Бодровим\)](#)
- [Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» \(МЛО-АМ\) розроблений А. Г. Маклаковим і С. В. Чермяніним](#)
- [Опитувальник депресії Бека](#)
- [Карта визначення ризику суїцидальності \(В. М. Прийменко\)](#)
- [Тест на виявлення суїцидальних намірів \(Н. Шавровська, О. Гончаренко, І. Мельникова\)](#)
- [Методика вивчення схильності до суїцидальної поведінки \(М. В. Горська\)](#)
- [Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності Д. Расела і М. Фергюсона](#)
- [Опитувальник для ідентифікації типів акцентуацій характеру у підлітків. Модифікований С. І. Подмазіним \(МПДО\)](#)
- [Опитувальник оцінки душевного болю \(автор Е. Шнейдман\)](#)
- [Тест «Наскільки ти адаптований до життя» \(за Фурманом\)](#)
- [Методика об'єктивного визначення темпераменту Б. Цуканова](#)
- [Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45](#)
- [Опитувальник К. Роджерса для виявлення адаптованості/неадаптованості особистості](#)
- [Шкала депресії \(адаптація Г. Балашова\)](#)

1.2. Перелік діагностичного інструментарію для працівників психологічної служби

Додаток
до рішення експертної комісії
від 12.11.2020 р. протокол № 3

№ з/п	НАЗВА МЕТОДИКИ	АВТОР МЕТОДИК	КАТЕГОРІЯ УЧАСНИКІВ
1. ГОТОВНІСТЬ ДО ШКОЛИ			
1.	Методика діагностики психологічної готовності дітей до шкільного навчання	Керн-Йєрасек	Діти 5-7 років
2.	Тест вербального мислення (ВМ) за Я.Йєрасеком)	Я.Йєрасек	Діти 5-7 років
3.	Методика „Графічний диктант”	Д.Б. Ельконін	Діти 5-7 років
4.	Методика „Будиночок”	Н.Й.Гуткіна	Діти 6-7 р.
5.	Методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного віку	Н.М.Стаденко, Т.Д.Ілляшенко, А.Г.Обухівська	Діти 5-6 р.
6.	Визначення навчальної мотивації	М.Гінзбург	Діти 6-7 р
7.	Методика діагностики уваги	Горбов-Шульте	Різний вік
8.	Тест „Рівень психосоціальної зрілості”	А.Банков	Дошкільники, учні 1-3 класів
9.	Методика «Розрізані фігурки»	Л.І.Переслені, О.І.Шуранова	Діти 5-9 р.
10.	Методика „Чарівна паличка”	Модифікація Заззо	Дошкільники, молодші школярі
11.	Методика „Намисто”	Венгер	Дошкільники, молодші школярі
12.	Методика „Так і ні”	Н.Й.Гуткіна	Дошкільники, молодші школярі
13.	Комплексна діагностична програма визначення рівня психологічної готовності до шкільного навчання	Г.Ф.Кумаріна	Ст.дошкільники
14.	Методика діагностики інтелекту (дитячий варіант)	Равен	Діти 6-9 років
15.	Методика „Сходінки”	О.Ануфрієва, С.Костроміна	Діти 6-16 років
16.	Словниковий тест. Побудова дедуктивних умовиводів	Ден Відльсон, Діана Грилз	Діти 5-11р

17.	Виділення суттєвих ознак поняття Шкала оцінювання за Марцинківською Т.Ю.	Т.Ю.Марцинківська	Діти 5-10р
18.	Схематизація. «Дорога до будиночків»	Р.І.Бардіна	Діти 5-7р
19.	Словесні пропорції. Шкала оцінювання за Марцинківською Т.Ю.	Т.Ю.Марцинківська	Діти 5-10р
20.	Здатність до логічних міркувань	Дж.Барет	Діти 5-10
21.	Як визначити рівень інтелекту дитини	Г.П.Шалаєва	Діти 6-9 р.
22.	Методика раннього визначення дислексії	О.В.Корнеєв	Діти 3-5 р.
23.	Оцінювання рівня шкільної мотивації й адаптації	Н.Г.Лусканова	Діти 6-7 р.
24.	Експертна оцінка адаптованості дитини до школи	Чирков В.І., Соколов О.Л., Сорокіна О.В.	Діти 6-7 р.
25.	Піктограма	Р.Лурія	Діти 6-18 р., дорослі
26.	Методика «Страхи»	В.Панок, А.Батищева	Дошкільники
27.	Запам'ятай 10 слів	З.М.Істоміна	Діти 5,6, 7 років
28.	Поняття	Л.Термен, Г.Чайльдс	Діти 5,6, 7 років
29.	Переплетені лінії	Тест Реа-Череднікова	Діти 5,6, 7 років
30.	Впізнання фігур	А.Бернштейн	Діти 5,6, 7 років
31.	Розпізнання фігурки	В.В.Холмовська, Н.Б.Венгер	Діти 5,6, 7 років
32.	Порівняння ознак	Ульєнікова	Діти 5,6, 7 років
33.	Рисування людини	1-ше завдання тесту А.Керна – І.Йерасека	Діти 5,6, 7 років
34.	Дослідження працездатності	Перон-Раузер	Від 6 років
35.	Тест «Руки»	М.Безрукий, С.Єфімова	Дошкільники
36.	Профіль соціального розвитку шестирічки	Н.Гуткіна	Молодші школярі
37.	Оцінювання психосоціальної зрілості за тестовою бесідою	А.Керн, Я.Йерасек	Молодші школярі
38.	Методика «Послідовність подій»	Модифікація А.Берштейна	Молодші школярі
39.	Тест «запам'ятовування 10 слів»	С.Рубінштейна	Діти 6-18 р.

40.	Методика визначення розумового віку	Ю.З.Гільбух	Діти 7-17р.
41.	Тест фонематичного слуху	Ю.З.Гільбух	Діти 7-17р.
42.	Тест словника	Ю.З.Гільбух	Діти 7-17р.
43.	Тест пам'яті	Ю.З.Гільбух	Діти 7-17р.
44.	Методика «Чого не вистачає»	Р.С.Немов	Діти 6-7 р
45.	«Які предмети заховані в малюнках?»	Р.С.Немов	Діти 6-7 р
46.	Зорово-графічний гештальт-тест Бендер	Бендер	Діти 6-7 р
47.	Експрес-методика готовності дитини до навчання в школі	Л.Кондратенко	Діти 6-7 р
48.	Методика діагностики тривожності	Р. Темл, М. Доркі, В. Амен	Діти 6-7 р
49.	Шкала тестів розумового розвитку	Біне-Сімон (варіант Термена)	Діти 0-14 р
50.	Орієнтація в навколишньому, ставлення до школи	Є.В.Бугріменко, О.Л.Венгер, К.Н.Поліванова, Є.Ю.Сушкова	Діти 6-7 р
51.	Малюнок людини	А.Л.Венгер	Діти 6-7 р
52.	Бесіда про ставлення до школи і навчання	Т.О.Нежнова	Діти 6-7 р
53.	«Чи готова ваша дитина до школи?»	Упоряд.М.Н.Ільїна	Діти 6-7 р
54.	Вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника	Авторський колектив С.Є.Кулачківська Т.О.Піроженко А.Г.Подоляк Л.Г.Соловійова І.І.Карабаєва С.В.Кузнецова	Діти 6 р
55.	Тести розумового розвитку для дітей 5 років	Л.А.Венгер З.М.Істоміна Л.Термен Т.Чайльдс Бернштейн Ельконін Р.І.Горова Т.В.Лаврентьєва	Діти 5 р
56.	Діагностика готовності дітей до навчання в школі	Л.А.Венгер З.М.Істоміна Л.Термен Т.Чайльдс Бернштейн Ельконін Р.І.Горова Т.В.Лаврентьєва	Діти 6-7 р
57.	Тест «Чи готові ви віддати свою дитину до школи?»	Г.Л.Лаврентьєва, Т.М.Титаренко	Батьки
58.	Методика соціально-психологічної адаптації	К.Роджерс, Р.Даймонд	Батьки, педагоги
59.	Реверсійний тест	Аке В. Етфельд	Діти 5-8р
60.	Тест «Батьки майбутнього першокласника»	На основі тесту Г.Бардієра	Батьки

61	Психологічна готовність дітей шестирічного віку до навчання в школі. Діагностична програма.	Т.Романченко	Діти 6-7р.

2. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ

2.1. ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ ДО ШКОЛИ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ

1	«Клас тварин» /фантастичний малюнок класу/	Л.О.Кондратенко	Діти 6-10 р.
2	Малюнок «Що мені подобається в школі?»	Л.Лескова-Савицька	Діти 6-7 р
3	Малюнок «Школа тварин»	Л.Лескова-Савицька	Діти 6-10 р
4	Малюнок «Мій клас»	Л.Лескова-Савицька	Діти 6-7 р.
5	Визначення мотивації молодшого школяра до навчання в школі	О. Ануфрієва С.Костроміної	Діти 6 – 10 р
6	Проективна малюнкова методика «мій клас»	Н.Гуткіна	Діти 6 – 7 р.
7	Орієнтація в навколишньому, ставлення до школи	Є.В.Бугріменко, К.Н.Поліванова	О.Л.Венгер, Діти 6 – 7 р.
8	Бесіда про ставлення до школи і до навчання	Т.О.Нежнова	Діти 6 – 7 р.
9	Визначення мотивів навчання	Є.А.Бугрімко, К.Н.Поліванова, Є.Ю.Сушкова	А.Л.Венгер, Діти 6 – 7 р.
10	Профіль соціального розвитку шестирічки	М.Гінзбург	Діти 6 р.
11	Діагностика дезадаптованості дитини	С.Р.Пантелєєв, (моди.шкали 1-Є Дж.Роттра)	В.В.Столін Діти 6 – 7 р.
12	Вивчення соціально-психологічної адаптації	К.Роджерс, Р.Даймонд	Діти 12 – 17 р.
13	Тест «Кому що пасує?»	О.Ануфрієва, С.Костроміна	6 – 7 р.
14	Опитувальник для вчителів	Л.Ковальов	Педагоги молод. школярів
15	Проективний твір « Мій портфель»	А.Фурман	Діти 6-12 р.

16	Методика незакінчених речень	Л.Пономаренко	Діти 6-12 р.
17	Опитувальник для визначення рівня адаптації дитини до школи	Л.Ковальова, Н.Тарасенко	педагоги
18	«Моє ставлення до навчальних предметів»	С. Левченко	1-4, 5 клас

2.2. ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ УЧНІВ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

1	«Клас тварин» /фантастичний малюнок класу/	Л.О.Кондратенко	Діти 6-10 р.
2	Методика „Незакінчені речення”	Модифікація методики Л.Н. Солнцевою, Т.В.Галкіною	Учні 5 кл
3	Анкета «Чи ваша дитина готова до гімназії»	За Романовською Д.	Батьки дітей 10 – 11 р.
4	Методика визначення особистісної адаптованості школярів до зовнішнього і внутрішнього світу	А. Басс	Діти 10 – 12 р.
5	Опитувальник на виявлення труднощів у поведінці та проблем адаптації	Роберт Гудмен	Учні 5 кл.
6	Анкета «Адаптація п’ятикласника»	За Бойбіновою Ю. В. Гончаровою С. В	Учні 5 кл.
7	Пишемо листа першій вчительці	С.Яланська	5 клас
8	Проективний твір «Мій портфель»	А.Фурман	Діти 6-12 р.
9	Методика незакінчених речень	Л.Пономаренко	Діти 6-12 р.
10	«Моє ставлення до навчальних предметів»	С. Левченко	1-4, 5 клас
11	Методика «Оцінка емоційно-діяльнісної адаптивності»	В. Заморуєва	Діти 12-17 років

3. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ

3.1. ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДЧУТТІВ

1	Зорово-графічний гештальт-тест Бендер	Бендер	Діти 6-7р
2	«Лінеограми»	Мір-Лопец	Дошкільники
3	«Зигзаги»	Мір-Лопец	Дошкільники

4	«Квадрат і коло»	Черначека	Дошкільники
5	«Руки»	М.Безруких, С.Єфімова	Діти 3-6р
6	Тест «Доріжки»	А.Л.Венгер	Діти 6р
7	Методики з психомоторного розвитку дітей 2-3 року життя	В.Манова-Томова	Діти 2-3
8	Таблиці сенсомоторного і соціального розвитку дітей 3,5-4 років	Ернест Й.Кіпхард	Діти 3-4р
9	Філіппінський тест		Ст.дошкільники
10	Сенсомоторна сфера	В.Журов В.Шібрін	Молодша група
11	Методика вивчення пізнавальних процесів	Ю.Несун	Молодші школярі, підлітки
12	Тест фонематичного слуху	Ю.З.Гільбух	Учні 7-17р.
13	Тест «Виявлення рукості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку»	Озьянс	Дошкільники, молодший шк. вік
14	Тест «Виявлення рукості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку»	М.Г.Князев, Вільдавський	Дошкільники, молодший шк. вік
15	Методика проведення психолого – педагогічного прогностичного скринінгу	О. Єкжанова	Діти 6-7 років

3.2. ДОСЛІДЖЕННЯ СПРИЙМАННЯ

1	Методика „Графічний диктант”	Д.Б. Ельконін	Діти 5-7
2	Тест для перевірки фонематичного слуху дитини (з діагностичної системи Ю.Гільбуха)	Ю.Гільбух	Діти 5-7
3	Методика «Чого не вистачає»	Р.С.Немов	Діти 6-7
4	«Які предмети заховані в малюнках?»	Р.С.Немов	Дошкільники
5	Методика „Будиночок”	Н.Й.Гуткіна	Діти 6-7р.
6	Розпізнання фігурки	В.В.Холмовська, Н.Б.Венгер	Діти 5,6, 7 років

3.3. ДОСЛІДЖЕННЯ УВАГИ

1	Тест переплетених ліній	Рей-Череднікова	Діти 6-7
2	Тест Кюссі	Кюссі	Дошкільники

3	Методика „намісто"	Венгер	Молодші школярі
4	Методика „Таблиці Крепеліна"	Є. Крепелін	Діти 8-17 років
5	Коректурна спроба	К.Іванов-Смоленський	Юнаки
6	Здатність до розподілу уваги	Модиф. Л.В.Черемушкіна	Підлітки
7	Чорно-білі таблиці	Шульте	Підлітки
8	«Таблиці Шульте»	Модиф. О.Ю.Козирева	Підлітки
9	Оцінка уваги	Мюнстенберг	Підлітки
10	Визначення рівня уваги та самоконтролю	П.Я.Гальперін, С.Л.Кабиліцька	Підлітки
11	Словесні тріади	В. Меде, К. Піорковський	Діти від 9 р.
12	Коректурна проба Б. Бурдона	Б.Бурдона	Всі вікові групи
13	Методика Р.Немова	Р.Немова	Всі вікові групи
14	Тест виконання команд	Ю.З.Гільбух	Учні 10-15р.
15	Методика Тулуз-П'єрона	Тулуз-П'єрон	Учні 2-4 кл.
16	Тести «Будиночок»	Н. І. Гуткіна	Мол. школярі

3.4. ДОСЛІДЖЕННЯ ПАМ'ЯТІ

1	Методика «Складні фігури»	Д.Векслер	Дошкільники
2	Методика для вивчення опосередкованого запам'ятовування	О.М.Леонт'єв	Дошкільники
3	Методика запам'ятовування десяти слів	О. Лурія	Молодші школярі
4	Рахунок	Є.Крепелін	Юнаки
5	Відтворення розповіді	Є.Крепелін	Юнаки
6	Запам'ятай 10 слів	З.М.Істоміна	Діти 5,6, 7 років
7	Впізнання фігури	А.Бернштейн	Діти 5,6, 7 років
8	Методика Виготського	Л.С.Виготський	Підлітки
9	Тест «запам'ятовування 10 слів»	С.Рубінштейна	Діти 6-18 р.
10	Методика для вивчення опосередкованого запам'ятовування	О.Л.Леонт'єв	Молодші школярі
11	Дослідження типу запам'ятовування та відтворення матеріалу	П.Нечаєв	Підлітки, старшокласники
12	Дослідження логічної та механічної пам'яті	П.Нечаєв	Підлітки

13	Дослідження обсягу оперативної пам'яті	Е.Крепелін	Підлітки, старшокласники
14	Дослідження швидкості запам'ятовування	Е.Крепелін	Молодші школярі
15	Тест пам'яті	Ю.З.Гільбух	Діти 7-17р.

3.5. ДОСЛІДЖЕННЯ МИСЛЕННЯ

1	Тест вербального мислення (ВМ) (за Я.Йєрасек Я.Йірасеком)	Я.Йєрасек	Діти 5-7
2	Орієнтований тест шкільної зрілості - вербальне мислення	Я.Йєрасек	Молодші школярі
3	Методика визначення рівня розвитку логічних операцій	Є.Замбацявічене	Дошкільники
4	Комплекс тестових завдань для визначення інтелектуального розвитку дитини 3 років	Упорядник Ю.Соколова	Діти 3 років
5	Методика діагностики інтелекту (дитячий варіант)	Равен	Діти 6-9 років
6	Словниковий тест. Побудова дедуктивних умовиводів	Ден Відльсон, Діана Грилз	Діти 5-11р
7	Виділення суттєвих ознак поняття Шкала оцінювання за Марцинківською Т.Ю.	Марцинківська Т.Ю.	Діти 5-10р
8	Схематизація. Дорога до будиночків	Бардіна Р.І.	Діти 5-7р
9	Словесні пропорції. Шкала оцінювання за Марцинківською Т.Ю.	Марцинківська Т.Ю.	Діти 5-10р
10	Здатність до логічних міркувань	Дж.Барет	Діти 5-10
11	«Панель»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
12	«Будиночок»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
13	«Короблик»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
14	«Групування предметів»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
15	«Четвертий зайвий»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
16	«Гра-праця»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
17	«Встановлення системи в заданому ряді»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р
18	«Класифікація геометричних фігур»	Стадненко Н.М.Іляшенко Т.Д	Діти 5-9р

19	«Нісенітниці»	Стадненко Н.М.Ляшенко Т.Д	Діти 5-9р
20	Методика «Відмінності»	Ю.З.Гільбух	Діти 6р
21	Діагностика уважності	Ю.З.Гільбух	Діти 4-6р
22	Методика «Вивчення рівня оволодіння логічними операціями на конкретному матеріалі»	Г.А.Урунтаєва, Ю.А.Афонькіна	Діти 6-7р
23	Методика «Розрізані фігурки»	Л.І.Переслені, О.І.Шуранова	Діти 6,5-9р.
24	Методика „Логічні задачі"	О.Зак	Молодші школярі
25	Методика „Визначення слів"	Є. Крепелін	Діти 8 років
26	Методика на визначення домінантного стилю мислення	Є. Крепелін	Діти 8-17 років
27	Здатність до послідовного логічного міркування	Дж.Барет	Діти від 14р.
28	Стилі навчання у мисленні	А. Сиротюк	Старшокласники
29	Визнач свій стиль мислення	Інститут педагогіки і психології професійної освіти, м.Київ	Старшокласники
30	Поняття	Л.Термен, Г.Чайльдс	Діти 5,6, 7 р
31	Порівняння ознак	Ульєнікова	Діти 5,6, 7 р
32	Методика «Переказ змісту тексту»	Н.В.Чепелева	Учні 1 -6 кл
33	Методика «Постановка запитань до тексту»	Н.В.Чепелева	Учні 1-6 кл
34	Методика «Доповнення»	Н.В.Чепелева	Учні 1-6 кл
35	Методика «Послідовність подій»	Модифікація А.Берштейна	Молодші школярі
36	Методика «Лабіринти»	Е.Коуен	Діти 14-17р.
37	Аналогії 4 субтест із тесту Амтхауера	Амтхауер	Підлітки 13-16 р.
38	Визначення спільних рис. Вербальний тест. Структури інтелекту	Амтхауер	Підлітки 13-16 р.
39	Тест вербального інтелекту	Й.Ставело	Діти 8-12 р.
40	Визначення спільних рис	Т.Д.Марцинківська	5-10 років
41	Опитувальник типу мислення	Т.Сахацька	Підлітки, юнацький вік

3.6. ДОСЛІДЖЕННЯ УЯВИ

1	Методика «Творча оригінальність»	А.Є. Симановський	Діти 5р

3.7. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1	Методика діагностики психологічної готовності дітей до шкільного навчання -малюнок чоловічої фігури; -наслідування писемних букв; -змальовування групи крапок	Керн-Йірасек	Діти 5-7 років
2	Методика Вартегга	Вартегга	Дошкільники
3	Тест Лаури Гудінаф «Малюнок людини»	Степанов С.С.	Діти від 4р
4	Діагностика рівня інтелектуального розвитку	Векслер	Діти від 5р
5	Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку старших дошкільників з вадами слуху	Стадненко Н.М. Ілляшенко Т., Борщевська Л.	Діти 5-7р
6	Шкала тестів розумового розвитку	А.Біне-Сімона (варіант Термена)	Діти 0-14р.
7	Тест «Розумова працездатність»	Методика П.Я.Кесса, інтерпретація О.Г.Лідерса, В.Г.Колесникова	Діти 5-7р
8	Оцінювання психосоціальної зрілості за тестовою бесідою	А.Керн, Я.Йірасек	Молодші школярі
9	Діагностика розвитку ігрової діяльності	В.Кузьменко	Дошкільники
10	Тести розумового розвитку для дітей 5 років	Л.А.Венгер З.М.Істоміна Л.Термен Т.Чайльдс Бернштейн Ельконін Р.І.Горова Т.В.Лаврентьєва	Діти 5р
11	Тести на інтелектуальний розвиток дитини чотирьох років	Ю.О.Соколова	Діти 4р
12	Діагностика психічного розвитку для трилітніх	А.Біне-Т.Сімона	Діти 3р
13	Діагностика психічного розвитку для чотирилітніх	А.Біне-Т.Сімона	Діти 4р
14	Інтелектуальна лабільність	К.Іванов-Смоленський	Юнаки
15	ШТРР (шкільний тест розумового розвитку)		Підлітки 11-14р.
16	Шкільний тест розумового розвитку	НДІ загальної та педагогічної психології АПН Упорядник Л.В.Туріщева	Учні 7-9 кл.

17	Методика Є.Замбіцявічене	Є.Замбіцявічене	Діти 7-9 р.
18	Діагностика психічних процесів	С.Ніколенко С.Комінко	Учні 5-11 класів
19	Методика визначення розумового віку	Ю.З.Гільбух	Учні 7-17р.
20	Діагностика розумового розвитку унів середньої та старшої ланки	Ю.Нечипуренко	Підлітки 11-18 р.
21	Методика Еббінгаузе	Еббінгауз	Мол. школярі
22	Методика «С. F.- 2»	Р.Кеттел	Юнаки
23	Тест інтелекту	Р.Мейлі	Старшокласники
24	Стадненко Н. М., Іляшенко Т. Д., Обухівська А. Г. «Методика діагностики відхилень в інтелектуальному розвитку молодших школярів»	Стадненко Н. М., Іляшенко Т. Д., Обухівська А. Г.	6-11 років

3.8. ВИВЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ, ОБДАРОВАНОСТІ

1	Тест «Рівень персональних досягнень»	В.Ф.Вандерлік	Підлітки, юнаки
2	Тест «Шкала прогресивних матриц Равена»	Дж.Равен	Різний вік
3	Тест творчого мислення	П.Торренс	Діти 6-18 р.
4	Опитувальник схильності до творчості	Г.Девіс	Підлітки 12-17 р.
5	Методика експрес-діагностики інтелектуальних здібностей-МЕДІЗ	Під ред. В.Р.Колеснікова	Діти 6-7 р.
6	Методика вивчення креативності	Е.Е.Туник	Діти 7-8 р.
7	Конструювання фрази по початкових літерах слів	Д.Гілфорд	Діти 9-12 р.
8	Шкала тестів розумового розвитку	А.Біне-Сімона (варіант Термена)	Діти 3-18р.
9	Діагностика творчого потенціалу особистості учня	В.Барко, В.Панок, С.Лазаревський	Діти з 10 р.
10	Система пошуку обдарованих учнів сучасними психодіагностичними методами	Б.Пашнев, І.Зуєв, В.Павленко, А.Халін	Діти з 6 р.
11	Методика «Шахова дошка»	П.Тюрін	Підлітки, старшокласники

12	Словесні тріади	В.Меде, К.Піорковський	Діти 9-17 р.
13	Незвичайне використання.	Е.Торренс	Підлітки 10-18р
14	Методика Е Вартегга. Рисунковий тест	Е Вартегг	Учні 5-11 кл
15	Розвиток творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку	І.С.Волощук	Учні 2-5 кл
16	Методика А.А. Лосєвої	А.А. Лосєва	Учні 1-11 кл.
17	Тести «Інтерпретація зображень»	Дж. Гілфорд	Діти 12-18 р.
18	Методика «Що вас цікавить?»	С.Я.Капріловська	Підлітки 11-17 р.
19	Короткий тест творчого мислення	П.Торренс	Діти 6 –18 р
20	Піктограма	Р.Лурія	Діти 6-18 р., дорослі
21	Рисування людини	1 -ше завдання тесту А.Керна – Я.Йєрасека	Діти 5,6, 7 років
22	Проективна методика „Містечко”	І.Дружиніна	Діти 6-11р
23	Методика оцінки загальної обдарованості	А.И. Савенков	Діти 6-18 р.
24	Тести на вивчення креативності	Р.В. Овчарова	Мол. шк .вік.
25	Тест для дорослих «креативність»	Н.Ф. Вишнякова Р.В.Ткач	Дорослі
26	Анкета для батьків « Чи розвиваєте ви здібності своєї дитини»	А.Н.Сізанов	батьки
27	Тест Вільямса Тест дивергентного (творчого) мислення	Вільямс	Діти 12-18 р.

4. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ СФЕРИ

4.1. КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

1	Малюнок людини	А.Л.Венгер	Діти 3-13 р.

2	Тест «Автопортрет»	Р.Бернс, адапт. С.Ф.Потьомкина	Е.С.Романова,	Старшокласники, дорослі
3	Тест «Дванадцять тварин»	Б.К.Пашнев		Діти від 8 р.
4	«Дім-дерево-людина»	Дж.Бук		Діти - дорослі
5	Тест «Дерево»	Б.Шелбі		Діти 4-18 р.
6	«Неіснуюча тварина»	М.З. Дукаревіч		Діти 6-17 р.
7	Методика „Малюнок людини”	Ф. Гудінаф		Молодші школярі, підлітки
8	Методика „Малюнок дерева”	Захаров А.І.		Молодші школярі, підлітки
9	Опитувальник О.Зворикіна «Особистісний комплексний соціометричний тест»	О.Зворикін		Підлітки 15-17 р.
10	Методика «BLAKY PICTURES»	О.І.Морозова		Дошкільники
11	Методика «Намалюй людину»	Гудінаф-Харріс		Діти 5-7 р
12	ДВОР	В. Киричук		Учні 6-11 кл.
13	Психологічне обстеження дітей	Костюченко Ю., КрамаренкоМ.		Діти 3-6 р.

4.2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМПЕРАМЕНТУ

1	Дослідження типу темпераменту	Г. Айзенк		Підлітки, старшокласники
2	Дослідження типу темпераменту	Г. Айзенк		Діти 7 – 15 р
3	Методика діагностики темпераменту	Г.Айзенк		Підлітки, старшокласники
4	Тест «Екстраверт чи інтроверт»	К. Юнг		Діти 14-15 років
5	Тест «Темперамент» (модифікація особистісного опитувальника Г.Айзенка)	Олена Титаренко, Галина Стояновська		Учні 8-9кл.

4.3. ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРУ

1	Опитувальник для ідентифікації типів акцентуацій характеру у підлітків	Модифікація С.І.Подмазіна		Підлітки 13-15р.
2	Методика діагностики тривожності	Р. Темл, М. Доркі, В. Амен		Дошкільники і молодш.школярі
3	Діагностика визначення тривожності	За З.С.Карпенко		Дошкільники

4	Діагностика визначення імпульсивності	За З.С.Карпенко	Дошкільники
5	Діагностика визначення агресивності	За З.С.Карпенко	Дошкільники
6	Діагностика визначення раннього дитячого аутизму	За З.С.Карпенко	Дошкільники
7	Діагностика визначення невпевненості	За З.С.Карпенко	Дошкільники
8	Діагностика визначення замкнутості	За З.С.Карпенко	Дошкільники
9	Тест «Опитувальник оцінювання рівня тривожності й схильності до неврозу»	А.Захаров	Дошкільник
10	Тест «Руки»	Е.Вагнера	Діти 13-16 р.
11	Методика діагностики показників і форм агресії	А. Басс, А. Даркі адаптація О.Осницького	Підліток, старшокласник
12	Методика виявлення страхів та тривожності	Є. Рогов	Учні 1-3 кл.
13	Методика Кондша	Кондаш	Підлітки
14	Методика виявлення типу акцентуації	К. Леонгард	Підлітки
15	Методика «Конструктивний малюнок чоловічків з геометричних фігур»	Е. Махоні	Учні 1-11 кл.
16	Опитувальник Шмішека	Г.Шмішек	Ст. підлітки
17	Діагностика вад особистісного розвитку (ДВОР)	З.Карпенко	Діти 9-11р
18	Методика діагностики рівня шкільної тривожності Філіпса	М.Філіпс	Молодш.школярі, підлітки
19	Методика діагностики самооцінки	Ч.Д. Спілберг, Ю.Л. Ханін	Підлітки, старшокласники
20	Методика діагностики самооцінки психічних станів	Г. Айзенк	Підлітки, старшокласники
21	Діагностика рівня тривожності.	Ч. Спілбергер.	Підлітки, старшокласники
22	Дослідження суб'єктивного відчуття самотності	Д.Рассела-Н.Фергюсона	Юнаки
23	Тест Тейлора на особисту тривожність	Тейлор	Підлітки, старшокласники
24	Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності особистості	В.В.Бойко	Педагог

25	Діагностика рівня особистісної тривожності	Шкала Тейлора	доповнена	Підлітки, старшокласники
26	Діагностика тривожності, самооцінки	шкала Т.Носова О.Поліщук Тейлор Ч.Спілбергер Ю.Ханін		Учні 5-11 кл
27	Дослідження тривожності	Спілберг-Ханін		Підлітки
28	Методика визначення типу важковиховуваності	Н.Максимова		Для учнів-підлітків
29	Тест на визначення рівня конфліктності	О.Сосіна		Підлітки 12-14р.
30	Діагностика потреби у спілкуванні	Ю.Л.Орлов		Старшокласники
31	Анкета «Чи знаєш ти, що таке толерантність?»	Л.Кізіль		Юнаки 15-17р.
32	Методика дослідження схильності до вимагаючої поведінки	С.Л.Грабовська, М.Б.Кліманська		Учні «групи ризику» (підлітки)
33	Методика «Як би я поведився у конфлікті?»	К. Томас Д. Джонсон		Учні 7-11 кл.
34	Тест «Виявлення схильності до емпатії»	І.М. Юсупова		Діти 15 років
35	Методика «Закінчи історію»	Р.Калініна		Діти 5-6 р.
36	Методика діагностики емпатій	І.М. Юсупов Т.Верняєва С.Тарасов		Юнацки, дорослі
37	Дослідження суб'єктивного відчуття самотності	Д.Рассел, М.Фергюссон		Підлітки 10-14р.
38	Методика «Програшна лотерея»	М.Бурка-Бельтраш		Діти 6р.
39	Тест «Акцентуалізація особистості»	К. Леонгарда		Діти 11-15 р.
40	„Школа звірів”	Винова Н, К.Гайдар		1 клас
41	Діагностика показників та форм агресивної поведінки людини	А.Басс, А.Даркі		Батьки, педагоги
42	Діагностика схильності особи до конфліктної поведінки	К.Томас (адаптація Н.Гришиної)		Батьки, педагоги

43	Тест на визначення рівня тривожності та психічного напруження дитини (за О. Захаровим)	О. Захаров	Батьки
44	Діагностичні методи дослідження девіантної поведінки	Упорядник М.Айченко	Підлітки
45	Опитувальник «Девіантна поведінка особистості»	Упорядник І.Литвин, С.Коваль, С.Поштаренко	Діти 11-14 років
46	Методика «Агресивна поведінка»	Є.Льбінний та П.Ковальов	підлітки
47	Дослідження імпульсивності	В.А. Лосенков	Учні 9-11 кл.
48	Комплекс діагностичних методик для визначення детермінант девіантної поведінки	Парфанович І.І.	Молодші школярі, підлітки
49	Методика «Як би я поведився у конфлікті?»	К.Томас, Д.Джонсон	Учні 8-11 класів
50	Тест «Оцінка рівня контактності особистості»	Н. Пов'якель	Педагоги
51	«Чи властиві вам конфліктогени спілкування?»	Н. Пов'якель	Підлітки, юнацький вік
52	«12 тварин»	Б.К. Пашнєв	Підлітки
53	Незакінчені речення	Н. Пов'якель	Учні 3-4кл.
54	Визначення схильності до ризику як риси характеру учня за тестом О. Шмельова	О. Шмельов	Підлітки, юнацький вік
55	Анкети Г.Лаврентьєвої, Т.Титаренко.	Г.Лаврентьєва, Т.Титаренко	Діти 4-5р.
56	Опитувальник «Девіантна поведінка»	Упоряд.М.Зайченко	Діти 10-15 р.
57	Бесіда-інтерв'ю стосовно гіперактивної дитини	За описами О.Лютової, Г.Моніної, модифікація О.Гуріної	Батьки

4.4. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ

1	«Намалюй свій настрій»	О.О.Губенко	Діти 6-8 р.
2	Метод вибору кольорів	М.Люшер	Всі вікові категорії
3	«Знайди такий самий предмет»	Коган	Діти 6-7
4	Вивчення вольових якостей дитини»Чарівний будинок»	В.Котирло	Діти середн. групи

		С.Кулачківська	
5	Карта настрою	К.Торенс	Діти ст. групи
6	Методика «намисто»	Адаптація І.Аргинської	Діти 5-7
7	Діаграма страхів	Т.Шишова І.Медведева	Діти 5-6р
8	Методика «Творення казок із заданим початком»	Томас	Діти 4-6р
9	Методика «Гра-ситуація»	Н.Карпенко	Діти 4-6р
10	Методика «Сюжетні картинки»	Р.Калініна	Діти 5-6
11	Методика „Графічний диктант”	Д.Б. Ельконін	Діти 5-7 років
12	Методика „так і ні”	Н.Й.Гуткіна	Молодші школярі
3	Методика діагностики психологічної готовності дітей до шкільного навчання	Керн-Йєрасек	Діти 5-7 р
14	Методика „Графічний диктант”	Д.Б. Ельконін	Діти 5-7 р
15	Методика „Чарівна паличка”	Модифікація Заззо	Молодші школярі
16	Діагностика емоційного стану з використанням восьмикольорової гами (за О.Захаровим)	О.Захаров	Діти 3-7р
17	Методика вивчення загальної емоційності учнів	А.Лурія	Молодші школярі, підлітки
18	Психологічна група ризику	Л.А.Лепіхова В.О.Татенко	Підлітки, старшокласники
19	«Рівень суб'єктивного контролю»(РКС)		Підлітки, старшокласники
20	Діагностика асертивності поведінки	ДЖ.Гінзберг	Підлітки, старшокласники, дорослі
21	Діагностика рівня особистісного контролю	На основі опитувальника розробленого в Ленінградському психоневрологічному інституті ім.Бехтерева	Старшокласник, педагог
22	Тест ОСЛК	Модифікація шкали 1-Є Дж.Роттера	Молодші школярі
23	Тест на самооцінку стресостійкості	Упоряд. В.Дудяк	Старшокласник, педагоги

24	Методика «Прогноз»	Упоряд. В.Дудяк	Старшокласники, педагоги
25	Методика виявлення страхів та тривожності	Є. І. Рогов	Мол. школярі
26	Визначення індивідуальних особливостей дітей з емоційними проблемами	Г.Нижник	Діти 5-9 р.
27	Методика вивчення емоційного ставлення учнів до вчителів-предметників	Л.Пушкарьова	Учні 6-17р.
28	Дослідження вольової саморегуляції	Зверков, Ейдман	Підлітки, старшокласники
29	Діагностика емоційного самопочуття школяра «Настрій на уроці»	А.Г. Карпова	Діти від 6 р.
30	Методика діагностики «перешкод» у встановленні емоційних контактів	В.Бойко	Діти 15 – 17 р.
31	Тест «Оцінка емоційних станів»	К.Маркерт	Діти 15 – 17 р.
32	Тест ОСЛК (суб'єктивної локалізації контролю)	С.Р.Пантелеєв, В.В.Столін (модиф.шкали 1-Є Дж.Роттера	Юнаки 16-17р.
33	Вивчення соціально-психологічної адаптації	К.Роджерс,Р.Даймонд	Підлітки 12-17р.
34	Методика «Страхи»	В.Панок, Л.Батищева	Діти 15-17р.
35	Анкета для психолого- педагогічного вивчення неповнолітнього	І.Парфанович	Підлітк, старшокласники
36	Анкета «Самоконтроль»	Дж. Роттера	Діти 15 років
37	Проективний тест особистих ставлень, соціальних емоцій і ціннісних орієнтацій „Будиночок”	О.Орехова	Учні 1 кл.
38	Методика «Самооцінка емоційних станів»	За Уесманом-Ріксом	Учні 7-10-х класів
39	Методика дослідження настрою	А.Н. Лутошкін	Учні 1-4 кл.
40	Тест «Визначення типу емоційної спрямованості»	Б.І. Додонов	Учні 7-8 кл.
41	Методика «Страхи»	В.Панасюк, Л.Батищева	Молодший шкільний вік
42	Методика «Страхи в будиночках»	М.Панфілова	Молодший шкільний вік

43	Методика «Депресія»	Е. Бек	Діти 14-18 р., Дорослі
44	Методика «Професійний стрес»	Дж.Гриберг	Педагоги
45	Самооцінка стійкості до стресу	В.С.Лозниця	Педагоги
46	Діагностика стратегії поведінкової активності у стресових умовах	Н.П.Фетискан Г.М.Мануйлов	В.В.Козлов, Педагоги
47	Копінг – поведінка у стресових ситуаціях	С.Норман, Д.Ендлер, Д.Джеймс, М.Паркер ; адаптований варіант Т.А. Крюкової	Педагоги
48	Шкала SACS (Стратегія подолання стресових ситуацій)	За Ред. С.Д. Максименка, Л.М.Карамушки, Т.В. Зайчикової.	Педагоги
49	Експрес – діагностика стресогенних факторів у діяльності керівника	І.Д.Ладанов, В.А. Уразєв	Педагоги
50	Методика «Оцінка власного потенціалу «вигорання»	Гібсон Дж	Педагоги
51	Методика «Дослідження синдрому вигорання»	Дж.Грінберг	Педагоги
52	Методика «Визначення асертивності»	Дж.Грінберг	Педагоги
53	Методика «Локус контролю»	Дж.Грінберг	Педагоги
54	Методика «Розв'язання конфлікту»	Дж.Грінберг	Педагоги
55	Тест «Оцінка рівня невротизації»	Л. Васерман	Педагоги
56	Діагностика стресостійкості	Адаптований варіант методики Дж. Дженніксона	Педагоги
57	Тест «Перевірте свою емоційну стійкість»	С.Мосієнко та ін..	Діти 15-17р.
58	Анкета для батьків	І.Брязгунов, Є.Касатикова	батьки
59	Опитувальник для вивчення рівня суб'єктивного контролю	Т. Гурлева	Діти 12-17 років
60	Опитувальник «Автономність-залежність»	Т. Гурлева	Підлітки
61	Методика «Емоційний інтелект»	Н. Хол, модифікація Г. Резапкіної	Старшокласники, дорослі
62	Методика «Страхи в будиночках»	Модиф. М. Панфілової	Діти 5 – 10 років

63	Методика «Діагностика агресивності»	Є.К. Лютова, Г.Б. Моніна	Батьки дітей дошк. і молодш. шкільного віку
64	Методика проєктивна «Людина під дощем»	Упорядн. Л.Кутрик, А.Бешлей, У.Хмельник	Діти 9-12р., дорослі

4.5. ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ

1	Визначення навчальної мотивації	М.Гінзбург	Діти 6-7 р
2	Методика «Незавершені речення»	В.Михала	Діти 5 р.
3	Методика „Три оцінки”	А. Липкіна	Молодші школярі, підлітки
4	ТЕСТ „Рівень психосоціальної зрілості”	А.Банков	Учні 1-3 кл
5	Методика „Продовж казку”	Модифікація Л.О.Кондратенко на основі ідеї Л. Дюсс	Молодші школярі
6	Методика „Незакінчені речення”	Модифікація методики Л.Н. Солнцевою, Т.В.Галкіною	Учні 5 кл
7	Методика «Тест кольорових виборів».	Л.Собчик	Діти 7 – 12 р
8	Визначення мотивації молодшого школяра до навчання в школі	О. Ануфрієва С.Костроміної	Діти 6 – 10 р
9	Спрямованість на знання або на оцінку	Е.Ільїн, Н.Курдюкова	Діти 9-11р
10	Дослідження мотивації успіху - невдач	В.Мельников, Л.Ямпольський	Підлітки
11	Дослідження само оцінювання мотивації схвалення за методикою Марлоу-Крауна	Д.Марлоу Д.Краун	Підлітки
12	Визначення спрямованості особистості	Б.Басса	Юнаки
13	Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері	О.Ф.Потьомкіна	Старшокласники, педагоги
14	Діагностика домінуючої емоційної модальності в педагогів	Л.А.Рабінович	Педагоги
15	Анкета «Визначення шкільної мотивації»	Н.Лусканова	Діти 6-10р.
16	Експериментальна бесіда	Н.Гуткіна	Молодші школярі

17	Розвиток ціннісних життєвих орієнтацій у старшокласників	Н.Олійник	Учні 10-11 кл
18	Методика «Життєві цінності»	Н.Шевченко	Різновікові групи
19	Визначення стилю життя	Ч.Матусевич	Старшокласники
20	Дослідження моральної орієнтації особистості учня	Ю.В.Буган В.І.Урусський	Учні 7-11 кл
21	Дослідження смислово-життєвих установок	Ю.Пачковський І.Корнієнко	Учні 5-11 кл
22	Методика «Роль спрямованості особистості в успішності навчання дітей»	М.Канівська	Діти 6-18 р.
23	Методика визначення домінування пізнавального чи ігрового мотиву дитини	Н.Гуткіна	Підлітки
24	Бесіда про школу	Т.Нежнова	Підлітки
25	Бесіда про ставлення до школи і навчання	Т.О.Нежнова	Діти 6-7р.
26	Методика прямого оцінювання учнів середніх і старших класів	А.Прихожан	Діти 11-17р.
27	Опитувальник «Визначення пізнавальної активності учнів»	Б.К. Пашнев	Діти 9-17 р.
28	Анкета мотивів навчальної діяльності	Б.К. Пашнев	Діти 9-17 р.
29	Визначення мотивів навчання	Є.А.Бугріменко, А.Л.Венгер, К.Н.Поліванова, Є.Ю.Сушкова	Діти 6-7р.
30	Методика «Читання казки»	Л.Головей Є Рибалко	Діти 5-7р
31	Визначення мотивації школяра до навчання у школі	О.Ануфрієв, С.Костроміна	Учні 5 кл.
32	Спрямованість на здобуття знань або оцінку	Є.Льїн, Н.Курдюкова	Діти 11-17 р.
33	Малюнок «Що мені подобається в школі?»	Л.Лєскова-Савицька	Діти 6-7 р
34	Анкета «Що нам цікаво?»	Адаптована Сіваком С.	Підлітки 15-17 р.
35	Методика «Самооцінка мотивації схвалення»	Д.Марлоу, Д.Краун	Підлітки 11-14р.
36	Методика «Опиши своє минуле»	Модиф.М.Куна	Діти 6-17р.
37	Методика «Ціннісні орієнтації»	М. Рокіч	Підлітки

38	Визначення домінуючого мотиву навчання	Упорядник Є.Ільїн, П.Коваль, С.Поштаренко	Від 12 років
39	Методика вивчення мотивів навчальної діяльності	Ю. Орлова	Учні 8-9 класів
40	Діагностика мотиваційних орієнтацій міжособистісних комунікаціях	І.Д. Логданов, В.А. Урозаєв	Учні 9-11 кл.
41	Методика діагностики узагальнених смислових установок	Д. Узнадзе	Діти 13 – 17 р.
42	Методика вивчення кар'єрних орієнтацій «Якорі кар'єри»	Е.Шейн (адаптація В.А.Чикер, В.Е.Винокурової)	Педагоги
43	Направленість на оцінку або на отримання знань	Е.Ільїн, Н.Курдюкова	Учні 3-го кл.
44	Вивчення мотивації досягнень	Т.Елерс	Учні з 3-го кл.
45	Тест «Уявне селище»	Н. Аргус, Інтерпретація І.Дружиніної	Вік необмежений

4.6 ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ

1	Методика дослідження самооцінки «Сходи»	Дембо-Рубінштейн	Діти 6-7р
2	Методика «Який я ?»	Немов Р.С.	Дошкільники
3	Методика „Сходишки”	О.Ануфрієва, С.Костроміної	Діти 7-16 р
4	Q-сортування (спрощена версія)	В.Стефансона	Учні 9-11 кл
5	Шкала самооцінки	Дембо-Рубінштейн. Г.М.Прихожан	Модиф. Діти 7-18 р.
6	Проективна техніка дослідження самооцінки методом «Символічні уявлення. «Я» – образу»	Лонга - Зіллера	Учні 1-11кл..
7	Анкета самооцінки соціально-психологічної компетентності	Л.А.Лепіхова	Юнаки 16-17р.
8	Діагностика рівня самооцінки	А. Петровський	10-11 кл.
9	Дослідження самооцінки	Т.Дембо, С.Рубінштейн	Учні 5-7-х класів
10	Методика «Самооцінка»	Дж.Грінберг	Педагоги
11	«Драбинка»	Т Марцинківська	Діти 4-5р.
12	Методика самооцінки педагога	А.Г. Дербеньова, А.В. Кунцевська	Педагоги

13	Методика «Експрес – діагностика рівня самотності»	В. Заморуєва	Підлітки

4.7 ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЯ, СПІЛКУВАННЯ

1	Малюнок людини	А.Л.Венгер	Дошкільники
2	Методика «Особливості спілкування та розвитку мовлення п'ятирічних дітей»	О Сергієнкова	Діти 5.р
3	Конструювання фрази по початкових літерах слів	Д.Гілфорд	Діти 9-12 р.
4	Словниковий тест. Побудова дедуктивних умовиводів	Ден Відльсон, Діана Грилз	Діти 5-11р
5	Методика раннього визначення дислексії	О.В.Корнєєв	Діти 3-5 р.
6	Тест словника	Ю.З.Гільбух	Учні 7-17р.

5. ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ:

5.1. В СІМ'Ї

1	Малюнок сім'ї у вигляді напіказкових тварин	Л.О.Кондратенко, Л.О.Богуславська	Діти 6-10 р.
2	Кінетичний малюнок родини (сім'ї)	Р.Ф.Беляускайте І.В.Дубовіна	Діти Від 3р.
3	Тест « Три дерева»	А.І.Захаров,К.Маховер Є.Каллесманн	Діти,підлітки, старшокласники
4	Кінетичний малюнок сім'ї	Р.Бернс, С. Кауфман /А.І.Захаров,К.Маховер/	Діти 6-17 р.
5	Методика „Малюнок сім'ї”	О. Баранова	Діти 5-10 р
6	Методика дослідження сфери міжособистісних відносин	Рене Жиля	Дошкільники і молодші школярі
7	Методика діагностики взаємин між дітьми у сім'ї	Л.Дюс (Десперт)	Діти 6-11р.

8	Методика малюнок сім'ї.	Р. Бернс	Діти 6 – 10 р
9	Тест «Казки Дюса (Де сперта)	Л.Дюс(Десперт)	Старші дошкільники
10	Опитувальник для дітей	Т.Репіна	Діти 5-6р
11	Методика «Опитувальник батьківського ставлення до дітей»	Я.А.Варга, В.В. Столін	Батьки
12	Тест для батьків	Ю.Аландаренко	Батьки
13	Методика PARI	Є.С.Шефер, Е.С.Боярин, Р.К.Белл адапт.Т.В.Нещерет	Батьки
14	«Взаємини в сім'ї»	М.Василюк, О.Жданович	Батьки
15	Методика «Аналіз сімейних стосунків»	Е.Г.Ейдеіллер, В.В.Юстицький	Батьки
16	Анкета «Чи допомагаєте ви своїй дитині стати обдарованою людиною?»	Д.Люїс	Батьки
17	Анкета «Критерії агресивності у дитини»	Г.Л.Лаврентьева, Т.М.Титаренко	Батьки дітей 6-15р
18	Анкета для батьків умовно засуджених правопорушників	І.Парфанович	Батьки
19	Опитувальник для батьків	Т.Репіна	батьки
20	«Історія індивідуального психічного розвитку дитини»	Г.Бурменської, О.Карабанової	батьки
21	Тест «Як ви ставитеся до своєї дитини»	К.Мілютіна	батьки
22	Анкета «Виховання самоповаги у дітей»	Н.Дятленко	батьки
23	Анкета для батьків	Н.П.Смілянська	батьки
24	Методика PARI	Боярин Е.С., Белл Р.К.	Батьки
25	.Вольова готовність до школи	Т.Василенко	Батьки
26	Стандартизоване інтерв'ю для батьків, діти яких зазнали кривдження й знаходяться у стані посттравматичного стресу	Йельський центр вивчення дітей	Батьки
27	Тест «Підлітки про батьків»	Шафера	Діти 14-15 років
28	Анкета «Батьки про свою дитину»	В.С. Богословський	Батьки
29	Тест «Чи займаєтеся ви вихованням своєї дитини»	В. С. Богословський	Батьки
30	Діагностика стосунків партнерів	Дж.Вайнхолд,	Батьки, педагоги

		Б. Вайнхолд	
31	Проективна методика дослідження особистості	Модифікація В.Михала	Учні початкових класів
32	Баранець у плящі	О. Тараріна, Т. Максимова	Діти з 6-7 років, підлітки, дорослі

5.2. В ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ

1	Опитувальник для дітей	Т.Репіна	Діти 4-6р
2	Експериментальна гра «Секрет»	Т.Репіна	Діти 4-6р
3	Методика «Незакінчене речення»	В.Михала	Діти 6р.
4	Соціометрія	Дж.Морено	Діти від 6р.
5	«Ознаки лідера»	М.Світлична	Юнаки 15-17р.
6	«Q-сортування»	В.Стефансон	Підлітки 11-14р.
7	Методика визначення особистісної адаптованості школярів до зовнішнього і внутрішнього світу	Фурман А.В.	Підлітки 10-12р.
8	Соціометрія «Привітай товариша»	Дж.Морено	Діти 6-10р.
9	Методика визначення розвитку самоврядування в колективі	М.Рожков	Діти 10-17р.
10	Методика Т.Лірі	Т. Лірі	Юнаки 15-17р.
11	Методика дослідження спілкування й структури мікрогрупи	Т.П.Смирнова	Діти 10-17р.
12	Методика усвідомлення себе серед інших	В.Носков	Діти з 12р.
13	Діагностика самоактуалізації особистості	А.Лазукін	Старшокласники
14	Референтометрія	О. В. Щедріна	Діти 6-18 р.
15	Методика «Два будинки»	А.Венгер	Діти 6-12р.
16	«Оцінка психологічної атмосфери колективу»	А.Фідпер	Підлітки 14-17р.
17	«Оцінка рівня спілкування»	В.Ряховський	Підлітки 14-17р.
18	Тест «Стиль вирішення 112онфліктів»	К. Томаса	Діти 15 років
19	Тест «Здатність учня доходити порозуміння з оточуючими»	В. Маклені	Діти 15 років
20	Методика «Психологічний клімат класного колективу»	В.Івашкін, В.Онуфрієва	Учні 1-11 кл.

21	Діагностика мотиваційних орієнтацій в міжособистісних комунікаціях	І.Ладанів, В.Уразаєв	Учні 5-11 кл.
22	Тест «Різнокольорові будиночки»	Н.Ганушенко І.Тихомирова	Від 4 до 9р.
23	Соціометрія	Г.Лаврентьєва, Т.Титаренко	Діти 4-5р.
24	«Моє ставлення до навчальних предметів»	С. Левченко	Учні 1-4, 5 кл.
25	Опитувальник «Почуття у школі».	С. Левченко	Початкова школа, підлітки

5.3. В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

1	Психогеоетричний тест	С.Деллінгер	Педагоги
2	«Експерне оцінювання стилю спілкування педагога»	І.М.Юсупов	Педагоги
3	Експрес-діагностика рівня емоційного вигорання	В.Бойко	Педагоги
4	Методика М.О.Курганського	М.О.Курганський	Педагоги
5	Методика «Емпатійні здібності особистості»	В.Бойко	Педагоги
6	Шкала Ч.Спілбергера	Ч.Спілбергера	Педагоги
7	Тест О.Потьомкіної	Ч.Спілбергер	Педагоги
8	«Емоційне вигорання»	Х.Маслач	Педагоги
9	Опитувальник самовідношення	В.Столін, С.Пантілеєв	Педагоги
10	Тест на самооцінку стресостійкості особистості	В.Столін, С.Пантелєєв	Педагоги
11	Загальна емоційна спрямованість особистості	Б.І.Додонов	Педагоги
12	Спрямованість особистості	Б.Басс	Педагоги
13	Методика вивчення рівня особистості педагога	Упорядник В.Дудяк	Педагоги
14	Анкета «Діагностика мікроклімату в педагогічному колективі»	Упорядник В.Дудяк	Педагоги

15	Методика «Карта комунікативної діяльності А.А.Леонтєва»	А.А.Леонтєв	Педагоги
16	Тест «Оцінка емоційних станів»	К.Маркерт	
17	Тест «На самооцінку стресостійкості особистості»	В.А.Семиченко	
18	Методика А.А. Лосєвої	А.А.Лосєва	Педагоги
19	Методика «Оцінка професійної діяльності педагога»	Є.І.Рогов	Педагоги
20	Опитувальник В.Юстицького	Є.Ейдемільера, Є.Ейдемільер, В.Юстицький	Педагоги
21	Методика «Загальна оцінка психологічного клімату вашого колективу»	Є.І.Рогов	Педагоги
22	Тест «Пультар»	Л.Г.Почебут	Педагоги
23	Тест «Стиль управління»	Є.І.Рогов	Адміністрація
24	Методика «Якорі кар'єри»	Е.Шейн	Адміністрація
25	Карта вивчення особистості педагога	Є.І.Рогов	Педагоги
26	Методика «карта комунікативної діяльності»	А. А. Леонтєва	Педагоги
27	Методика соціально-психологічної адаптації	К.Роджерс, Р.Даймонд	педагоги
28	Методика М.О. Курганського	М.О.Курганський	педагоги
29	Тест «Оцінка емоційних станів»	К.Маркерт	педагоги
30	Тест «На самооцінку стресостійкості особистості»	В.А.Семиченко	педагоги
31	«Чи вмієте ви спілкуватись?»	Дж.Рензулі Л.В.Попової)	(адаптація педагоги
32	Опитувальник «Синдром емоційного вигорання»	Х.Маслач С.Джексона	педагоги
33	Методика «Виявлення компетентності у спілкуванні»	В.Ряховський	Педагоги, батьки
34	Методика міжособистісних стосунків	Т.Лірі	педагоги
35	Діагностика розвитку ігрової діяльності	В.Кузьменко	педагоги
36	Методика визначення стилю мислення	М.Скрипник	Педагоги

37	Діагностика емоційних бар'єрів у між особовому спілкуванні	В.В.Бойко	Педагоги
38	Діагностика рівня полікомунікативної емпатії педагога	І.М.Юсупов	Педагоги
39	Тест МУН (мотивація успіху і невдачі)	А.О.Реан	Педколектив
40	Тест «Оцінка психологічної атмосфери в колективі»	А. Фідлер	Педагоги
41	Анкета для визначення стилю педагогічного спілкування	Адаптований варіант методики В.П.Захарова	педагоги
42	Методика «Психологічний портрет учителя»	Г. Резапкіна, З.Резапкін	Педагоги
43	Методика самооцінювання «Тайм – менеджмент: як добре ви виконуйте свою роботу?»	С. Олексєєнко	Педагоги
44	Методика «Шкала психологічного благополуччя»	К.Рифф, модиф.О.Осадько	Педагоги
45	Методика визначення стилю керівництва трудовим колективом	В.П.Захаров А.П.Журавльова	Педагоги

6. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ, СХИЛЬНОСТЕЙ УЧНІВ

1	Методика «Карта інтересів» (174 питання)	Клімов Є.А.	Підлітки 15-17 р.
2	Тест «Квадрат інтересів»	Клімов Є.А.	Підлітки 15-17 р.
3	ДДП (диференціально-діагностичний питальник інтересів)	Клімов Є.А.	Підлітки 15-17 р.
4	Анкета інтересів	Клімов Є.А.	Підлітки 15-17 р.
5	КОС-2 (Комунікативні та організаторські схильності)	Б.Федоришин, В.Синевський	Підлітки 15-17 р.
6	Тест професійної спрямованості особистості	Д. Голанд	Підлітки 15-17 р.
7	Питальник професійної готовності (ППГ)	Кабардова Л.	Підлітки 15-17 р.
8	Методика Л.Йовайши	Л. Йовайши	Підлітки 15-17 р.
9	Теппінг-тест	Є.П.Ільїн	Підлітки 15-17 р.

10	ОДАНІ (орієнтовно-діагностична анкета інтересів)	Карпіловська С.Я.,	Підлітки 15-17 р.
11	ОДАНІ – 2 (орієнтовно-діагностична анкета інтересів)	Карпіловська С.Я., Федоришин Б.	Підлітки 15-17 р.
12	Питальник професійної готовності	Кабардова Л.	Підлітки 15-17 р.
13	Анкета «Професійні і духовно-життєві орієнтації молоді» (повний варіант або пит. №1,2,3, 5, 10,16, 17,24)	Пачковський Ю., Корнієнко І.	Підлітки 15-17 р.
14	Опитувальник самоставлення	В.В.Столін	Підлітки 15-17 р.
15	Особистісний опитувальник для дітей С.Е.Айзенка-S.E.P.I.	С.Е.Айзенк	Підлітки 15-17 р.
16	Опитувальник для ідентифікації типів акцентуацій характеру у підлітків	Модифікація С.І.Подмазіна	Підлітки 13-15р.
17	Опитувальник Р.Кеттела 16-ФО-187-А	Р.Кеттел	Підлітки 15-17р.
18	Тест структури інтересів і схильностей (СІС)	Тбіліський центр профорієнтації молоді	Підлітки
19	ОДАНІ	Б. Федоришин С. Карпіловський	Старшокласники
20	Опитувальник само ставлення	В.В.Столін	Учні 9-11 кл.
21	Тест на визначення професійних намірів	Інститут Російської академії освіти	Старшокласники
22	Методика дослідження мотивації професійної діяльності Замфір	Замфір	Старшокласники
23	Мотиваційні чинники вибору професії	М.С.Пряжніков	Старшокласники
24	Буклет оцінки само спрямовуючого пошуку	За Руденко Є.В	Учні 9-10 класів
25	Вивчення обдарованих дітей у 1-4 кл. (комплекс психодіагностичних методик)	Л. Корпан	Діти 6-10 р.
26	Методика «Профіль» (модифікація «Карти зацікавленостей»)	Т.Сахацька	Підлітки, юнацький вік
27	Методика «Інтелектуальна лабільність»	В. Заморуєва	Діти 12-15 років

28	Діагностика рівня розвитку технічного мислення	Беннет	Учні 9-11 кл.
29	Методика «Матриця вибору професії»	розроблена Московським обласним центром профорієнтації для молоді	учні 9-11 кл.
30	Методика «Палітра інтересів»	О. Савенко	Підлітки
31	Методика «Формула професії»	Модифікація Н.Пряжнікова	Учні 8-9кл
32	Анкета щодо визначення здібностей учнів	За методикою Хаана і Кафа	Педагоги

7. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

1	Малюнок «Що мені подобається в школі?»	Л.Лєскова-Савицька	Діти 6-7 р
2	Методика вивчення емоційного ставлення учнів до вчителів-предметників	Л.Пушкарьова	Учні 6-17р.
3	Діагностика емоційного самопочуття школяра «Настрій на уроці»	А.Г. Карпова	Діти від 6 р.
4	Методика «Вчитель очима учнів»	Т.Проскура	Підлітки 11-17р.
5	Методика «Учитель-учень»	Ю.Ханін, А.Стамбулов	Підлітки 11-17р.
6	Колірний тест відносин	модифікація тесту А.Еткінда	Учні 5 кл.
7	Опитувальник кл.керівників до роботи з формування самоврядування в класі	С.Красін	Кл.керівник
8	«Модель лекторського спілкування»	І.М.Юсупов	Педагоги
9	Методика «Інтерактивні методи навчання»	Є.В.Коротаєва	
10	Опитувальник для вчителів	Л.Ковальов	Для молодших школярів
11	Шкала для рейтингу поведінкових характеристик обдарованих дітей	Дж.Рензуллі (адапована Л.В.Поповою)	Педагоги
12	Тест вивчення ставлення вихователя до дитини	Модифікація Я.Варга, В.Століна	педагоги
13	Анкета «Риси ідеального вчителя».	С. Левченко	Учні 1-4, 5 клас
14	Методика незавершених речень	Ж. Нюттен,	Учні 5-11 кл.

8. ДІАГНОСТИКА АСПЕКТІВ «ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ»

1	Лист оцінювання психологічного здоров'я дітей	О.Хухлаєва	Діти 5-6р.
2	Тест «Здоров'я і хвороба»	Уклад.. Т. І. Прищепя.	Діти 3-7 років
3	Анкета «Чи схильний ти до вживання наркотиків?»	Зайченко М. -	Учні 5-11 кл.
4	Анкета для виявлення рівня алкоголізації у підлітків і молоді.	Зайченко М -	Учні 5-11 кл.
5	Анкета «Чи шкодить алкоголь вашому здоров'ю?»	Зайченко М -	Учні 5-11 кл.
6	Анкета експрес-діагностики раннього узалежнення і соціально неадекватної поведінки	Зайченко М -	Учні 5-11 кл.
7	Анкета «Поінформованість підлітків про наркотики»	Зайченко М	Учні 5-11 кл.
8	Анкета «Виявлення дітей, схильних до розвитку алкогольної залежності»	Н.Батюк	13-16 років
9	Анкета „Що я знаю про СНІД?“	П. Теслюк	Учні 9-11 кл.
10	Анкета „Профілактика ранніх статевих стосунків“	П. Теслюк	Учні 8-11 кл.
11	Анкета „Проблема підліткової та молодіжної наркоманії в нашому місті“	П. Теслюк	Учні 8-11 кл.
12	Анкета „Життєві ризики“	П. Теслюк	Учні 10-11 кл.
13	Методика «Моє здоров'я»	О. Титаренко, Г. Стояновська	Старшокласники, дорослі

9. ДІАГНОСТИКА ПРАВОВОЇ ОБІЗНАНОСТІ, НЕГАТИВНИХ ЯВИЩ В СУСПІЛЬСТВІ

1	Виявлення травм розвитку особи, яка вчинила насильство в сім'ї	Дж.Вайнхолд, Б. Вайнхолд	Батьки, педагоги
2	Анкета «Молодь і протиправна поведінка»	Зайченко М	Учні 5-11 кл
3	Анкета „Поширення та форми насильства у школі“.	П. Теслюк	Учні 7-11 кл.

4	Анкета „Попередження сексуального насильства над дітьми”	П. Теслюк	Учні 5-8 кл.
5	Анкета „Торгівля людьми-найжахливіша форма злочинності”	П. Теслюк	Учні 9-11 кл.
6	Анкета „Моє ставлення до проблеми злочинів і покарання”	П. Теслюк	Учні 9-11 кл.
7	Анкета „Відповідальність неповнолітніх”	П. Теслюк	Учні 8-11 кл.
8	Анкета „Моральне ставлення до крадіжок”	П. Теслюк	Учні 8-11 кл.

10. ІНШИЙ ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

1	Тест «Орцієнтація на традиційні чи елігітарні стосунки»	М. Дженкінс	Підлітки
2	Тест «Якою мірою ви орієнтовані на психологічні відмінності статей»	Адапт. Говорун Т.В., О.М. Кікінежді	Підлітки
3	Тест суїцидальної поведінки	М. Горська	Діти 12-17 р.
4	Анкета “ Дослідження характерних проявів лихослів'я учнів”	Л.Широкорадюк	Підлітки
5	Визначення емоційної готовності до сімейного життя	І.М.Трубавіна Н.А.Бугаєць	Старші підлітки
6	«Чи є ти «капітаном» власного життя?»	О.Мерзлякова	Підлітки, юнацький вік
7	Анкета „Аборт і його наслідки”	П. Теслюк	Учні 10-11 кл.
8	Анкета „Ксенофобія та расизм”	П. Теслюк	Учні 10-11 кл.
9	Анкета „Ставлення до людей із певними особливостями”	П. Теслюк	Учні 5-11 кл.
10	Анкета „Проблема лихослів'я”	П. Теслюк	Учні 8-11 кл.
11	Анкета „Твоя гендерна культура”	П. Теслюк	Учні 10-11 кл.
12	Тест на превентивну задоволеність шлюбом	С.В. Ковальов	Старшокласники

Корекційно-розвиткова робота

№ з/п.	Методика/програма (назва, автор/и)	Спрямування	Вікова категорія	Схвалено (відповідна вчена рада, інший повноважний орган, дата, № витягу /протоколу), сертифікат (за наявності)	Електронне посилання на джерело інструментарію
1	2	3	4	5	6
Корекція (корекційно-розвивальна робота)					
1. Готовність до навчання					
1.1.	«Перші кроки до школи» І.Є. Хронюк.	Створення передумов успішного шкільного навчання, забезпечення плавного входження дітей у систематичне навчання, задоволення потреби кожної дитини у спілкуванні з дорослим	Старша дошкільна група	Схвалено науково-методичною радою Сквирського районного методичного кабінету від 04.12.2012 протокол № 3	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1NUbmsnYLRZl8xy0vO6Q8RHgKaaSgAUGD/view
1.2.	«Психологічний супровід формування готовності дошкільників до навчання у школі»	Підготовка дитини до навчання у школі, розвитку пізнавальних процесів особистості	Вихователі, учителі, практичні психологи дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, батьків	Рішенням методичної ради ЦМСПС управління освіти Кіровоградської міської ради від 22.05.2015 протокол № 6	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1UAY7aaybIamTh8ars-pxX0Du_5xJO3_QHguLXHJZqeI/edit
1.3.	Методичний посібник «Психологічний супровід	Психолого-педагогічні рекомендації щодо підготовки дитини до навчання у школі,	5-7 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1IPwdxqf7EjjwBT9QvbDZ0niSJIdVM-GQdQHG7ToQrwU/edit

	формування готовності дошкільників до навчання у школі», Тірошко Т.І., практичний психолог дошкільного навчального закладу (ясел-садка) № 72 «Гномик» комбінованого типу м. Кропивницького	розвитку пізнавальних процесів особистості, розробки циклу розвивальних занять, діагностичний матеріал та матеріали консультацій.		від 26.01.2016 року, протокол № 1	
1.4.	Методичний посібник «Формування психологічної готовності дітей до навчання в школі: особистісний і соціально-психологічний компоненти», Поцілуйко Г.М., практичний психолог Олександрівського дошкільного	Психолого-педагогічні рекомендації щодо підготовки дитини до навчання у школі, розвитку пізнавальних процесів особистості.	5-7 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 03.02.2017 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1Vpn5qmEIRFpIyoDCPIEvuFb8i6UOIZe6ZLgwme1eDA/edit#

	навчального закладу № 6 Олександрівської районної ради Кіровоградської області				
2. Соціально-психологічна адаптація					
2.1.	Корекційна робота з молодшими школярами з соціальної адаптації до шкільного навчання Л.В.Туріщева	Розвиток пізнавальних процесів, рухової активності, зняття нервово-психічної напруги, спосіб формування соціальних навичок, спосіб моделювання життєвих ситуацій	6-7 років	Рекомендовано Вченою радою Харківського університету Н.В.Каразіна від 27.01.2012 протокол № 7	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1788090/
2.2.	«Адаптація першокласників до навчання в школі. Комплексна програма» - Н.Бойченко, практичний психолог Росільнянської ЗОШ І-ІІІ ст. Богородчанської районної ради	Адаптація	Учні 1 класу	Затверджено до використання науково-методичною радою Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти від 30 грудня 2015 протокол № 4	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/11HUQIXPmITVV4Ngbi3BbeZlfoAGv6UBy/view
2.3.	«П'ятий клас: від адаптації до успіху» Суржавська Н.Б.	Формування вмінь і навичок успішного переходу й полегшення адаптації учнів 5-х	5 клас	Схвалено радою районного методичного кабінету відділу освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1bdCVk_QV6HfTtE6lMQGzIj8QTdiHA8MZ/view

		класів на новому ступені навчання		Броварської районної державної адміністрації від 26.11.2014 протокол № 2	
2.4.	Корекційна робота з дітьми з проблемних сімей Л.В.Туріщева	Залучення дітей до навчання, розвиток пізнавальних умінь, навичок, адаптація до навчання	10-18 років	Рекомендовано Вченою радою Харківського університету Н.В.Каразіна від 27.01.2012 протокол № 7	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1788090/
2.5.	Програма «Школа адаптації п'ятикласника» Л.М.Чепенко	Формування та вдосконалення комунікативних навичок молодших підлітків, керування власною поведінкою через взаємодію з іншими, розвиток продуктивності психічної діяльності	Молодші підлітки	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1kiCLnUoAZ2MOP52BvNz1GR0GGWbrHymI/view
2.6.	«Життєва компетентність особистості», Вареник С.В.	Підвищення рівня соціальної адаптації дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, а також випускники спеціальних шкіл-інтернатів	15-17 років	Схвалено для використання науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист ІТЗО від 15.05.2013 № 14.1/12-Г-165)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1E5kct_i_NOOOKQHsagakzcryQSbZFCDr/view
2.7.	Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності	Психологічна готовність та адаптація дитини до школи. Зміст і форми роботи	Педагогічні працівники, викладачі, практичні	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної	Режим доступу: http://psychologdcpp.in.ua/psychology/files/file13.pdf

	психологічної служби: методичні рекомендації	практичного психолога освіти з адаптації дітей до навчання у школі. Адаптація дітей з особливими освітніми потребами до навчання в школі	психологи, соціальні педагоги дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, студенти із зазначених спеціальностей	психології і соціальної роботи від 19.11.2013 протокол № 8	
2.8.	Методичний посібник «Психологічний супровід шкільної дезадаптації на основі розвитку особистісного потенціалу учнів» Дюрова О. М., практичний психолог	Психологічний супровід шкільної дезадаптації на основі розвитку особистісного потенціалу учнів.	6-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 03.02.2017 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1x_IKueX7n-YatqkOnBrI4AO9Oz1ioIps771jAmWI09k/edit
2.9.	Методичний посібник «Програма корекційних занять з тривожними дітьми та дітьми надмірно вразливими «Як ми бачимо один	Активізація внутрішніх психологічних ресурсів особистості молодшого школяра і підлітка, забезпечення умов емоційно-соціального розвитку і психологічного здоров'я школяра.	6-17 років	Схвалено вченою радою КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 17.06.2016 року, протокол № 3	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1nnNousSBakMAuyljQOwnhF83Yf8OdzCeAys69SoSFIU/edit#heading=h.gjdgxs

	одного або Я і Ти», Швець А.А., практичний психолог загальноосвітнього навчального закладу І-ІІІ ступенів № 15 Олександрійської міської ради Кіровоградської області				
2.10	Програма корекційно-розвивальних занять «Профілактика психічного здоров'я молодших школярів. Подолання тривожного стану та страху» для учнів 2–3 класів (укладач: Березніченко К. Д., практичний психолог вищої категорії Михайло-Ларинської ЗОШ	Психокорекція тривожних станів та фобій.	учні 2–3 класів	Протокол № 6 від 29.05.2017 засідання обласної експертної комісії щодо здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію на базі навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6THJJWlliTwtDY1E

	I-III ступенів Вітовської районної ради)				
2.11	Сучасні форми роботи щодо соціалізації дитини -за заг.ред.Мартиненка А.Л.	Реалізації основних етапів соціалізації, методи і прийоми	Діти різних вікових груп	Рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної, початкової освіти й психології (протокол № 7 від 15 грудня 2016 року).	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1mMHsYXGzXSclynRIu4Si9GmmFLO8JK6v/view
2.12	Програма «Я старшокласник». Автор-укладач: Білійчук Л.І., соціальний педагог Кам'янської ЗОШ I-III ст. Глибоцького р-н.	Орієнтована на соціально-психологічний супровід адаптації учнів 10-х класів до школи	Учні 10-х класів	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
3. Пізнавальна сфера					
3.1.	Корекційно-розвивальна програма «Пізнайко» / автор-укладач Галушко Т.В.	Розвиток психічних процесів та пізнавальної діяльності	Діти 3-4 років	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 14.05.2014 протокол № 14	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdil?id=598

3.2.	Корекційно-розвивальна програма «Розвиток пізнавальних процесів у дошкільників» Порошняк А.А.	Розвиток пізнавальних процесів у дошкільників	Діти 4-6 років	Затверджено Рішенням обласної Експертної комісії НМЦПКСР ІОППОЧО від 16 лютого 2012 протокол № 20 голова Експертної комісії Д.Д.Романовська	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1IsBLd7V8GpVlsZoUzaGpKGwoajfvfrlf/view
3.3.	Корекційні заняття психолога з дітьми 4-6 років Упорядник Т.Ш. Червонна	Пам'ять . Увага. Мислення. Уява.	Діти 4-6 років	Відповідає програмам Міністерства освіти і науки України	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/408600/
3.4.	Розвивальна програма «Граю, уявляю, маюю» Пилипчук М. М.	Розвиток уяви і художньо-творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку	5-6 років	Сертифікат на кращу корекційну програму, презентовану на перманентних курсах, 2013 рік	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1DVHJGV2Y34d5WVe2_lyfx0FsaY8_Y9tb/view
3.5.	«Розвиток пізнавальних здібностей. Корекційно-розвивальні матеріали» Подоляк І.М.	Матеріали спрямовані на розвиток пам'яті, уваги, аналізу, синтезу, систематизації, логічного і образного мислення, просторового сприйняття, моторики рук, для використання в індивідуальній розвитково-корекційній роботі	Від 5 років	Затверджено радою районного методичного кабінету управління освіти, молоді та спорту Долинської РДА від 25.02.2016 протокол №1	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1I_St6UFaDqWK5YyNk9pUIiixLh7a543K/view

3.6.	Корекційна програма з розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, які мають труднощі в навчанні, Адамчук Е.Г.	Пізнавальні процеси	6 – 10 років	Затверджено науково-методичним центром практичної психології та соціальної роботи Чернівецької області від 16.02.2012 протокол № 20	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/10jXcBObPv7hlD3hh5yzVHzuCo4TNANxe/view
3.7.	Корекційно-розвивальна програма з розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, які мають труднощі в навчанні. Адамчук Е.Г.	Розвитку пізнавальних процесів	Молодший шкільний вік	Рішенням обласної Експертної комісії НМЦППСР ІППОЧО від 16 лютого 2012 протокол № 20	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1Mp9QkgFYb-A-F7bdBU9mPANUfKFP1kqv/view
3.8.	Програма «ГІД» (гіперактивність, імпульсивність, дефіцит уваги) (Оклей-Проданюк О.В.)	Корекційно-розвивальна робота з дітьми із гіперактивним розладом з дефіцитом уваги	Молодший шкільний вік	Затверджено рішенням обласної Експертної комісії НМЦППСР ІППОЧО від 27 лютого 2013 протокол № 23 Програма «ГІД» (гіперактивність, імпульсивність, дефіцит уваги) Корекційно-розвивальна робота з дітьми молодшого	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1H-pXlpWaJAmkXwcEUYGK1QKyyP2ZqnWI/view

				шкільного віку із гіперактивним розладом з дефіцитом уваги. Автор Оклей-Проданюк О.В. Чернівці, 2013	
3.9.	«Розвиток пізнавальних здібностей. Корекційно-розвивальні матеріали» Подоляк І.М.	Матеріали спрямовані на розвиток пам'яті, уваги, аналізу, синтезу, систематизації, логічного і образного мислення, просторового сприйняття, моторики рук, для використання в індивідуальній розвитково-корекційній роботі	Від 5 років	Затверджено радою районного методичного кабінету управління освіти, молоді та спорту Долинської РДА Протокол №1 від 25.02.2016 року	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1kKc2d6oB1OzftNq2Jg4KZ-RHgp5fJQP/view
3.10	Розвивальна програма «Вчуся, граюся, розвиваюся». Укладач: Хотей К.П., практичний психолог ДНЗ № 32 м. Чернівці	Програма спрямована на розвиток пізнавальної сфери та формування навичок критичного мислення	Для дітей середнього дошкільного віку	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІІПО ЧО від 16 листопада 2016, № 29	Режим доступу: https://cloud.mail.ru/public/N2po/YoFfcvLgH
3.11	Корекційно-розвиткова програма для дітей молодшого шкільного віку «Бажаю. Знаю.	Розвиток пізнавальних процесів, формування довільної регуляції діяльності, комунікативних навичок	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІПО (протокол №20 від 13.04.2017 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598

	Вмію». / укладач Панченко Д. С.					
3.12	Розвивальна програма «Форма. Колір. Величина». Автор: Заброцька І.В., практичний психолог ДНЗ №10 «Попелюшка» м.Чернівців	Орієнтована на розвиток сенсорного розвитку дитини	Діти раннього віку	Схвалено обласною комісією методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	засіданням експертної науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
3.13	Програма «Розвиток пізнавальної сфери». Укладач: Гарасим Г.В. практичний психолог НВК «Боянська гімназія» Новоселицького р-н.	Спрямована на розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку	Дошкільний вік	Схвалено обласною комісією методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	засіданням експертної науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
	Індивідуальна програма корекційно-відновлювальної	Програма спрямована на індивідуальну роботу з учнями з проблемами в розвитку	Для дітей підліткового віку	Схвалено обласною комісією методичного	рішенням Експертної науково-методичного центру	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-30/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87

	роботи з учнями підліткового віку з проблемами в розвитку пізнавальної сфери та поведінці: індивідуальна та інклюзивна форми навчання. Укладач: Гончарова-Чагор А.О., методист міського методичного центру управління освіти Чернівецької міської ради; Низялик Ю.О., практичний психолог Чернівецької ЗОШ № 8	пізнавальної сфери та поведінці		практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 01 березня 2017, № 30	%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%A7%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%90.%D0%9E.%D0%9D%D0%B8%D0%B7%D1%8F%D0%BB%D0%B8%D0%BA.%D0%AE.%D0%9E..docx

4. Особистісна сфера

4.1.	Розвивальні заняття Кроки до власного «Я» Василів С.В.	На підвищення загального рівня розвитку дитини, розвиток недостатньо сформованих вмінь та навичок.	12-14 років	Затверджено радою районного методичного кабінету управління освіти, молоді та спорту Долинської РДА	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1KQLDOPWXTYb7SZWo5_X4NsLxR8HXe2nF/view

				від 25.11.2016 протокол № 5	
4.2.	Корекція поведінки дітей, які перебувають на обліку кримінальної міліції (В.Ф. Моргун)	Спрямована на виправлення, усунення уже сформованих якостей особистості або вад поведінки	14 – 17 років	Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка від 27.08.2015 протокол № 1	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1QVwVJPLqRBitv7546NfaXOmwVXEceEbT1/view
4.3.	Корекційна робота з фізичного і психічного здоров'я школярів Л.В.Туріщева	Вироблення уміння самоорганізації, самоусвідомлення, адекватного самосприйняття	14-18 років	Рекомендовано Вченою радою Харківського університету Н.В.Каразіна від 27.01.2012 протокол № 7	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1788090/
4.4.	Програма тренінгу розвитку та психокорекції автономності в юнацькому віці (М.В. Яцюк)	Призначена для розвитку та психокорекції автономності в юнацькому віці	Юнацький вік	Вчена рада ВОІПОПП від 7 листопада 2012 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOEFUjvbEwyOGxDcmFCRWM/view
5. Емоційно-вольова сфера					
5.1.	Програма «Чарівний світ емоцій» С. М. Ванжа, О. В. Малікова	Формування емоційної компетентності дітей, навчання контролю власних емоцій та їх вираження у соціально прийнятний спосіб	Діти 5-го року життя	Затверджено Рішенням обласної Експертної комісії НМЦПСПР ІОППОЧО від 16 лютого 2012р. Протокол № 20	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1kWoP3KPyWSSOEj_MwPd8ISHZv1Y9NGWd/view

5.2.	Корекційно-розвивальна програма з формування емоційної компетентності дітей 4-5 років «Чарівний світ емоцій», Укладач: Сімак О.І., практичний психолог ДНЗ №2 м.Чернівці	Спрямована на розвиток емоційної сфери	Діти 4-5 років	Затверджено рішенням обласної Експертної комісії НМЦППСР ІОППОЧО від 16 лютого 2012 Протокол № 20	Режим доступу: http://oblosvita.com/engine/download.php?id=1892
5.3.	Арт-терапевтичні методики «Гармонізація малюнку», «Знищення страху» (джерело: Венгер А.Л., Морозова Е.И. Психологическая помощь детям и подросткам после Бесланской трагедии 174 с. [Електронний ресурс]), подано Круглашовою Н.В.,	Для корекції психологічного стану дитини	Діти 4-6 років	Затверджено рішенням Обласної Експертної комісії НМЦППСР ІОППОЧО з експертизи психологічного та соціологічного інструментарію, який застосовується в навчальних закладах Чернівецької області від 02.03.2016 (протокол №28).	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/banners/9_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%95_%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A1%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%9A_%D0%90%D0%A0%D0%A2_%D0%97%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83_%D1%82%D0%B0_%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%BD%D0%BA%D1%83_%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9D.docx

	практичним психологом Чернівецької ЗОШ № 2				
5.4.	Казка – чарівниця світу «Я» Т. І. Лукша	Комплексна корекційно-розвивальна програма занять із казкотерапії для дітей старшого дошкільного віку	5-6 років	Схвалено метод. радою управління освіти виконкому Кузнецовської міської ради від 18.12.2012 протокол № 4	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1BpUF7tokTTe-XpFao1ZDCu5BgISF_iZS/view
5.5.	«Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів "Безпечний простір»	Підвищення стійкості до переживання наслідків стресу дошкільнятами і школярами після психотравмуючих подій	Дошкільний вік	Рекомендовано до друку радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України (протокол No 3 від 29.04.2014)	Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%2008_09_14.pdf
5.6.	Розвивальна програма з використанням педагогічної пісочниці «Чарівна Пісочна країна» / автор-укладач Зарудська Т. А.	Розвиток емоційно-вольової та пізнавальної сфер особистості дитини	Діти дошкільного та молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
5.7.	«Розвиток та корекція емоційної сфери у дошкільників»	Вивчення емоційної сфери дошкільників та індивідуальних особливостей дітей з	Вихованці ДНЗ	Рішенням методичної ради ЦМСПС управління освіти Кіровоградської	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B6-31SVI3k3dTF9iZWRCNS1zN2s/view

		емоційними проблемами; сучасні методи діагностики та корекції страхів дітей дошкільного віку		міської ради від 25.05.2015 протокол № 4	
5.8.	Кожушко В.В. Корекційно-розвивальна програма «Людина починається з добра»	Корекція агресивної поведінки дітей 6-10 років, розвиток емоційно-особистісної сфери молодших школярів	6 – 10 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/18eBx1LldCWzjRdA6TtGLiWtSM5iS3SJf/view
5.9.	Програма тренінгових занять «Не смійся з мене» у межах проекту «Повага дією»	Підвищення рівня самосвідомості дітей, навчання вільно виражати почуття	12-17 років	Схвалено Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист №14. 1/ 12-Г-744, протокол №3 від 03.12.2013р.), сертифікат № 5220 від 3 червня 2015 року, м. Черкаси	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1_prgNLQdeY8VHGPyURdCxfKbUb-Tguix/view
5.10	Методичний посібник «Розвиток та корекція емоційної сфери дошкільників»	Узагальнення досвіду роботи творчої групи практичних психологів дошкільних навчальних закладів м. Кіровограда з проблеми «Розвиток та корекція емоційної сфери у дошкільників»	2-6 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 26.01.2016 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1WRHsiey49kEvfnmD3VGwmp3DzV7gfBgihXjLZWG PnhA/edit

5.11	Розвивальна програма з використанням педагогічної пісочниці «Чарівна Пісочна країна» / автор-укладач Зарудська Т. А.	Розвиток емоційно-вольової та пізнавальної сфер особистості дитини	Діти дошкільного та молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
5.12	Програма розвитку емоційного інтелекту молодших школярів засобами наративних технік «Маленькі казкарі» (укладач: Жиляєва О. О., практичний психолог вищої категорії, психолог-методист Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 51 Миколаївської міської ради)	Розвиток емоційного інтелекту	учні 1–3 класів	Протокол № 3 від 29.03.2017 спільного засідання науково-методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6ZERPb0ZGQ2hyMjA

5.13	Програма «Емоційний інтелект». Укладачі: Шапка І.В., Сідей Я.І., практичні психологи Реваківського ЗЗСО І-ІІІ ст. Кіцманського району	Орієнтована на розвиток емоційного інтелекту підлітка	Підлітки	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
5.14	Програма «Долаємо стрес разом». Укладач: Колесник А.І., методист РМЦ управління освіти Глибоцької РДА	Спрямована на зниження тривожності та вироблення стресостійкості	Підлітки	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
6. Здібності, обдарованість, творча самореалізація					
6.1.	Флярковська О.В. Школа самовдосконалення: «Повір у себе»	Відповідальне ставлення до власного життя, творча самореалізація	Для психологів, соціальних педагогів, класних керівників ЗНЗ, ПТНЗ, різних соціальних служб	Схвалено комісією з психології та педагогіки науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1k0BioFVAybxq6-XFqc3BqUehAtwgSwnZ/view

				України від 25 грудня 2012 протокол № 6	
6.2	Методичний посібник «Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку шляхом використання казок та сендплею», Немикіна О. А., практичний психолог дошкільного навчального закладу (ясла-садка) № 61 «Гніздечко» комбінованого типу Кіровоградської міської ради Кіровоградської області	Розвиток творчих здібностей вихованців шляхом використання казок та сендплею, розробки циклу тренінгових занять, матеріали консультацій, конспекти батьківських зборів, діагностичний інструментарій для всіх учасників виховного процесу.	2-6 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 03.02.2017 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1hlPxd0DJ3TTbMLcN_KdacCV20-qWqHTT-X-4HNBqgTI/edit#
6.3.	Методичний посібник «Розвиток творчої особистості шляхом самовдосконалення, саморозвитку	Розвиток творчої особистості шляхом самовдосконалення, саморозвитку та саморегуляції учнів.	6-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 03.02.2017 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1wJKVsxVZeABvEzb8E9G5P0Pz92-MN5EWT4xTleTSnG4/edit

	та саморегуляції учнів», Ракул С.Ю., практичний психолог КЗ «Навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів № 1 – дитячий юнацький центр «Перлінка» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області				
6.4.	Програма корекційно-розвиваючих занять для учнів 5–6 класів «Вчимося креативно мислити» (укладач: Каратєєва Н. О., практичний психолог І категорії Новобузької гімназії ІІ–ІІІ	Розвиток креативного мислення	учні 5–6 класів	Протокол № 4 від 31.05.2016 засідання обласної експертної комісії щодо здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію на базі лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6VGpFQVZMejROcHM

	ступенів Новобузької районної ради)				
6.5.	Методична розробка «Психологічний супровід розвитку творчих здібностей у дітей 5–6 року життя шляхом використання арт-технік» (укладач: Сидоренко Т. О., практичний психолог вищої категорії, психолог- методист дошкільного навчального закладу № 52 «Казка» Миколаївської міської ради)	Розвиток творчих здібностей	Діти 5–6 років	Протокол № 3 від 29.03.2016 спільного засідання науково- методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6ci1tWHdBZXhHeUk
6.6.	Методичний посібник «Робота психолога з розвитку обдарованості дітей у загальноосвітньо	Розвиток обдарованості	учні 1–11 класів	Протокол № 3 від 29.03.2017 спільного засідання науково- методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6ZF1NEQzT1hLZ2c

	му навчальному закладі» (укладач: Березніченко К. Д., практичний психолог вищої категорії, психолог-методист Михайло-Ларинської ЗОШ I-III ступенів Вітовської районної ради)			інституту післядипломної педагогічної освіти	
7. Профорієнтаційна робота					
7.1.	Корекційна робота у профорієнтації Л.В.Туріщева	Виявлення та розвиток певних здібностей на шляху самореалізації підлітків	14-15 років	Рекомендовано Вченою радою Харківського університету Н.В.Каразіна від 27.01.2012 протокол № 7	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1788090/
7.2.	Моя майбутня професія: правила вибору	Підготовка учнів випускних класів до професійного самовизначення в умовах ринку праці	Учнів 9-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів	Затверджено Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи	Режим доступу: old.mon.gov.ua/img/zstored/files/i_doc_12062_013_21.doc old.mon.gov.ua/img/zstored/files/i_doc_12062_013_24.doc
7.3.	«Обираємо своє майбутнє» Локатир О. М.	Програма на формування свідомого ставлення до вибору професії	10-11 класи	Затверджено радою районного методичного кабінету управління освіти, молоді та спорту Долинської РДА від 26.02.2015 протокол № 1	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1Nw1G9jWOJ8V3Aeta-AuXQ8aN1lozWpiK/view

7.4.	Професійне самовизначення старшокласників в умовах освітнього округу	Професійне самовизначення учнівської молоді	Старшокласники	Рекомендовано до друку вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України від 24 грудня 2015 протокол № 11	Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/704718/1/Monograph_%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%97%D0%9D_%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%92_%D0%9C%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%94I.pdf
7.5.	Соціально-психологічний тренінг комунікативної компетенції (Легун О.М.)	Призначений для розвитку комунікативної компетенції, визначення та діагностики неефективних комунікативних патернів та заміни їх на більш продуктивні професійної освіти	Дорослі люди	Спеціалізована вчена рада інституту педагогіки і психології від 18.06.2005, витяг № 3	Режим доступу: https://cppess.blogspot.com/
7.6.	Програма «Правильний вибір-професії – запорука успіху в житті». Автор-укладач: Аврам-Данилевич І.А., практичний психолог Драчинського ЗНЗ І-ІІІ ст.	Спрямована на психологічний супровід особистісно-професійного самовизначення старшокласників	Учні 9-11 класів	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46

	Кіцманського району				
8. Міжособистісні стосунки та соціально-психологічний клімат					
<i>У навчальному колективі</i>					
8.1.	Тренінгова програма: «Психологічного супроводу розвитку довільності емоційної регуляції молодших школярів» (Маляр О.І.)	Розвиток позитивної емоційної взаємодії з однолітками та дорослими, вміння вислуховувати оточуючих, коректно виражати своє ставлення до співбесідників та формування вміння володіти собою та контролювати свої емоції у будь-якій ситуації та знаходити вихід з неї	Молодші школярі	Спеціалізована вчена рада Д 26053.10 НПУ імені М.П. Драгоманова, м. Київ від 01.12.2015, витяг № 4	Режим доступу: https://cppess.blogspot.com/
8.2.	Корекційна робота по встановленню міжособистісних стосунків у класному колективі Л.В.Туріщева	Згуртування класних колективів	6-15 років	Рекомендовано Вченою радою Харківського університету Н.В.Каразіна від 27.01.2012 протокол № 7	Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1788090/
8.3.	Гіду А.Ю. Корекційно-	Формування вміння організації	13 – 15 років	Рекомендовано до друку Радою Українського	Режим доступу:

	розвивальна програма профілактика девіантної поведінки підлітків	оптимального спілкування, конструктивного вирішення конфліктів в спілкуванні		науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	https://drive.google.com/file/d/18VHg28iXIxZiPu5Fwf3YpRSISqN_Eh17/view
8.4.	Лабузько В.Г. Корекційна програма для підлітків «Моє життя-мій вибір»	Навчання ефективним засобам спілкування через формування вміння конструктивно діяти в конфліктних ситуаціях	14 – 16 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/18VHg28iXIxZiPu5Fwf3YpRSISqN_Eh17/view
8.5.	Методичний посібник «Психологічний супровід формування комунікативних навичок дітей та учнівської молоді», Дощенко А. А., практичний психолог КЗ «Навчально-виховне об'єднання № 6 «Спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, центр естетичного	Формування комунікативних навичок учнів різного віку	6-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 26.01.2016 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1QlqUtxUVHlOjqEbaJ-qaQQQkCfnHAGqEWOIFCorWAQM/edit

	виховання «Натхнення» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області				
8.6.	Розвивальна програма «Розвиток комунікативних здібностей та формування згуртованості колективу учнів початкової школи». Укладач: Михай А.П., практичний психолог Димківського НВК Глибоцького району	Програма спрямована на розвиток комунікативних здібностей і формування згуртованості колективу учнів	Для учнів 1-4 класів	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково- методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 16 листопада 2016, № 29	Режим доступу: https://cloud.mail.ru/public/N6jr/iJv8fKgkG
8.7.	Корекційно- розвивальна програма «Створення сприятливого соціально- психологічного клімату у студентському	Програма спрямована на створення сприятливого соціально- психологічного клімату у студентському середовищі	Для студентів коледжу	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково- методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 01 березня 2017, № 30	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-03/30/%D0%A2%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%83%D1%86%D0%B0_%D0%92.%D0%9E..docx

	середовищі». Укладач: Тетеуца В.О., практичний психолог Чернівецького коледжу Львівського національного аграрного університету				
8.9.	Тренінгові заняття «Я і світ моїх можливостей» / автор-укладач Шевченко Л. О.	Формування навичок толерантного спілкування серед підлітків	Діти підліткового віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
<i>У педагогічному колективі</i>					
8.10	«Підвищення психологічної компетентності педагога як умова розвитку його професійної майстерності та профілактики професійного вигорання» Удудяк Світлана Іванівна, практичний психолог	Методична розробка	Педагоги	Затверджено науково-методичною радою Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти від 26.02.2014 протокол № 1	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1PodO1pEe78Sdtsq0h3_HaKm7bwz8ZIfd/view

8.11	Програма «Розвиток комунікативної компетентності та навичок командної взаємодії в педагогічному колективі». Укладач: Ленковська І.О., практичний психолог міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді	Спрямована на згуртування педагогічного колективу, на розвиток навичок командної взаємодії та комунікативної компетентності	Педагогічні працівники закладів освіти	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
Робота з батьками					
8.12	Розвиток і психокорекція батьківського ставлення до проявів автономності юнаками та юнками (М.В. Яцюк)	Призначена для розвитку та психокорекції батьківського ставлення до проявів автономності юнаками та юнками	Юнацький вік	Вчена рада ВОПОПП від 7 листопада 2012 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOEFUjvbEwyOGxDcmFCRWM/view
8.13	Програма тренінгових занять	Програма спрямована на розвиток психологічної	Для батьків та педагогів	Схвалено рішенням обласної експертної комісії науково-	Режим доступу: https://cloud.mail.ru/public/Hptr/ZKyk31u6K

	«Таємниці світу дитинства». Укладач: Сімак О.І., практичний психолог ДНЗ №2 «Посмішка» м.Чернівці	компетентності батьків та педагогів		методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 16 листопада 2016, № 29	
8.14	Розвиток і психокорекція батьківського ставлення до проявів автономності юнаками та юнками (М. Яцюк)	Призначена для розвитку психокорекції батьківського ставлення до проявів автономності юнаками та юнками	Юнацький вік	Вчена рада ВОПОПП протокол №6 від 7 листопада 2012 р. Розвиток автономності особистості в юнацькому віці у системі сімейних взаєностосунків: Монографія (Томчук М.І., Яцюк М.В.)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOEFUjvbEwyOGxDcmFCRWM/view
9. Психологічний супровід випускників закладів освіти під час ЗНО					
9.1.	Тренінгова програма з розвитку психологічної готовності учнів до ЗНО (автор-упорядник: Твардовська О.І.)	Формування психологічної готовності учнів до участі у ЗНО	Учні 11 класу	Затверджено рішенням обласної експертної комісії Чернівецького обласного центру практичної психології і соціальної роботи ОІППО	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1uuMCq3ABk3Rfc11zThz46gCInGe3qz4V/view

10. Робота з дітьми з особливими потребами

10.1.	Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку «Віконечко» Сак Т.В.	Розвиток дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	Діти від 3 до 7 років	Гриф Міністерства освіти і науки від 12.04.2013 протокол №1/11-6943	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/17euNrFFmR8C18mHw3_CRIDhXQeDDYxM1/view
10.2.	Блеч Г.О. Програмно-методичний комплекс «Формування уявлень про навколишнє середовище у дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю»		Діти від 3-4 до 7-8 років	Рекомендовано комісією із спеціальної педагогіки Науково-методичної ради з питань освіти і науки, молоді та спорту України від 10.04.2012 протокол № 2	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1ea1-Q_4wZQ1k4QeDwauqF3CJ0AU8pQ_o/view
10.3.	Корекційна програма «Арт-терапія, як метод корекційно-реабілітаційного впливу в роботі з дітьми дошкільного	Корекційно-реабілітаційний вплив в роботі з дітьми, що мають відхилення в розвитку	Діти дошкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 14.05.2014 протокол № 14	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598

	віку, що мають відхилення в розвитку» / автор-упорядник Сухіна Н. В.				
10.4.	«Казкотерапія як метод психотерапевтичного впливу на дитину, яка має порушення зору»	Застосування казкотерапії у роботі з дітьми, які мають порушення зору	Вихованці ДНЗ	Рішенням методичної ради ЦМСПС управління освіти Кіровоградської міської ради від 22.05.2015 протокол № 6	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1F4-Cc5V424O4V-Qnbu9_GjYTHspGV4qcukXt8NOT4ts/edit
10.5.	Корекційно-розвивальна програма «Калейдоскоп емоцій», упорядник: Білоус Н.С., практичний психолог СДНЗ № 36 для дітей з порушенням опорно-рухового апарату м. Чернівці	Спрямована на розвитку емоційної сфери	Діти середнього дошкільного віку з обмеженими можливостями (ДЦП, зі збереженим інтелектом)	Затверджено засіданням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи ІППОЧО від 02.03.2016 (протокол № 28)	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
10.6.	Корекційно-розвивальна	Корекція пізнавальної сфери	Учні початкових класів	Експертною комісією при Центрі практичної	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598

	програма «Розвиток пізнавальних процесів молодших школярів хворих на ДЦП в умовах інклюзивного навчання» / автор-укладач Лисечко В.П.			психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	
10.7.	Комплексна корекційна програма для роботи з учнем молодшого шкільного віку з вадами розумового розвитку / автор-укладач Бережна А.В.	Розвиток пізнавальних процесів	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
10.8.	Корекційно-розвивальна програма / автор-укладач Циганенко О.М.	Корекція та розвиток емоційно-вольової сфери дітей з особливими освітніми потребами	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
10.9.	Корекційно-розвивальна програма «Сходинки	Мета програми: сприяти розвитку розумової та пізнавальної	Діти 5-7 років	Затверджено рішенням обласної Експертної комісії	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1clfeMChQQyp_p4e2m0QEXuH-M2SpOOCxK/view

	розвитку розумової та пізнавальної активності дітей із ЗПР»	діяльності, удосконаленню навичок спілкування, вмінню працювати у групі дітей старшого дошкільного віку.		науково-методичного Центру практичної психології і соціальної роботи Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області 16 лютого 2012р. Протокол № 20	
10.10.	«Сходінки розвитку розумової та пізнавальної активності дітей із ЗПР» Колесник А.І.	Розвиток та вдосконалення розумової діяльності та пізнавальної активності	5 - 7 років	Затверджено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного Центру практичної психології і соціальної роботи Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області від 16 лютого 2012р. протокол № 20 Голова Експертної комісії Романовська Д.Д	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/18jgqfBMDfx74mvmGTWwbQy34CSek39xS/view
10.11.	Корекційно-розвивальна програма з розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, які	Активізація розвитку пізнавальних процесів, корекція психічних процесів до досягнення рівня вікової норми	6 років	Затверджено рішенням Обласної Експертної комісії НМЦППСР ІППО Чернівецької області від 16 лютого 2012 протокол № 20	Режим доступу: berezne.lib.rv.ua/berezne/files/soc2.pdf

	мають труднощі в навчанні Е.Г.Адамчук				
10.12.	Корекційно-розвивальна програма з розвитку особистісної сфери та попередження психоемоційних порушень. Автор-укладач: практичний психолог Черепковецької ЗОШ І-ІІІ ступенів Глибоцького району Хаю О.В.	Спрямована на розвиток особистісної сфери та попередження психоемоційних порушень дітей 6-10 років з особливими потребами	Діти 6-10 років з особливими потребами, які перебувають на індивідуальній формі навчання	Затверджено рішенням Обласної Експертної комісії НМЦППСР ІІПОЧО з експертизи психологічного та соціологічного інструментарію, який застосовується в навчальних закладах Чернівецької області від 02.03.2016 (протокол №28)	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/news/2_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%BC%D0%B0_%D0%A5%D0%B0%D1%8E_%D0%9E.%D0%92..doc
10.13.	«Віконечко» Програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку/ за ред. проф. Т.В. Сак	Навчання та виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	Від до 7 років	Інститут спеціальної педагогіки Національної Академії педагогічних наук України Гриф Міністерства освіти і науки від 12.04.2013 № 1/11-6943	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1Kpj_XrndWEKCWRJcCYNFLnnD6JmD_JGG/view

10.14.	Програма індивідуальних корекційно-розвивальних занять для роботи з дітьми з легкою розумовою відсталістю Сольська У.П.	Активізація та стимулювання пізнавальної діяльності, розвиток емоційно-вольової сфери, набуття комунікативних навичок і вмінь, навичок співпраці у дітей з легкою розумовою відсталістю	9–10 років	Затверджено Рішенням експертної комісії науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області від 1 листопада 2012 протокол № 22 Голова Експертної комісії Романовська Д.Д	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1MePFH9OV2GSjh15w22YjRUnNT73bhhx/view
10.15.	Програма корекційно-розвивальних занять / автор-укладач Циганенко О.М.	Корекція та розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами	Учні 10-12 років	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
10.16.	Комплексна корекційна програма для роботи з першокласниками з вадами розумового розвитку / автор-укладач Бережна А.В.	Розвиток пізнавальних процесів, формування пізнавальної активності	Учні 1-го класу	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 23.09.2013 протокол № 13	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
10.17.	Розвиток та вдосконалення	Розвиток та вдосконалення	Учні 3-4 класів	Експертною комісією при Центрі практичної	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598

	розумової діяльності, пізнавальної активності дітей з легкою формою затримки психічного розвитку / автор-укладач Бежан В.В.	розумової діяльності та пізнавальної активності		психології і соціальної роботи ПОППО від 02.06.2016 протокол № 18	
10.18.	Індивідуальна програма корекційно-розвивальних занять для роботи з дитиною 5 класу з легкою розумовою відсталістю / автор-укладач Бережна А.В.	Розвиток пізнавальних процесів, формування пізнавальної активності	Учні 5-го класу	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 27.05.2015 протокол № 16	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
10.19.	Індивідуальна програма корекційно-відновлювальної роботи з учнями підліткового віку з проблемами в розвитку пізнавальної	Забезпечує психологічний супровід корекційного розвитку дитини, що охоплює пізнавальну, емоційну, мотиваційну та поведінкову сфери особистості учня, враховуючи при	Підлітковий вік	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи ІППО Чернівецької області від 01.03.2017 (протокол №30).	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-03/30/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%A7%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%90.%D0%9E.%D0%9D%D0%B8%D0%B7%D1%8F%D0%BB%D0%B8%D0%BA_%D0%AE.%D0%9E..docx

	сфери та поведінці (індивідуальна та інклюзивна форми навчання), укладачі: Гончарова-Чагор А.О., методист ММЦ управління освіти Чернівецької міськради; Низялик Ю.О., практичний психолог ЗОШ№8 м. Чернівці	цьому індивідуальні та вікові особливості			
10.20.	Освіта аутистів: від міфу до реальності Навчально-наочний посібник Скрипник Т.В.	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аутизмом з опорою на їхні ресурси	Учасники НВП	Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту спеціальної педагогіки НАПН України від 24.04.2014 року протокол № 4	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1z8UWPRaK7tiZU52erLUZ2_JT6eWLkRvh/view
10.21.	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливими освітніми потребами. Навчально-	Стимуляція пізнавальної активності та створення умов для пізнавальної діяльності дітей з	Для фахівців психологічної служби, студентів психолого-педагогічних факультетів,	Рекомендовано науково-методичною радою комунальної науково-методичної установи «Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FYn5V8rbLejciGV3O6vxtDJhjfEGCf5/view

	методичний посібник Ціпан І. І.	порушеннями розумового розвитку	педагогічних працівників навчальних закладів.	ради (від 08 лютого 2013, протокол № 2)	
10.22.	Методичний посібник «Розвиток саморозуміння та самосприйняття під час комунікації учнів підліткового віку із затримкою психічного розвитку на уроках спілкування», Токова В. Б., практичний психолог спеціальної загальноосвітньої школи I-II ступенів № 2 Кіровоградської міської ради Кіровоградської області	Розвиток саморозуміння та самосприйняття під час комунікації учнів підліткового віку із затримкою психічного розвитку на уроках спілкування	13-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1XZBUBUUmVRnqzis_IvamiVkJYWIULcLW-NpRESnzVI10/edit

10.23.	Методичний посібник «Психолого-педагогічний супровід дітей з вадами зору», Кваша Т.І., практичний психолог спеціального дошкільного навчального закладу (ясел-садка) № 46 «Краплинка» м. Кропивницького	Застосування казкотерапії у роботі з дітьми, які мають порушення зору	2-7 років	Схвалено вченою радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 07.02.2017 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1-2tsuMgZilyfFtZD6xmIMuaUVE0LYVUW_zvU5W_wLVw/edit
10.24.	Програма корекційно-розвивальних занять / автор-укладач Циганенко О. М.	Корекція та розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами	Учні 10-12 років	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
10.25.	Корекційно-розвивальна програма / автор-укладач Циганенко О. М.	Корекція та розвиток емоційно-вольової сфери дітей з особливими освітніми потребами	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
10.26.	Корекційно-розвивальна програма «Розвиток	Корекція пізнавальної сфери	Учні початкових класів (6-9 років)	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598

	пізнавальних процесів молодших школярів хворих на ДЦП в умовах інклюзивного навчання» / автор-укладач Лисечко В. П.			(протокол №18 від 02.06.2016 р.)	
10.27.	Допомога дитині дошкільного віку з розладами спектру аутизму Т.Л.Ставицька	Розвиток пам'яті, уваги, мислення, уяви, творчих здібностей, сприйняття, відчуття, мови, загальної та дрібної моторики	Дошкільний вік	Рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії і методики виховання, психології та інклюзивної освіти (протокол № 4 від 20.11.2017р.)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1GU-9Luk-f3cqisg3J-ONjajTDUq8Icba/view
10.28	Методичний посібник «Розвиток саморозуміння та самосприйняття під час комунікації учнів підліткового віку із затримкою психічного розвитку на уроках спілкування», Токова В. Б., практичний	Розвиток саморозуміння та самосприйняття під час комунікації учнів підліткового віку із затримкою психічного розвитку на уроках спілкування	Учні 13-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1XZBUBUUmVRnqzis_IvamiVkYWIULcLW-NpRESnzVI10/edit

	психолог спеціальної загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів № 2 Кіровоградської міської ради Кіровоградської області				
10.29	Методичний посібник «Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в контексті інклюзивної освіти» (укладач: Комарова О. М., практичний психолог Полігонівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Вітовської районної ради)	Інклюзивне навчання	Учні 1–11 класів	Протокол № 6 від 29.05.2017 засідання обласної експертної комісії щодо здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію на базі навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6dU1EcFkxdWg2UXc
10.30	Програмно-методичний комплекс	Робота з дітьми зі змішаними специфічними	Діти 4–6 років	Протокол № 3 від 29.03.2016 спільного засідання науково-	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6NDc5dDlrMmRaWjA

	«Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота з дітьми зі змішаними специфічними розладами психічного розвитку» (укладач: Мінесва І. М., практичний психолог вищої категорії, психолог-методист дошкільного навчального закладу № 8 «Казка» Южноукраїнської міської ради)	розладами психічного розвитку		методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	
10.31 1	Програма для розвитку пізнавальної і емоційної сфер дитини з ЗПР. Укладач: Палько С.М., практичний психолог Стерченської ЗОШ І-ІІІ ст.	Спрямована на розвиток емоційної і пізнавальної сфер дитини у якій спостерігається затримка психічного розвитку	Учні початкових класів	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46

	Глибоцького р-н				
11. Робота з особами з девіантною поведінкою					
11.1.	Програма курсу корекційних занять зі зниження агресивності дітей, укладач Дмитрюк О.С. практичний психолог ДНЗ №4	Спрямована на зниження агресивності дітей 5-6 років	Діти 5-6 років	Затверджено рішенням експертної комісії науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи ІППОЧО від 01.11.2012 (протокол № 22)	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/dmitryuk-dnz4-progr-znizhennya-agresivnosti-ditej-5-6-rokiv.doc
11.2.	«Система роботи практичного психолога щодо попередження виникнення агресивних реакцій у молодших школярів»	Корекція агресивної поведінки молодших школярів	Учні початкової школи	Рішенням методичної ради ЦМСПС управління освіти Кіровоградської міської ради від 22.05.2015 протокол № 6	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1b3KGYh31HO3eq0ON1AZ6nID98Y-nSQvoINHmWNWHe0k/edit

11.3.	Корекційно-відновлювальна програма «В злагоді з собою та іншими» / автор-укладач Фалько Н.В.	Корекція та профілактика психоемоційних порушень, агресивної поведінки	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО від 14.05.2014 протокол № 14	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily?id=598
11.4.	Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки	Теоретико-методологічні аспекти роботи спеціалістів психологічної служби з проблеми девіантної поведінки дітей. Організація корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи з дітьми з девіантною поведінкою в умовах ЗНЗ. Використання арт-терапевтичних технік у роботі з девіантними дітьми	Діти «групи ризику»	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи (протокол № 6 від 24.07.2014 р.)	Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/106602/1/%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B8_%D1%8F%D0%BA%D1%96_%D1%81%D1%85%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%8F%D0%B2%D1%83_%D0%B4%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8.pdf
11.5.	Чаглий І.Д., Бринь А.Б. Корекційно-розвивальна програма «Кроки до дорослості»	Попередження соціально-небажаних вчинків підлітка	12 – 13 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view
11.6.	Полозюк Ю. М. Програма психолога –	Визначення причин агресивності, оптимізація та	12 – 14 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view

	педагогічної корекції агресивних проявів у дітей підліткового віку «Життя без агресії» (для підлітків 12-14 років)	підтримка процесу становлення еґо-ідентичності підлітків, освоєння ефективних способів виходу з конфліктних ситуацій		центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	
11.7.	Шостак Т.М. Корекційно-розвивальні заняття «Попередження та корекція девіантної поведінки в підлітковому віці»	Профілактика девіантної форми поведінки, вироблення шляхів попередження та боротьби з негативною поведінкою	13 – 16 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view
11.8.	Комар Н.А. Програма корекції девіантної поведінки у підлітків	Розвиток навичок спілкування, формування толерантного ставлення до людей та уміння конструктивно виходити з суперечливої ситуації	13 – 16 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view
11.9.	Боцвінко М.М. Корекційно – розвивальна програма «Розв’язання	Навчання розв’язувати проблеми, що викликають у підлітків неприємності	13 – 16 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view

	складних проблем»			роботи від 24.07.2014 протокол № 6	
11.10.	Заварова Н.В., Луценко І.В. Корекційна програма подолання агресії у дітей з девіантною і делінквентною поведінкою	Навчання альтернативних (соціально-прийнятних) способів задоволення власних потреб і взаємодії з навколишніми	13 – 16 років	Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 24.07.2014 протокол № 6	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FDrE-qylfVLtFjL-Y3w_tV7yeo3m2N60/view
11.11.	«Скарбничка дитячої душі» О. Р. Янчук	Корекційна програма по роботі з девіантними підлітками	12 – 15 років	Схвалено Експертною комісією відділу освіти Костопільської РДА від 12.04.2013 протокол № 2	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/11StBCWZYf944eLbezBvXBHRYkTRD0PjL/view
11.12.	Програма корекції девіантної поведінки у підлітків Н. А. Комар	Корекційна програма по роботі з девіантними підлітками	12 – 16 років	Схвалено Експертною комісією управління освіти Кузнецовська від 24.01.2013 протокол № 1	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1QA6mkXIKy0V1HLXqvxHCXqfDSecXDjJz/view
11.13.	Корекційно-розвивальні заняття «Попередження та корекція девіантної поведінки у підлітковому віці» Т. М. Шостак	Корекційно-розвивальна програма по роботі з девіантними підлітками	12 – 16 років	Схвалено Експертною комісією відділу освіти Острозької РДА від 16.05.2013 протокол № 2	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1DAT-BAaaPUq1fmOJxEJ2XxAapNUGDnHo/view

11.14.	«Корекційно-розвивальна програма зняття агресивних станів у дітей та підлітків», укладач: практичний психолог ДВНЗ «Чернівецький політехнічний коледж» Оксіна Н.В.	Метою програми є розширення адаптаційних можливостей дітей та підлітків з агресивною поведінкою та формування позитивної самооцінки	Підлітки	Затверджено засіданням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи ІППОЧО від 02.03.2016 (протокол № 28)	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
11.15.	Методичний посібник «Формування навичок здорового способу життя. Методи роботи соціально-психологічної служби з різними видами психологічної залежності у школярів»	Формування навичок здорового способу життя, методів роботи соціально-психологічної служби з різними видами психологічної залежності у школярів	Учні 1-11 класів, педагогічні працівники, батьки	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 10	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1LW8bW_sSFB1cRRwFXL1SxdetHADaOIN05kbHX3Kj_ZABM/edit
11.16.	Методичний посібник «Особливості організації	Організація соціально-педагогічної роботи з функціонально неспроможними	12-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1qF00nTc0zclpGg_fNTpZhL8SNiRw49c9C7R7yuetzDQ/edit

	соціально-педагогічної роботи з функціонально неспроможними сім'ями. Подолання девіантної поведінки підлітків шляхом налагодження батьківсько-дитячих відносин»	сім'ями з метою подолання девіантної поведінки підлітків		від 10.12.2015 року, протокол № 10	
11.17.	Методичний посібник «Система роботи практичного психолога щодо попередження виникнення агресивних реакцій у молодших школярів», Безай О.В., практичний психолог дошкільного навчального закладу (ясел-	Профілактика та корекція виникнення різних форм агресивних реакцій у дітей молодшого шкільного віку.	2-6 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 26.01.2016 року, протокол № 1	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1ceUVIHuSuN-EsZXRI8p0kBBBsblbSuvKyssGbTkcBf4/edit

	садка) № 72 «Гномик» комбінованого типу м. Кропивницького				
11.18.	Організація роботи з дітьми групи ризику Укладачі: Марінушкіна О.Є., Вишнева І.М.	Основні завдання спецкурсу: 1) ознайомити соціальних педагогів з певним обсягом теоретичних знань щодо сутності проблеми девіантної поведінки дітей, підлітків та молоді; 2) сформувані методичні і практичні навички та вміння у соціальних педагогів щодо здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей групи ризику, профілактики соціально небезпечних явищ, просвітницької діяльності тощо; 3) поглибити вміння аналізувати, синтезувати наявні та отримані знання, літературу, методичні	Соціальні педагоги	Обговорено і затверджено на засіданні кафедри валеологічної та інклюзивної освіти КВНЗ «ХАНО» Протокол №11 від 20.12.14 р.	Режим доступу: http://psihologi1.blogspot.ru/p/blog-page_28.html

		рекомендації що стосуються роботи з дітьми групи ризику, девіантними дітьми; 4) ознайомити соціальних педагогів з нормативно-правовою базою по організації діяльності соціального педагога з дітьми групи ризику. 5) поглибити знання щодо сутності основних і інноваційних методів, форм, напрямів та технологій роботи соціального педагога з дітьми групи ризику в учбовому закладі			
11.19.	Корекційно-розвивальна програма «Розвиток розумової діяльності та пізнавальної активності дітей із затримкою психічного розвитку» / автор – укладач Галушко Т. В.	Розвиток пізнавальних процесів, формування пізнавальної активності	Діти старшого дошкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОШПО (протокол № 20 від 13.04.2017 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598

11.20.	Комплексна корекційна програма для роботи з учнем молодшого шкільного віку з вадами розумового розвитку / автор-укладач Бережна А. В.	Розвиток пізнавальних процесів	Діти молодшого шкільного віку	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
11.21.	Розвиток та вдосконалення розумової діяльності, пізнавальної активності дітей з легкою формою затримки психічного розвитку / автор-укладач Бежан В. В.	Розвиток та вдосконалення розумової діяльності та пізнавальної активності	Учні 3-4 класів	Експертною комісією при Центрі практичної психології і соціальної роботи ПОІППО (протокол №18 від 02.06.2016 р.)	Режим доступу: http://poippo.pl.ua/pidrozdily/tsentr-praktychnoi-psykholohii-i-sotsialnoi-roboty?id=598
	Методичний посібник «Особливості організації соціально-педагогічної роботи з функціонально неспроможними	Організація соціально-педагогічної роботи з функціонально неспроможними сім'ями з метою подолання девіантної поведінки підлітків	Учні 12-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 10	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1qF00nTc0zclpGg_fNTpZhL8SNiRw49c9C7R7yuetzDQ/edit

	сім'ями. Подолання девіантної поведінки підлітків шляхом налагодження батьківсько- дитячих відносин» (узагальнення досвіду роботи творчої групи соціальних педагогів м. Кропивницького)				

12. Попередження насильства

12.1	Програма тренінгових занять «Організація роботи з розв'язання проблем насильства в школі»	Попередження та подолання насильства в дитячому середовищі	Дорослі	Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах засіданням науково- методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (Лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки , молоді та спорту України	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1JQfBwvWs8iUo-lpSS5gBiSS4bp43K0uN/view

				від 03.07.12.№ 14. 1/ 12-Г-155	
12.2	Програма тренінгових занять з педагогічними працівниками «Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі Дубровська Є.В., Ясеновська М.Е. Упорядники: Дубровська Є.В., Ясеновська М.Е. Редакційна група: Алексеєнко М.К., Дендебера М.П, Соловйова О. Д.	Попередження та подолання насильства в школі	Педагогічні працівники діти, батьки	Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах засіданням Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 03.07.12 № 14.1/12-Г-155	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1gDrsxGTjcqYoLgL-pJD9QGrwfq43ZxN/view
12.3	Соціальна і корекційна з робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї	Корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї	Особи, які вчинили насильство в сім'ї	Схвалено для використання в закладах освіти Комісією з виховної роботи у вищих навчальних закладах Науково-методичної ради Міністерства від 25.01.2013 протокол № 1 д	Режим доступу: la-strada.org.ua/ucp_file.php?c=L1wMwNSOSStT3T4UZzQ162a272bX8Y8

12.4	Комплексна програма соціально-психологічного тренінгу «Нове покоління». Укладач: Гончарова-Чагор А.О., методист міського методичного центру управління освіти Чернівецької міської ради	Програма спрямована на профілактику та корекцію проявів некерованої агресивності та насилля в шкільному середовищі	Для учнів 5-11 класів	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 01 березня 2017, № 30	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-03/30/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%A7%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%90.%D0%9E..doc
12.5	Програма тренінгових занять «СТОП-Булінг». Укладачі: Кацалап В.В., практичний психолог Чернівецької гімназії №7, Савкова І.О., соціальний педагог Чернівецької гімназії № 7.	Програма спрямована на профілактику та корекцію проявів насилля в шкільному середовищі	Для учнів 5-11 класів	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 01 березня 2017, № 30	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-30/30/%D0%9A%D0%B0%D1%86%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BF%D0%92.%D0%92.%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.%D0%9E..doc
12.6	Програма «Толерантне	Спрямована на розвиток соціально-	Підлітки	Схвалено засіданням обласної експертної	Режим доступу:

	спілкування». Укладач: Кривохижа Т.В., практичний психолог ДВНЗ «Чернівецький транспортний коледж»	комунікативних вмінь та навичок безконфліктної взаємодії		комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31	http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
12.7	Навчально-методичний посібник «Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі»	Спрямований на системну тренінгову роботу з дітьми, батьками та педагогами задля подолання насильства над дітьми в школі.	Посібник стане в нагоді вчителям, соціальним педагогам, психологам та іншим спеціалістам, які працюють безпосередньо з дітьми	Посібник видається в рамках проекту «Попередження насильства над дітьми в школі», що здійснюється ВГО «Жіночий консорціум України» за фінансової підтримки шведської громадської організації Save the Children Sweden.	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1EhPw0H5UyRp-VGE0AVAotbclUjStc21/view?usp=sharing
12.8	Методичні рекомендації Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в загальноосвітньому навчальному закладі	Спрямований на подолання насильства через відповідне управління діяльністю загальноосвітнього навчального закладу.	Рекомендації стануть в нагоді директорам та директоркам, вчителям та вчителькам, соціальним педагогам та педагогиням, психологам та	Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах. Лист Державної наукової установи "Інститут модернізації змісту освіти" Міністерства освіти і науки України від 17.10.2016 № 21/12-Г-769.	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1yvFLUYggZuU5bJaiBhhQ6tg22PKSpvvl/view?usp=sharing

			психологиням, та іншим спеціалістам та спеціалісткам, які працюють з загальноосвітніми навчальними закладами щодо попередження насильства щодо дітей		
12.9	Комплексна Програма корекційно-реабілітаційної роботи з дівчатами (14-18 років) та жінками, які пережили насильство або належать до групи ризику	Спрямована на роботу з з дівчатами та жінками, які пережили насильство або належать до групи ризику	Дівчата (14-18 років) та жінки	Рекомендовано до друку вченою радою Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, протокол № 7 від 04.03.2014 р. Рекомендовано до використання Міністерством соціальної політики України (лист від 22.10.2014 р. № 138/59/206-14)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1wgnjizblsS8WJGS-nHG9gLHbq9loXEhd/view?usp=sharing
13. Робота з особами, які потрапили в складні життєві обставини					
13.1	Агресія. анексія. конфлікт соціально-педагогічна та психологічна відповідь на	Адресна психологічна допомога дітям з внутрішньо переміщених сімей	6-7 років	Рекомендовано до друку вченою радою ХНПУ ім. Г.С. Сковороди від 24.06.2016 протокол № 5 та радою Українського науково-методичного центру	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1885Yt9Q608NoBguuqjZxGoxZ6nNZuVdf/view

	виклики для дітей			практичної психології і соціальної роботи НАПН України від 07.07.2016 протокол № 6	
13.2	Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період	Психологічна допомога дітям і сім'ям, які постраждали внаслідок військового конфлікту	Молодший шкільний, підлітковий, юнацький вік	Рекомендовано до друку радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України від 29.04.2014 протокол № 3	Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%2008_09_14.pdf
13.3	Корекційно-розвивальна програма: «Корекція поведінки дітей, які перебувають на обліках»	Програма та інформаційно-методичні матеріали спрямовані на надання соціально-психологічної допомоги неповнолітнім, які перебувають на обліках; підготовку, підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з неповнолітніми, що вчинили правопорушення.	Учні схильні до девіантної поведінки	Схвалено експертною комісією при обласному центрі практичної психології і соціальної роботи ПОППО, протокол № 13, 2013	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1YsszAfddQ7H9CaxuoXBo6nt04BgbPUvg/view
13.4	Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям	Надання психологічної допомоги постраждалим унаслідок масових	Для класних керівників, соціальних педагогів,	Рекомендовано до друку вченою радою ХНПУ ім. Г.С. Сковороди (протокол №3 від 12.06.15) та радою	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1ttTa9PFMw0SA4U3_1KjoOHwIT4cVFqx5/view

	з дітьми в період військового конфлікту	зіткнень і бойових дій, вимушеним переселенцям, особливо дітям	практичних психологів, педагогічних і соціальних працівників, студентів вищих навчальних закладів педагогічного та соціального профілю, фахівців громадських організацій, широкого кола громадськості	Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України (протокол № 6 від 30.04.2015)	
13.5	Правила безпеки та можливості отримання допомоги в період конфлікту в Україні	Методичні рекомендації з формування навичок безпечної поведінки в дітей в умовах суспільної кризи та збройного конфлікту в країні	Для педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів педагогічного профілю, фахівців громадських організацій, широкого кола громадськості	Рекомендовано до друку радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України (протокол № 9 від 02.10.2014)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1UY7TLcJF7RP2235ld451TscVLP_kXowR/view
14. Інше					
14.1	«Години психолога» Соколюк Оксана Богданівна, практичний психолог	Методична розробка	Учні початкових класів	Затверджено науково-методичною радою Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/19PHblMgOhxBkt0gY8XoyFH2V5Y32Z9U7/view

				Протокол № 1 від 03.03.2017 р.	
14.2	Конфлікти в освіті. Шкільна медіація Автори-укладачі: Марінушкіна О.Є., Джандар З.З.	Основні завдання спецкурсу: - надати учасникам повне інформаційне забезпечення за вказаною темою; - допомогти усвідомити власний досвід та індивідуальні стереотипи поведінки в конфлікті; - поширити “репертуар” поведінкових реакцій в конфлікті за рахунок формування в учасників навичок конструктивних взаємодій і співпраці; - ознайомити учасників з теоретичними та практичними аспектами діяльності Служби медіації (шкільного посередництва).	Педагогічні працівники, практичні психологи, соціальні педагоги	Обговорено і затверджено на засіданні кафедри валеологічної та інклюзивної освіти КВНЗ «ХАНО» Протокол №11 від 20.12.14 р.	Режим доступу: http://psihologi1.blogspot.ru/p/blog-page_28.html
14.3	Корекційно-розвивальна програма «Сходинки до	Програма спрямована на підвищення психологічної культури студентів, формування	Для підлітків та студентів I-II курсів коледжів і технікумів	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру	Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/2017-03-03/30/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE

	себе». Укладач: Горожанська І.Є., практичний психолог Державного вищого навчального закладу «Чернівецький коледж дизайну та економіки»	стресостійкості й асертивності, сприяння самопізнанню і саморозвитку, гармонізації власного «Я» та стосунків з оточенням, курівництво своїми емоціями і поведінкою		практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 01 березня 2017, № 30	%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.%D0%84..docx
14.4	Програма корекційно-відновлювальних занять «Стежинками добра» для вихованців ДНЗ (укладачі: Товстоляка Я. М., методист із психологічної служби відділу освіти, молоді та спорту Вітовської районної ради, Сафонова І. В., вихователь-методист ДНЗ № 134 Вітовської районної ради,	Розвиток комунікативних здібностей, товаришкості та вміння працювати в команді	діти 4–6 років	Протокол № 6 від 29.05.2017 засідання обласної експертної комісії щодо здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію на базі навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6NzU4b3ZOZkN4b2c

	Артьоменко А. І., практичний психолог ДНЗ № 82 Вітовської районної ради)				
14.5	Корекційно-розвивальна програма розвитку психомоторних та сенсорних процесів у дітей 4–6 років «Розумні рухи» (укладач: Урус Н. М., практичний психолог вищої категорії, психолог-методист дошкільного навчального закладу № 12 Миколаївської міської ради)	Розвиток психомоторних та сенсорних процесів	Діти 4–6 років	Протокол № 3 від 29.03.2017 спільного засідання науково-методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6ZERPb0ZGQ2hyMjA
14.6	Тренінг спілкування як форма роботи з учасниками НВП Лемешева Т.Є.	Розвиток комунікативних навичок	Учні, батьки та педагоги	Рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної, початкової освіти й психології (протокол № 7 від 15 грудня 2016 року)	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1stF60-j-JuZNvmL9IovU1KYX8u6XcYGG/view

14.7	Методичний посібник «Формування навичок здорового способу життя. Методи роботи соціально-психологічної служби з різними видами психологічної залежності у школярів» (узагальнення роботи творчої групи практичних психологів та соціальних педагогів м. Кропивницького)	Формування навичок здорового способу життя, методів роботи соціально-психологічної служби з різними видами психологічної залежності у школярів	Учні 1-11 класів, педагогічні працівники, батьки	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 10	Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1LW8bWsSFB1cRRwFXL1SxdetHADaOIN05kbHX3KjZABM/edit
14.8	Програма тренінгу розвитку та психокорекції автономності в юнацькому віці (М. Яцюк)	Призначена для розвитку та психокорекції автономності в юнацькому віці	Юнацький вік	Вчена рада ВОІПОПП протокол №6 від 7 листопада 2012 р. Розвиток автономності особистості в юнацькому віці у системі сімейних взаємостосунків:	Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOEFUjvbEwyOGxDcmFCRWM/view

				Монографія (Томчук М.І., Яцюк М.В.)	

Додаток Б.3

Профілактична робота

	Методика (назва, автор)	Спрямування	Вікова категорія	Схвалено (відповідна вчена рада, дата, № витягу), сертифікат	Інструментарій	Електронне посилання
	1	2	3	4	5	6
Профілактична робота						
1.	Методичний посібник «Особливості впровадження програми «Рівний-рівному» у загальноосвітній навчальний заклад на засадах формування в учнів почуття відповідальності за своє здоров'я та поведінку» Буряк О.В., соціальний педагог КЗ «Навчально-виховне об'єднання № 32 «Спеціалізована	Особливості впровадження програми «Рівний-рівному» у загальноосвітній навчальний заклад на засадах формування в учнів почуття відповідальності за своє здоров'я та поведінку	13-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 1		Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1UpnOSlg31_6ZD0emYe4oqw4wzDWxkADMhQ9wIYZGLK8/edit

	загальноосвітня школа I-III ступенів, позашкільний центр «Школа мистецтв» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області					
2.	Методичний посібник «Розвиток соціально – комунікативних здібностей як засобу реалізації в суспільстві», Ларіонова О. М., практичний психолог Дмитрівської загальноосвітньої школи №2 Знам'янського районної ради Кіровоградської області	Розвиток соціально – комунікативних здібностей учнів на основі вивчення і застосування сучасних новітніх технологій і програм.	6-17 років	Схвалено науково-методичною радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 10.12.2015 року, протокол № 1		Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1b6k8Ty08b2n5tQAfp_mNBSJUBuBdnwuldHi5UdL_xyM/edit
3.	Методичний посібник «Робоча книга методиста», Чебоненко В.Ф., завідувач обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»	Практичні рекомендації щодо планування роботи та ведення документації практичного психолога і соціального педагога. Містить законодавчі документи, які регулюють діяльність психологічної служби, розкриваються вимоги до ведення основної документації, а також надаються зразки	Практичні психологи і соціальні педагоги	Схвалено вченою радою КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 29.12.2015 року, протоко № 4		Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1uk63fuHHVWZVFBMCq-AkrZFu4xRml5KID0WWdV0OnJ4/edit

		ведення журналів, протоколів, індивідуальних карток, створення циклограми організації роботи психологічної служби.				
4.	Соціально-психологічна підтримка дітей, які переживають батьківську втрату (Томчук М.І., Яцюк М.В.)	Навчально-методичний інструментарій для дитячих та шкільних психологів, соціальних працівників та педагогів, які долучаються до супроводу дітей у період переживання горя втрати рідних	дошкільний, молодший шкільний, підлітковий та юнацький вік	Науково-методична рада КВНЗ "Вінницька академія неперервної освіти" N 5 від 28.12.15		Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOefUjvNUtPajFHMDNRbm8/view
5.	Програма психологічного гуртка «Пізнай себе» для учнів середнього і старшого підліткового віку (укладач: Березніченко К. Д., практичний психолог вищої категорії М-Ларинської ЗОШ І-ІІІ ступенів Вітовської районної ради)	Профілактика шкідливих звичок, ранніх статевих стосунків та виховання гендерної рівності	учні 7–11 класів	Протокол № 6 від 29.05.2017 засідання обласної експертної комісії щодо здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію на базі навчально-методичної лабораторії практичної		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6cEIIv2R4dUotSGc

				психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти		
6.	Методична розробка «Форми і методи збереження та зміцнення професійного здоров'я як необхідна умова активної життєдіяльності, самореалізації творчого потенціалу педагога» (укладач: Гіштимулт Т.І., практичний психолог вищої категорії, психолог-методист Миколаївського муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки	Профілактика професійного вигорання	педагоги	Протокол № 3 від 29.03.2016 спільного засідання науково-методичної комісії та вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=0B8EkG1_V3vS6Nlh6ZFZYamVBZW8
7.	Програма психологічного супроводу дитини «З радістю – у садок». Укладач: Захливняк Н.М., практичний психолог ДНЗ № 18 м.Чернівці	Програма спрямована на підтримку психологічного стану дитини в період адаптації до умов ДНЗ	Для дітей дошкільного віку	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 16 листопада 2016, № 29		Режим доступу: https://cloud.mail.ru/public/KeRN/bXghG8qiT
8.	Програма психологічного супроводу процесу адаптації учнів 5 класів «Дружній клас – успіх кожного з нас!». Укладач: Колесник А.І.,	Програма спрямована на психологічний супровід процесу	Для учнів 5 класів	Схвалено рішенням обласної Експертної комісії науково-методичного центру		Режим доступу:

	методист РМЦ з психологічної служби управління освіти Глибоцької РДА	адаптації учнів 5 класів		практичної психології та соціальної роботи ІППО ЧО від 16 листопада 2016, № 29		https://cloud.mail.ru/public/B77G/x/FPeVatoM
9.	Виявлення та попередження випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми Укладачі: Марінушкіна О.Є., Носенко В.В., Вишнева І.М.	Основні завдання спецкурсу: 1) ознайомити працівників психологічної служби з певним обсягом теоретичних знань щодо сутності феномена насильства та його суспільних проявах; 2) сформувати методичні і практичні навички та вміння у практичних психологів та соціальних педагогів щодо здійснення соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу, профілактики соціально небезпечних явищ,	Практичні психологи, соціальні педагоги	Обговорено і затверджено на засіданні кафедри валеологічної та інклюзивної освіти КВНЗ «ХАНО» Протокол №11 від 20.12.14 р.		Режим доступу: http://psihologi1.blogspot.ru/p/blog-page_28.html

просвітницько-профілактичної діяльності щодо попередження та запобігання проявам насильства;

3) поглибити вміння аналізувати наявні та отримані знання, працювати з літературою, що стосується планування та організації роботи з дітьми, схильними до насильницьких дій;

4) ознайомити з можливостями співпраці практичних психологів та соціальних педагогів щодо організації роботи з дітьми схильними до насильства та дітьми, які постраждали від насильства;

5) ознайомити практичних психологів та

		соціальних педагогів з новими нормативно-правовими документами з питань профілактики та попередження насильницьких дій; б) поглибити знання щодо практичного оволодіння формами, методами, технологією та методикою роботи спеціаліста психологічної служби з питання виявлення та попередження випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми.				
10.	Профілактика маніпулювання свідомістю та запобігання торгівлі людьми	Основні завдання спецкурсу: 1) ознайомити працівників психологічної служби	Практичні психологи, соціальні педагоги	Обговорено і затверджено на засіданні кафедри валеологічної		Режим доступу: http://psihologi1.blogspot.ru/p/blog-page_28.html

Укладачі: Марінушкіна О.Є.,
Носенко В.В.

з певним обсягом теоретичних знань щодо сутності феномена маніпуляція та його суспільних проявах;

2)сформувати методичні і практичні навички та вміння у практичних психологів та соціальних педагогів щодо здійснення просвітницько-профілактичної та корекційно-розвивальної діяльності щодо попередження та запобігання проявам маніпуляції та психологічного насилля;

3)поглибити навички та вміння аналізувати наявну та отриману інформацію на ступінь відповідності її змісту дійсності та вміння протистояти

та інклюзивної освіти

Протокол №11 від
20.12.14 р.

маніпулятивному
впливу;

4)ознайомити з
можливостями
співпраці практичних
психологів та
соціальних педагогів
щодо організації
корекційно-
розвивальної роботи з
дітьми щодо розвитку
критичного мислення;

5)ознайомити
працівників
психологічної служби
з нормативно-
правовими
законодавчими
документами в
Україні, які
регламентують роботу
із захисту прав дитини
від психологічного
насилля, запобігання
всіх форм експлуатації
дитини та протидії
торгівлі людьми;

6)поглибити знання
щодо практичного

		оволодіння формами, методами, технологіями та методиками просвітницько-профілактичної роботи спеціаліста психологічної служби з питань протидії торгівлі людьми та запобігання дитячої експлуатації				
11.	Програма «Мистецтво бути батьками» Укладач: Боднар Л.І., практичний психолог Оршовецького ЗНЗ І-ІІІ ст. Кіцманського району	Спрямована на розвиток психологічної компетентності та культури батьків	на Батьки учнів закладів освіти	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32		Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
12.	Програма «Профілактика професійного вигорання фахівців	Спрямована на попередження	на Працівник и	Схвалено засіданням обласної експертної		Режим доступу:

	психологічної служби системи освіти». Укладач: Вашкеба Ю.М., методист-психолог РМК відділу освіти, молоді та спорту Кіцманської РДА	професійного вигорання практичного психолога (соціального педагога) системи освіти	психологічної служби системи освіти	комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32		http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
13.	Програма «Ми хочемо щоб нас любили». Укладачі: методист РМЦ управління освіти Глибоцької РДА; Рябко Л.І., соціальний педагог Луковицької ЗОШ І-ІІІ ст. Глибоцького р-н.	Спрямована на зниження рівня тривожності, зняття емоційного напруження та підвищення рівня комунікативності учнів	Діти раннього підліткового віку з неповних сімей	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 25.10.2017, протокол № 31		Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-13-01-29/2012-12-21-14-25-46
14.	Соціально-психологічна підтримка дітей, які переживають батьківську втрату (Томчук М.І., Яцюк М.В.)	Навчально-методичний інструментарій для дитячих та шкільних психологів, соціальних працівників та педагогів, які долучаються до супроводу дітей у	Дошкільний, молодший шкільний, підлітковий та юнацький вік	Науково-методична рада КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» № 3 від 24.06.16		Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dECkOEFUjvNUtPajFHMDNRbm8/view

	період переживання горя втрати рідних			

Додаток Б.4

Просвітницька робота

	Методика (назва, автор)	Спрямування	Вікова категорія	Схвалено (відповідна вчена рада, дата, № витягу), сертифікат	Інструментарій (надсилається електронною поштою або додається окремо)	Електронне посилання
	1	2	3	4	5	6
Просвітницька робота						
1.	Програма «Шляхи формування психологічної компетентності вчителя». Укладачі: Колесник А.І., методист РМЦ управління освіти Глибоцької РДА; Москалюк А.П., практичний психолог Тарашанської ЗОШ І-ІІІ ст. Глибоцького р-н	Спрямована на формування психологічної компетентності вчителя	Педагоги	Схвалено засіданням обласної експертної комісії науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи ІППОЧО 28.02.2018, протокол № 32		Режим доступу: http://ippobuk. cv.ua/index.ph p/org- struct/2012-12- 06-15-27- 32/2012-12-21- 13-01-29/2012-

						12-21-14-25-46
2.	Просвітницька програма «Розвиток здоров'язберезувальних компетентностей молоді»	Курс націлений на підвищення проінформованості та покращення рівня знань молодих людей з питань ВІЛ/СНІДУ, зниження дискримінації	Рекомендовано для учнів 13-15р., педагогічних працівників, батьків	Рішенням експертної комісії експертизи психологічного й соціологічного інструментарію Протокол №1 від 26.01.2017р. впроваджувати програму в ЗНЗ Тернопільської області.		Режим доступу: http://acet.org.ua
3.	Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі (Томчук С.М., Томчук М.І.)	Монографія для дитячих та шкільних психологів, соціальних педагогів, студентів спеціальності «Психологія», науковців	Дошкільний, молодший шкільний, підлітковий та юнацький вік	Вчена рада КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» протокол № 9 від 28.11.2017		Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B4dEckOEFUjvRIFEWjRkRGdHME1icVfVWDhJdzVmC0xXV2tn/view

3.	КОДЕКС БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА Методичний посібник	Посібник створено з метою протидії та запобігання негативних явищ серед учнівської молоді, як насильство, кібертретирування, секстинг, булінг тощо	Видання буде корисним адміністраціям закладів освіти, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, батькам, а також усім, хто працює у сфері попередження насильства над дітьми	Схвалено Міністерством освіти і науки України (протокол № 2 від 13 червня 2018 р.) Рекомендовано Вченою радою Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 2 від 25 квітня 2018 р.)		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=12Zt8jz4gTHy5vyIel2iGEtGcrxAdtaWA
4.	КОМПЛЕКТ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ «ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ МИРНИМ ШЛЯХОМ. БАЗОВІ НАВИЧКИ МЕДІАЦІЇ»	Посібник створено з метою впровадження системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом “рівний-рівному” та	Видання буде корисним адміністраціям закладів освіти, педагогам,	Схвалено для використання в закладах освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=1iHJsSTIIXJw9aomi3JX

		вирішення конфліктів мирним шляхом	практичні психологам, соціальним педагогам	(протокол № 3 від 01.08.2018 р.)		9d3iAm8BTTPuq
5.	ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ГУРТКА «ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ МИРНИМ ШЛЯХОМ. БАЗОВІ НАВИЧКИ МЕДІАЦІЇ»	Посібник створено з метою впровадження системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом “рівний-рівному” та вирішення конфліктів мирним шляхом	Видання буде корисним адміністраціям закладів освіти, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам	Схвалено для використання в закладах освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 01.08.2018 р.)		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=1AFIKefPSKQhDKrvKy5BL2mPc_fDFm0TL
6.	ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВУ «ВИРІШУЮ КОНФЛІКТИ ТА БУДУЮ МИР НАВКОЛО СЕБЕ»	Посібник створено з метою впровадження системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом “рівний-рівному” та вирішення	Видання буде корисним адміністраціям закладів освіти, педагогам, практичні	Схвалено для використання в закладах освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=1dWEs-UzxOz8mITxnA4lnH_MNEAlvphhC

		конфліктів мирним шляхом	м психологам , соціальним педагогам	(протокол № 3 від 01.08.2018 р.)		
7.	Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти Навчально-методичний посібник	Посібник створено з метою впровадження системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом “рівний-рівному” та вирішення конфліктів мирним шляхом	Видання буде корисним адміністраторам закладів освіти, педагогам, практичним психологам , соціальним педагогам	Схвалено для використання в закладах освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 4 від 23.10.2018 р.)		Режим доступу: https://drive.google.com/open?id=1GUWgcoWeqoiRtj0sUo7T3kGZnHR5UTBj

Організаційно-методична робота

Затверджено професійний стандарт “Практичний психолог закладу освіти”
Статистично-аналітичні матеріали стану та розвитку психологічної служби
у системі освіти України (2019/2020 н.р.)

Дослідження щодо проведення профілактичних заходів, спрямованих на
запобігання та зниження рівня вживання психоактивних речовин у 2019/2020
навчальному році

Лист МОН від 18.07.2019 № 1/9-462 “Про пріоритетні напрями роботи
психологічної служби у системі освіти на 2019-2020 н.р.”

Лист МОН від 07.08.2018 № 1/9-487 “Про пріоритетні напрями роботи
психологічної служби у системі освіти на 2018-2019 н.р.”

Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на
2020/2021 н. р. : лист Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту
освіти” № 22.1/10-1495 від 27.07.2020. URL: [https://imzo.gov.ua/2020/07/27/lyst-
imzo-vid-27-07-2020-22-1-0-1495-pro-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-
sluzhby-u-systemi-osvity-na-2020-2021-n-r/](https://imzo.gov.ua/2020/07/27/lyst-imzo-vid-27-07-2020-22-1-0-1495-pro-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-na-2020-2021-n-r/)

Статистично-аналітичні матеріали стану та розвитку психологічної служби
у системі освіти України (2018-2019 н.р.)

Статистично-аналітичні матеріали стану та розвитку психологічної служби
у системі освіти України (2017-2018 н.р.)

Статистично-аналітичні матеріали стану та розвитку психологічної служби
системи освіти України (2016-2017 н.р.)

**БАЗА ДАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ (ВЕБ-РЕСУРСІВ)
ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ**

**Європейський день захисту дітей від сексуальної експлуатації і сексуального
наси́льства та Всеукраїнська акція
“16 днів проти насильства”**

Радою Європи спільно з Міністерством освіти і науки України в рамках проекту Ради Європи “Боротьба з насильством щодо дітей в Україні” було підготовлено та адаптовано інформаційні матеріали, які можуть бути додатковим ресурсом у проведенні заходів до вищевказаних днів, доступні за посиланнями, а саме:

1. Серія із 6-ти навчальних відеоуроків для батьків та дорослих, які працюють з дітьми та для дітей “Батьківство в епоху цифрових технологій”:

1. Захист дітей онлайн <https://vimeo.com/46417> ;
2. Сексуальний шантаж <https://vimeo.com/464179> ;
3. Секстинг <https://vimeo.com/464177511> ;
4. Секс-чатинг <https://vimeo.com/464176> ;
5. Грумінг <https://vimeo.com/46418153> ;

6. Зображення сексуального характеру, що використовуються для помсти <https://vimeo.com/464180697> .

1. Відеоролик “Почни говорити” для дітей та дорослих щодо попередження сексуальних домагань в спорті. Ролик доступний за посиланням <https://vimeo.com/477933967> .

2. Відеоролик “Розкажи дорослому, якому довіряєш” щодо попередження сексуального насильства щодо дітей в колі довіри. Ролик доступний за посиланням <https://vimeo.com/292080839> .

3. Буклет “Дізнайся про свої права в цифровому середовищі” з рекомендаціями Ради Європи щодо поваги, захисту та здійснення прав дитини в цифровому середовищі для дітей та молоді. Буклет доступний за посиланням <https://rm.coe.int/learn-about-your-rights-in-a-digital-environment-ukr/1680a052c2> .

Всі вищевказані та інші матеріали Проекту “Боротьба з насильством щодо дітей в Україні” доступні на сайті Міністерства освіти і науки України та Офісу Ради Європи за посиланням <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/combating-violence-against-children-in-ukraine> в розділі “Підвищення обізнаності та запобігання”.

Міністерство освіти і науки України спільно з Громадською спілкою “А21 Україна” з нагоди Всеукраїнської акції “16 днів проти насильства” пропонує до перегляду *вебінар для педагогічних працівників щодо протидії торгівлі людьми, який допоможе провести навчальні заняття (уроки) з дітьми щодо протидії торгівлі людьми та ознайомитись з інформаційними матеріалами до таких занять (уроків)*. Вебінар доступний за посиланням <https://cutt.ly/Ggl110H>, інформаційні матеріали до нього доступні за посиланням <https://cutt.ly/HglOuV>

Запобігання та протидія булінгу (цькуванню) в закладах освіти

У листі МОН України від 27.06.2019 № 1/9-414 “Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок” за покликанням: https://drive.google.com/file/d/1Ap6C0f7v3EkdWcCAnjhe38h5TUh6p_dc/view?fbclid=IwAR17rMpjDcqm9WISUPc63iKEEJJjqujwxolBdYAXnACQWbGt зазначається, що конфлікти між різними учасниками та учасницями освітнього процесу, проблеми цькування (булінгу) і насильства в шкільному середовищі найчастіше стають перепорою для формування у школярів таких цінностей, як толерантність, повага, підтримка, порядність, гармонійне спілкування та співіснування у суспільстві.

Незважаючи на масштабність і складність проблеми щодо протидії насильства, система освіти має великі можливості для профілактики цього негативного явища. Її професійний та організаційний ресурс, сфера соціального впливу дозволяють здійснювати комплексний і системний вплив на всіх учасників освітнього процесу з метою формування моделі поведінки, заснованої на взаємній повазі та недопущенні насильства в міжособистісних стосунках, спільній діяльності.

Варто зазначити, що триває експеримент всеукраїнського рівня за темою “Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі “Мирна школа” на 2019-2022 роки”. З детальною інформацією та корисними матеріалами цього дослідження можна ознайомитися за покликанням: <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/eksperyment-vseukrains-koho-rivnia-za-temoiu-formuvannia-humanistychnykh-vidnosyn-mizh-uchasnykamy-osvitn-oho-protsesu-shliakhom-uprovadzhennia-modeli-myrna-shkola-na-2019-2022-roky/>

Корисні матеріали щодо запобігання та протидії насильству:

– Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020;

– наказ Міністерства освіти і науки України № 1646 від 28 грудня 2019 року “Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за № 111/34394;

– наказ Міністерства освіти і науки від 26.02.2020 № 293 “Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти”;

– лист Міністерства освіти і науки України від 29.01.2019 року за № 1/11-881 “Рекомендації для закладів освіти щодо застосувань норм Закону України щодо протидії булінгу”;

– лист Міністерства освіти і науки України від 20.03.2020 року № 6/480-20 “Про план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти”;

– лист Міністерства освіти і науки України від 19.05.2020 № 6/645-20 “Щодо діяльності Національної дитячої гарячої лінії”;

– лист Міністерства освіти і науки України від 13.01.2020 № 6/37-20 “Про підвищення рівня педагогічної компетенції щодо запобігання та протидії проявам насильства в закладах освіти”;

– лист Міністерства освіти і науки України від 18.05.2020 № 6/642-20 “Щодо реалізації проекту”.

Також, рекомендуємо використовувати *посібники* з цього напрямку роботи схвалені МОН України для використання у закладах освіти:

– методичний посібник “Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід”: методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. Київ : ТОВ “Агентство “Україна”, 2019. 132 с.;

– навчально-методичний посібник “Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти”: навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В., Войцях Т. В., Калашник О. А. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О., 2020. 166 с.

Вищезазначені та інші матеріали щодо запобігання та протидії насильству для практичного використання фахівцями розміщені за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psychologiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/najkraschi-rozrobky-metodyky-treninhy-zhurnaly/>

Матеріали для проведення превентивних занять розміщені за покликанням: <https://stop-sexting.in.ua/>

Просвітницькі анімаційні ролики для шкільної аудиторії “Протикібербулінгові мультфільми”

Відповідно до листа Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації від 01.12.2020 № 01-33/5043 “Про участь у фестивалі документального кіно “Кампанія проти кібербулінгу” 4 грудня 2020 року в межах “Кампанії проти кібербулінгу Docudays UA” була проведена онлайн-

презентація з демонстрацією перших в Україні протикібербулінгових мультфільмів, які можна знайти за посиланнями:

<https://www.youtube.com/watch?v=2GQdfpdfvZA>

<https://www.youtube.com/watch?v=KuCuc6jcKUc>

<https://www.youtube.com/watch?v=8UWIFN4zV9Y>

Додаток В.3

Онлайн заняття, курси для фахівців психологічної служби та педагогів

2020/2021

1. Перелік факультативів, спецкурсів і курсів за вибором розміщених за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/fakul-tatyvy/>

2. Методичні матеріали щодо профорієнтаційної роботи для працівників психологічної служби розміщені за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/proforientatsiyna-robota/>

3. Діагностичний мінімум розміщений за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psychologiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/navchalno-metodychni-materialy-dlya-psychologiv/psychodiahnostychna-robota/>

4. Міністерство освіти і науки України рекомендує працівникам психологічної служби застосовувати у своїй діяльності методичні рекомендації, орієнтовні циклограми діяльності працівників психологічної служби різних типів закладів освіти, розроблені Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи. Матеріали розміщені за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psychologiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/navchalno-metodychni-materialy-dlya-psychologiv/psychodiahnostychna-robota/>

5. Корисні матеріали щодо здійснення профілактичних заходів у закладах освіти на зниження рівня вживання алкоголю та наркотичних речовин підлітками:

– Закон України від 21.01.2010 р. № 1824-VI “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження споживання і продажу пива та слабоалкогольних напоїв” за покликанням:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1824-17>

– Закон України від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” за покликанням:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80>

– наказ МОН від 22.05.2018 р. № 509 “Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 31 липня 2018 року за № 885/32337 за покликанням:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>

6. На сайті ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти” розміщено “Банк програм для неповнолітніх у конфлікті з законом” за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robot/informatsijna-baza-psycholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/najkraschi-rozrobky-metodyky-treninhy-zhurnaly/>

7. Лист МОН від 27.06.2019 № 1/9-414 “Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок” за покликанням:

<https://drive.google.com/file/d/1Ap6C0f7v3EkdWcCAnjhe38h5TUh6p-dc/view?fbclid=IwAR17rMpjDcqm9WISUPc63iKEEJJjyujwxolBdYAXnACQWbGthyUXIDU8CCK>

8. Триває експеримент всеукраїнського рівня за темою “Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі “Мирна школа” на 2019-2022 роки”. З детальною інформацією та корисними матеріалами цього дослідження можна ознайомитися за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robot/eksperyment-vseukrains-koho-rivnia-za-temoiu-formuvannia-humanistychnykh-vidnosyn-mizh-uchasnykamy-osvitn-oho-protsesu-shliakhom-uprovadzhenia-modeli-myrna-shkola-na-2019-2022-roky/>

9. Лист МОН 24.07.2019 № 1/9-477 “Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України” за покликанням:

https://docs.google.com/document/d/1UY_xe_kXCqYFOKgjZjd5xA4-KbSBzIef-qWQoEWugPs/edit

10. Міністерство освіти і науки України рекомендує використовувати у роботі корекційні програми, розміщені на сайті Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту освіти” за покликанням:

https://docs.google.com/document/d/1jjQzAxFTFXdzVBaYu5OхсрqMz9gxhmtz_IsEJDisfnM/edit

11. Програми переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів “Нові технології у новій школі” у номінації “Корекційно-розвиткові”, які отримали гриф Міністерства освіти і науки України, розміщені за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/vseukrains-kyy-konkurs-avtors-kykh-prohram-praktychnykh-psycholohiv-i-sotsial-nykh-pedahohiv-novi-tekhnohii-u-noviy-shkoli/avtors-ki-prohramy/avtors-ki-prohramy-2020/>

12 Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 “Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти”, розміщеного за покликанням:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

13. Перелік корекційно-розвиткових програм, типових освітніх програм, методичних рекомендацій, навчально-методичних посібників для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами розміщений за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/>

Корисну інформацію стосовно роботи з цього напрямку можна знайти на сайті Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України за покликанням:

<http://ispukr.org.ua/>

Порядок додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуги), які проводять (надають) фахівці (із числа працівників закладу освіти та у разі потреби – додатково залучені фахівці), з якими заклад освіти або відповідний орган управління освітою укладають цивільно-правові договори визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 року № 88 “Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами”, розміщеною за покликанням:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF>

Перелік вищезазначених та інших документів нормативно-правового забезпечення фахівців психологічної служби у системі освіти України, що постійно оновлюється та доповнюється, розміщений на сайті ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти” за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psychologiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/>

– онлайн заняття для педагогів “Протидія та реагування на випадки насильства над дітьми в умовах дистанційного навчання в період COVID-19” у обсязі 3 акад. год, розроблені ГО “Ла Страда-Україна”, розміщені за покликанням:

<https://docs.google.com/forms/d/1o8fTX2Np5naPzwZNTbKBK-St0ioD4jU-SoxmjbZw0U8/edit>

– освітній електронний курс “Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе” обсягом 30 акад. год, розроблений ГО “Ла Страда-Україна”, розміщений за покликанням: <https://bit.ly/390Sqxf>

Для офлайн користування без мережі Інтернет вам достатньо один раз знайти доступ до мережі Інтернет, завантажити курс за покликанням: <https://bit.ly/2Tg7bWt> та користуватися курсом через флеш або CD-носій.

– онлайн-курс для підвищення кваліфікації вчителів старших класів, практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти “З учнями про освіту та кар’єру” розміщений за покликанням:

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EducationUSA+CO2502+2020/about>

Для слухачів очної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти розроблена навчальна програма “Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти” за покликанням:

<https://imzo.gov.ua/psyholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psyholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/najkraschi-rozrobky-metodyky-treninhy-zhurnaly/>

Додаток В.4

7 мультфільмів для школярів про Інтернет-залежність

Добірка яскравих мультфільмів про переваги сучасних технологій та приховані небезпеки, які можуть загрожувати окремим людям та суспільству в цілому.

Гаджетозалежність. Ви також це помічаєте? Усе частіше бачимо молодь, підлітків і дітей, які замість звичайного спілкування та жвавих ігор обирають віртуальну реальність гаджета. Звісно, можна сказати, що інакше і не може бути у світі сучасних технологій. Однак, якими можуть бути наслідки?

Редакція освітнього проекту «На Урок» дібрала 7 змістовних мультфільмів, які допоможуть у невимушеній формі розповісти про переваги і недоліки сучасних технологій.

Мультфільм «Мобільні – це класно»

https://www.youtube.com/watch?v=v3p_KnYaGLk

Смартфон – один з найкорисніших винаходів людства. За допомогою цього гаджета можна вирішити безліч проблем: вчасно прокинутися, згадати про важливі справи, зорієнтуватися на незнайомій місцевості, поспілкуватися з друзями та багато іншого.

Водночас уся корисна багатофункціональність може спровокувати виникнення залежності (ігроманію, безцільний серфінг в інтернеті, витіснення реального життя віртуальним у соцмережах та інше).

Анімацію було створено у 2017 році індійською мультиплікаційною компанією Toon Explainers.

Запропонуйте школярам подивитись мультфільм і проаналізувати, як часто протягом дня вони використовують смартфони без конкретної мети.

Мультфільм «Історія двох пар»

<https://www.youtube.com/watch?v=ittZO6RjBok>

Кожен прагне знайти свою «другу половинку» та мріє про романтичні стосунки, в яких є кохання, взаємоповага та спільні інтереси. Що відбувається, коли інтереси в парі різняться? Як смартфон може стати на заваді нормальному спілкуванню?

У мультфільмі йдеться про енергійного хлопця, який закохався у вродливу дівчину. Однак, попри його спроби привернути увагу дівчини і здивувати її романтичними побаченнями, – все було марно. Усю свою увагу вона зосереджувала лише на гаджеті.

Анімацію створено у 2015 році командою французьких студентів-мультиплікаторів з ARIES Lyon, режисер Вільям Лев.

Подивіться цей мультфільм під час класної години (сюжет оптимальний для перегляду учнями середніх та старших класів). Обговоріть зі школярами, як залежність від гаджетів позбавляє людину реального життя та руйнує її стосунки з близькими.

Мультфільм «Ти також заблукав у цьому світі, як і я?»

<https://www.youtube.com/watch?v=QugooaNRnsk>

Змістовна анімація яскраво зображує, як сучасне суспільство руйнує своє життя, зловживаючи технологіями.

У мультфільмі демонструються різноманітні життєві ситуації, в яких учасники мали б жваво спілкуватися чи допомагати один одному. Насправді ж, ніхто нічого не помічає навкруги, втупившись у власний смартфон, а пріоритети кожного жахають своєю примітивністю – зробити вдале селфі, отримати більше лайків та спіймати більше Пікачу.

Анімацію було створено у 2016 році лондонським ілюстратором Стіком Каттсом. Звукове оформлення до мультфільму – саундтрек із відомого французького фільму «Амелі» (фільм у 2002 році відзначений премією «Оскар», у тому числі у номінації «Кращий звук»).

Перегляньте мультфільм разом зі своїми учнями та проаналізуйте, скільки часу кожен витрачає на користування смартфоном, що при цьому отримує, а що насправді втрачає.

Мультфільм «Залежність від соціальних медіа»

<https://www.youtube.com/watch?v=VJcxbOmV6Do&t=5s>

Здавалося б, смартфони, обладнані безліччю додатків, мають береже наш час, а насправді вони викликають залежність. Соціальні мережі мають об'єднувати людей, проте часто стають на заваді звичайному спілкуванню.

Мультфільм було створено у 2016 році. Це навчальний проект групи студентів на чолі з Ритою Рао з індійського коледжу Пуна.

Подивіться мультфільм та обговоріть з учнями, чи справді необхідно на сторінках у соціальних мережах викладати світлини і дописи, описуючи все, що відбувається у житті. А також поговоріть про те, що активність у соціальних мережах не замінить живого спілкування.

3D-анімація «Приклеєний»

<https://www.youtube.com/watch?v=rW2g5cwxrQ>

Усі діти обожають гратися. Для них це не просто забавка, а й спосіб пізнання навколишнього світу. А що відбувається, коли дитина більшість часу проводить, граючись у комп'ютерні ігри? Які загрозливі наслідки для психіки дитини може мати віртуальне середовище?

Анімацію було створено у 2012 році студентом Академії мистецтв Бецалель (Ізраїль).

Подивіться мультфільм разом з учнями під час класної години та поговоріть про те, чим загрожує ігрова залежність та як уникнути такої небезпеки.

3D-анімація «Смартфонозалежність»

<https://www.youtube.com/watch?v=IssOWsAY-kQ>

Сучасні смартфони, які мають добре розвинений функціонал, усе частіше забирають усю увагу людей, які втрачають пильність і контроль над тим, що відбувається навколо. Це, у свою чергу, може становити загрозу життю власників гаджетів, а також життю та здоров'ю оточуючих.

Анімацію було створено у 2014 році індійською компанією Dreamline Group.

Перегляньте мультфільм, обговоріть із дітьми, в яких випадках і чому не можна користуватися гаджетами та слухати гучно музику.

Мультфільм «Технології та родина»

<https://www.youtube.com/watch?v=37OLJPjoews>

Через стрімкий ритм сучасного життя більшість родин збирається разом, у кращому випадку, тільки ввечері. Це той час, коли можна поспілкуватися і просто побути разом. Однак це не завжди вдається, якщо кожен перебуває на «своїй хвилі».

Анімацію було створено венесуельським ілюстратором Елізером Кастілло.

Подивіться мультфільм разом зі школярами та поміркуйте, чому технології, які мають поєднувати людей, насправді віддаляють їх.

Звісно, ми не можемо відмовитись від користування зручними гаджетами, але ми маємо навчити школярів використовувати їх з максимальною користю, уникаючи потенційних небезпек.

Джерело: На Урок: освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/post/7-multifilmiv-dlya-shkolyariv-pro-internet-zalezhnist>

Додаток В.5

10 фільмів, які варто подивитися разом з дитиною.

Список відомого психолога

Кіно може допомогти нам краще розуміти своїх дітей. Ми поспішаємо поділитися з вами десятьма фільмами, які, як вважають психологи, варто дивитися батькам і всім, хто виховує дітей – від дошкільнят до підлітків.

Психолог Лінда Джонс Руфер (Linda Jones Rufer) склала список картин, в яких зачіпаються теми дорослішання, пошуків себе і подолання труднощів на шляху становлення.

“Фільми, які стоять в цьому списку, варто подивитися і дітям, і батькам, – каже Лінда Руфер. – Після перегляду спробуйте обговорити їх разом і з’ясувати, що вас особливо зворушило, що здалося знайомим і навіть наболілим. Можливо, це допоможе вам самим зробити правильний вибір і уникнути помилок”.

1. Крижане серце (2013)

Вік: від 6 років

Про що: Анна, принцеса казкового королівства, відправляється на пошуки своєї сестри Ельзи, яка, давши волю емоціям, випадково наклала закляття вічної зими на всю країну. Їй належить переконати сестру в своїй любові і перевірити свої почуття до обранця.

Чому вчить:

- самовідданості;
- вмінню розуміти і виражати свої емоції;
- вмінню відкриватися іншим, любити.

2. Вперед і вгору (2009)

Вік: 6-10 років

Про що: Сімдесятирічний Карл після смерті дружини вирішує здійснити її мрію: відправитися до Райського водоспаду в Південній Америці. Він надуває сотні повітряних кульок, які перетворюють його будинок в дирижабль. Але разом з ним в будинку виявляється бойскаут Рассел, який волею долі стає його супутником у подорожі.

Чому вчить:

- вмінню дружити (незважаючи на різницю у віці);
- відкритості новому досвіду, нових вражень;
- позитивному образу старості.

3. Думками навиворіт (2015)

Вік: 10-11 років

Про що: 11-річна Райлі стає підлітком. Емоції, які керують її поведінкою (радість, сум, гнів, страх, огида), не справляються з новими складними переживаннями. Їм доводиться заново вчитися взаємодіяти і разом створювати нові спогади.

Чому вчить:

- вмінню розуміти себе і свої почуття;
- вмінню приймати зміни в житті;
- відповідальності за свої вчинки.

4. Незрівняний містер Фокс (2009)

Вік: 8-10 років

Про що: Лис Фокс разом з сім'єю живе в норі під деревомбіля ферми. Колись Фокс крав курей, але потім дав дружині обіцянку зав'язати з цим. Але інстинкти дають про себе знати. Фокс вирішує знову обікрасти фермерів, в результаті чого ставить під загрозу всю свою сім'ю.

Чому вчить:

- вмінням контролювати свої інстинкти і бажання;
- вмінню діяти спільно, бути частиною команди;
- цінності сім'ї і сімейних стосунків.

5. Мирний воїн (2006)

Вік: 12-13 років

Про що: Молодий талановитий гімнаст Ден Міллмен отримує серйозну травму. Сенс життя для нього втрачений, йому здається, що всі роки тренувань були витрачені даремно. Однак він зустрічає таємничого наставника, якого він називає Сократом. Ця зустріч допомагає Дену переосмислити своє життя і знову знайти себе.

Чому вчить:

- наполегливості, цілеспрямованості та наполегливості;
- мудрості, осмисленого ставлення до життя;
- вмінню долати розчарування.

6. Йдучи у відрив (1979)

Вік: 12-13 років

Про що: Четверо друзів, недавно закінчивших школу, намагаються домогтися слави і успіху. Дейв марить італійською культурою і, всупереч невдоволенню батька, прагне стати велогонщиком. Однак приїжджі італійські спортсмени ставлять його на місце. Дейв і його друзі вирішують створити власну команду, щоб перемогти в гонці.

Чому вчить:

- автентичності, чесності по відношенню до себе;
- цілеспрямованості;
- дисципліни.

7. Королівство повного місяця (2012)

Вік: 14-15 років

Про що: Підлітки Сем і Сьюзі закохуються одне в одного і вирішують втекти від батьків. Вони обидва в своєму роді ізгої і намагаються стати щасливими удвох, далеко від дорослих, які не розуміють їх і не цікавляться їхніми почуттями. Місцевій владі разом з бойскаутами вдається розшукати дітей. Але спроба розлучити закінчується провалом.

Чому вчить:

- чесності;
- розумінню інших людей, їх переживань і спонукань;
- вмінню будувати довірливі стосунки.

8. Спілка мертвих поетів (1989)

Вік: 15-16 років

Про що: В престижну школу для хлопчиків приходять новий учитель літератури. Він пробуджує в них інтерес до поезії і життя, нагадуючи про те, що життя швидкоплинне і треба завжди прагнути до найважливішого. Він відроджує таємний літературний клуб “Спілка мертвих поетів”, який незабаром виявляється в центрі скандалу, викликаного самогубством одного з учнів.

Чому вчить:

- сміливості;
- вмінню відстоювати себе і свої інтереси;
- допитливості, прагненню до знань.

9. Юність (2014)

Вік: 14-16 років

Про що: Фільм розповідає історію життя Мейсона, починаючи з першого дня в школі і до першого дня в коледжі. Герой росте, дорослішає, знайомиться зі світом дорослих, відкриває для себе любов і сексуальний потяг. Фільм став експериментом режисера Річарда Лінклейтера: зйомки тривали 12 років, а виконавець головної ролі дорослішав разом зі своїм героєм.

Чому вчить:

- вмінню робити вибір, усвідомлювати його наслідки;
- розумінню складності життя і навколишнього світу;
- самоаналізу, розуміння себе, своїх бажань і спонукань.

10. Джуно (2008)

Вік: 15-17 років

Про що: Шістнадцятирічна Джуно дізнається, що вагітна. Тепер перед нею стоїть важкий вибір: залишити дитину, віддати її на усиновлення або ростити самій.

Чому вчить:

- вмінню робити вибір у важких обставинах;
- відповідальному ставленню до життя – свого і чужого;
- впевненості в собі.

МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Матеріали до практичного заняття № 1

Посадові обов'язки соціального педагога та практичного психолога

Психолог :

- Бере участь в організації навчально-виховної роботи, спрямованої на забезпечення умов для особистісного розвитку учнів, збереження їхнього повноцінного психічного здоров'я.
- Зберігає професійну таємницю, не розповсюджує відомостей, що отримані в процесі діагностичної і колекційної роботи, якщо це може завдати шкоди дитині чи її оточенню.
- Проводить семінари та консультації для педагогічного складу з питань психологічних аспектів розвитку, навчання та виховання учнів.
- Будує свою діяльність на засадах довіри в тісній взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.
- Здійснює планування, виходячи з норм практичної психологічної роботи з учнями.
- У процесі роботи практичний психолог суворо дотримується вимог методик та Етичного кодексу психолога

Соціальний педагог:

- –Вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку вихованців, учнів, мікроколективу (класу чи групи), шкільного колективу в цілому, молодіжних та дитячих громадських організацій; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу соціального середовища та джерела негативного впливу на вихованців, учнів.
- Прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості вихованця, учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості.
- Дає рекомендації вихованцям, учням, батькам або особам, які їх замінюють, педагогам та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим і молодіжним громадським організаціям, вихованцям, учням, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах.

- Сприяє захисту прав вихованців, учнів, представляє їхні інтереси у службі у справах дітей, у правоохоронних та судових органах.
- Бере участь у формуванні навичок дотримання норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя, сприяє попередженню негативних явищ серед вихованців, учнів.
- Надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб вихованців і учнів; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально незахищених категорій вихованців, учнів; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді.

Додаток Д.2

Матеріали до практичного заняття № 6

Тренінг для батьків дітей з особливими освітніми потребами

«Психологічне здоров'я батьків є необхідною умовою здоров'я дітей»

Мета заняття: формування умінь і навичок батьків дітей з особливими освітніми потребами щодо збереження та зміцнення свого психічного здоров'я через оволодіння способами психічної саморегуляції та активізацію особистісних ресурсів

Тривалість заняття: 2 год. 50хв.

Структура заняття:

№	Вид роботи	Орієнтовна тривалість, хв.	Ресурсне забезпечення
1	Вступне слово тренера	3 хв.	Аркуші паперу, кольорові маркери
2	Знайомство	10 хв.	Кольорові аркуші, кольорові маркери
3	Вправа «Прийняття правил групової роботи»	10 хв.	
4	Вправа «Пісочний годинник»	10 хв.	Плакат «Пісочний годинник», стікери, кольорові маркери
5	Вправа «Асоціації»	7 хв.	
6	Вправа «Я переживаю стрес, коли...»	5 хв.	
7	Вправа «Ловець блага»	15 хв.	Чисті аркуші формату А4, кольорові маркери

8	Вправа «Я володію, знаю, вмію!»	20 хв.	Чисті аркуші формату А4, кольорові маркери, буклети з антистресовими техніками
9	Ресурсна вправа «Все одно ти молодець...»	15 хв.	
10	Притча «Вирішення проблем»	5 хв.	
11	Вправа «Долоньки»	15 хв.	Чисті аркуші формату А4, кольорові маркери, (або вирізані з кольорового паперу долоньки)
12	Вправа «Очікування»	10 хв.	Плакат «Пісочний годинник», стікери, кольорові маркери

Хід роботи:

1. Вступне слово ведучого (3 хв.)

Бути батьком, означає щоденно, повсякчасно віддавати душевні сили та енергію дитині. А бути батьком особливої дитини – навантаження більше в рази. Тому і емоційна втома, і спустошення набагато гостріше, а вміння допомогти собі в такій ситуації є потрібним і обов'язковим. Найбільш вираженими симптомами емоційного вигорання є неадекватне виборче емоційне реагування і редукція сімейних обов'язків. На стадії становлення знаходяться такі симптоми як переживання психотравмуючих обставин, емоційно-моральна дезорієнтація, психосоматичні порушення. Уміння володіти собою, тримати себе в руках – один з головних показників від яких залежать і його успіхи людини, і її психологічне здоров'я. Людина, що знає себе, свої потреби і способи їх задоволення, може більш усвідомлено та ефективно розподілити свої сили протягом кожного дня, тижня, місяця, цілого року, а значить, продовжити термін свого успішного життя.

2. Знайомство (10 хв.)

Учасникам тренінгу роздаються кольорові аркуші і пропонується написати на них своє ім'я, яким би вони хотіли, щоб їх називали під час заняття. Кожен учасник представляється, вказуючи написане ім'я і дарує «подарунок» групі, що починається на першу букву імені (наприклад: Ольга – оптимізм, Тетяна – тепло та ін.).

3. Вправа «Прийняття правил групової роботи» (10 хв.)

Учасники сідають у коло. Інструкція. Після того як ми познайомилися, приступимо до обговорення основних правил групової роботи. Я буду пропонувати правила, ви можете їх доповнити чи змінити. Правила групової роботи. 1. Звертатися один до одного по імені. 2. Приймати себе та інших такими, які вони є. 3. Бути щирим. 4. Уникати оцінок один одного. 5. Все, що робиться в

групі, робиться на добровільних засадах. 6. Поважати один одного. 9. Конфіденційність всього, що відбувається в групі. 10. Спілкування за принципом «тут і зараз».

4. Вправа «Пісочний годинник» (10 хв.)

Мета: збір очікувань. Завдання: приклеїти стікери з написаними батьками очікуваннями від тренінгу на верхню частину годинника.

5. Вправа «Асоціації» (7 хвилин)

Учасники сидять у колі. Передають один одному іграшку, називаючи якомога більше асоціацій до слова «здоров'я»:

- успіх;
- спокій;
- спілкування;
- впевненість;
- стабільність;
- спілкування з природою;
- життєрадісність;
- гармонія;
- хороше самопочуття тощо.

Але завжди є фактори, які заважають нам триматися у рівновазі. І один з головних факторів – це стрес.

6. Вправа «Я переживаю стрес, коли...» (5 хв.)

Мета: привернути увагу до внутрішнього стану оточуючих. **Хід вправи:** слід продовжити речення: «Я переживаю стрес, коли...» Надалі ми з вами спробуємо декілька способів запобігти напруженню, позбутися стресу.

7. Вправа «Ловець блага» (15 хв.)

Інструкція. Щоб з вами не сталося, в усьому намагайтеся знаходити позитивні сторони. Давайте потренуємося. Знайдіть і запишіть, будь ласка, позитивні моменти в наступних ситуаціях: 1. Ви збираєтеся на роботу, погода зустрічає вас проливним дощем. 2. Ви спізнилися на автобус. 3. У вас немає грошей, щоб поїхати кудись у відпустку. Учасники пишуть для кожної ситуації свої позитивні моменти. Кожен по черзі промовляє ці моменти. Учасник, що вказав більше 5 позитивних моментів у кожній запропонованій ситуації, вважається «ловцем блага» .

8. Вправа «Я володію, знаю, вмію!» (20 хв.)

Інструкція. Візьміть аркуші паперу А 4, розділіть ручкою на три рівні частини по вертикалі. Потім у першій колонці напишіть «Я володію», у другій – «Я знаю», в третій – «Я вмію». Заповніть ці колонки у відповідності з їх назвами. Намагайтеся робити це завдання із задоволенням.

Я впевнена, що у Вас все вийде, адже в кожній людині є дуже багато переваг. Час виконання 7 хвилин. Після завершення роботи, учасники зачитують те, що написали. Йде обговорення. Ведучому важливо підтримати тих, у кого занижена самооцінка, допомогти їм знайти в собі кращі сторони. Ця вправа дуже ефективна саме в групі, тому що кожен може почути про достоїнства інших учасників і знайти в собі ще дуже багато всього позитивного, що сприяє підняттю самооцінки й особистісному зростанню. **Техніка «Недільний вечір»** (озвучити як один з варіантів отримання ресурсів). Ця техніка буде сприяти вашому особистісному росту, кристалізації інтересів. Якщо ви «стурбовані» обставинами, тобто не можете похвалитися врівноваженістю, застосування цієї техніки може вам допомогти. Крім того, техніка може допомогти вам налаштуватися на наступний робочий тиждень. Зміст: сутність техніки гранично проста. Від вас потрібно тільки одне, привчити себе, своїх близьких і друзів до того, що вечір неділі (можна вибрати будь який день тижня) – це ваш особистий час. Час, коли ви займаєтеся собою. У цей час можна ізолюватися від людей в окремій кімнаті. Можна піти погуляти, сходити в парк або, скажімо, в кінотеатр. Можна робити все, що завгодно. Фактично, тут одне обмеження – не бути пов'язаним з кимось цього вечора, або якимись зобов'язаннями. Теоретично, можна присвятити недільний вечір спілкуванню з батьками, друзями тощо. Але так чи інакше все одно від вас будуть щось вимагати. Тому найкраще – це просто залишитися наодинці з собою, своїм хобі. Пропонуються буклети з антистресовими техніками.

9. Ресурсна вправа «Все одно ти молодець...» (15 хв.)

Мета вправи: підвищення самооцінки; взаємопідтримка та взаємодопомога учасникам групи. **Хід вправи:** 1. Учасники об'єднуються по двоє. 2. В парах одна сторона розповідає іншій про свої складнощі та проблеми. 3. Друга сторона уважно слухає, а потім вимовляє речення «Все одно ти молодець, тому, що...». 4. Потім пари обмінюються своїми ролями. 5. Наприкінці проводять коротке обговорення відчуттів та емоцій. Групі наголошується на тому, що потрібно у колективі, у своїй родині та у спілкуванні з друзями підтримувати один одного і допомагати розв'язувати проблеми. Але допомога має бути якісною. Якою? Будемо вчитися на цьому тренінгу.

10. Притча «Вирішення проблем» (5 хв.) Професор взяв у руки склянку з водою, витягнув її вперед і запитав своїх учнів: Як ви думаєте, скільки важить ця склянка? В аудиторії жваво зашепотіли. – Приблизно 200 грамів! Ні, грамів 300, мабуть! А може і всі 500, – лунали відповіді. – Я справді не знаю точно, доки не

зважу її. Але зараз це не потрібно. Моє питання ось яке: що трапиться, якщо я буду так тримати склянку протягом декількох хвилин? – Нічого! – Справді, нічого страшного не трапиться, – відповів професор. А що буде, якщо я триматиму цю склянку на витягнутій руці, наприклад, дві години? – Ваша рука почне боліти. – А якщо цілий день? – Ваша рука оніміє, у вас буде сильне м'язове напруження. Можливо, навіть доведеться їхати в лікарню, – сказав один зі студентів. – Як, по-вашому, вага склянки зміниться від того, що я її цілий день буду тримати? – Ні! – розгублено відповіли студенти. – А що потрібно робити, щоб все це виправити? – Просто поставте склянку на стіл, – весело сказав один студент. – Звісно! – радісно відповів професор. – Так ми і робимо з усіма життєвими труднощами. Подумайте про яку-небудь проблему кілька хвилин, і вона виявиться поруч із вами. Подумайте про неї кілька годин, і вона почне вас засмоктувати, як трясовина. Якщо будете думати цілий день, вона вас паралізує. Можна думати про проблему, але, як правило, це ні до чого не призводить. Її вага не зменшиться. Впоратися з проблемою дозволяє тільки дія. Вирішуй її або відклади в бік. Немає сенсу носити на душі важкі камені.

11. Вправа «Долоньки» (15 хв.)

Мета: отримання позитиву, взаємопідтримка учасників групи. Завдання: на аркуші паперу обведіть свою долоньку і напишіть своє ім'я. Передавайте аркуш за годинниковою стрілкою. Хай кожен учасник заняття напише вам побажання, а ви в свою чергу пишете побажання всім учасникам. Вправа закінчується тоді, коли кожен учасник отримує свій аркуш.

12. Вправа «Очікування» (10 хв.)

Мета: отримання зворотного зв'язку про заняття. Завдання: приклеїти стікери з вашими очікуваннями від тренінгу на нижню частину годинника, якщо вони справдилися. Якщо ні – хай залишаються у верхній частині.

Джерело: <https://naurok.com.ua/trening-dlya-batkiv-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-psihologichne-zdorov-ya-batkiv-neobhidnoyu-umovoyu-zdorov-ya-ditey-159319.html>

Навчально-методичне видання

УДК 37.013.42:371.321

С 12

Сабат Н. І., Сабат Н. В. Актуальні проблеми діяльності психологічної служби в системі освіти : навчально-методичний посібник для студентів ОР “магістр” спеціальності 231 Соціальна робота. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. 216 с.

ISBN 978-617-8011-27-7

Підписано до друку 08.04.2021 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Друк цифровий
Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 3,5
Наклад 100 прим.
Видавництво
«НАІР»

Івано-Франківськ, Симоненка, 1
тел. +380504336793
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 4191 від 12.11.2011 р.